פרשת **פינחס** תשפ"ו לפ"ק | גליון א'תנז, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

גני גרק יצ"ו

ונתת מהודך עליו

שקוע במחשבותיו התהלך לו העני בדרך עד שהתקרבו לעומתו קבוצה של עניים אחים לצרה שגם הם עברו את כל התלאה כשחזרו על הפתחים כדי להביא טרף לביתם, ובעמדם כך פתחו בשיחה אודות מצבם הקשה.

פתח אחד מן העניים ואמר: הן שמעתי שבמדינה הרחוקה מצאו מכרה גדול של אבנים טובות ומרגליות, ויכולים לכרות שם באדמה ולגלות אוצרות גדולים, אם כן איפוא נסעה ונלכה לאותו מקום ונוציא משם את האבנים היקרות האלו.

העניים נרעשו סביבו ושאלוהו: באיזהו מקומן המדובר, ענה להם העני: אכן המקום נמצא במרחק רב מאוד וכל הדרכים המובילות לשם בחזקת סכנה המה, אך אחרי כל התלאות אשר ימצא אותנו בדרך נגיע בשלום ואחרי כן נחזור ברכוש גדול.

כששמעו העניים שהדרך ארוכה וכרוכה הוא בסכנות נפשות סירבו לנסוע והעני ההוא אשר בישר להם על כך לא התייאש ובגפו יצא לדרך הארוכה.

ויהי כעבור כמה שנים חזר לעירו כשהוא טעון באבנים טובות אותם מכר ובין רגע נתעשר בעושר רב ועצום, באותה שעה הצטערו החברים מאוד על שלא הסכימו בשעתו לנסוע עמו, כלימה כיסתה את פניהם, כי ידידם נהפך לעשיר גדול, ואילו הם נשארו במעמדם הקודם.

והנמשל מובן דהנה ידוע דברי הגמ' (בבא בתרא עה.) עה"פ "ונתתה מהודך עליו" ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה, ונלאו כל חכמי לב להבין מה שסיימו אוי לה לאותה בושה, מהו המקום לבושה וכלימה.

אכן ידוע מה שאחז"ל מפני מה זכה יהושע להיות מנהיג ישראל, על ידי ששימש את משה רבינו, והנה זקנים שבאותו דור היו מתביישים כל אותן השנים לירד מגדולתן ולשמש את רבם, אבל יהושע מגודל ענוותנותו לא התבייש ושימש את רבו בשמחה, ובכך זכה להיות האיש אשר רוח אלקים בו אשר יצא ויבוא לפני בני ישראל, והזקנים הללו המה ראו שיהושע נבחר לשרת לפני ה' על אף שבתחילה לא היה עדיף מהם ורק בשכר ששימש את משה בכל כוחו זכה למה שזכה, ועל כן אמרו אוי לאותה בושה שהיינו מתביישים לשמש את משה רבינו, ואלמלא הבושה שהיה לנו אז היינו גם אנו יכולים ללכת בדרכו ולזכות לגדולת יהושע.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דגש תפרים - לקיטת תפרים ..... ג
קדוש י"י"ד ..... ד
נשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ו
שברי"י רפבן ..... ז
פיתוי קרת ..... ח
פענוח דיוקא ..... ח
חוקים להזורחם ..... ט
פשיט כהלכה ..... י
לשכתם ..... יא
היכלא רבא ..... יב
דרך בעיר ..... יג
פשולחן מלכים ..... טו

אגרת פרק ו'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

ביהמ"ד הגדול | ביהמ"ד אבני צדק | ביהמ"ד ישמח משה | ביהמ"ד אהל מיכא | ביהמ"ד ברך משה | ביהמ"ד בית ברוך | ביהמ"ד בית מרדכי | ביהמ"ד שמואל במימן | ביהמ"ד עטרת זקנים | ביהמ"ד בית דוב | ביהמ"ד ויואל משה | ביהמ"ד דברי חיים | ביהמ"ד רב טוב | ביהמ"ד דברי יואל | ביהמ"ד בית שמואל | ביהמ"ד קדושת יו"ט | ביהמ"ד מהרש"א | ביהמ"ד בית אלעזר | ביהמ"ד בית מנחם אנ | ביהמ"ד בית חיים רוד | ביהמ"ד ליוענסק

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | **Tel.** 845.774.4040

בעזהש"ת

פר' פנחס תשפ"ו לפ"ק

מודעה

הננו בזה להודיע לאנ"ש חברי קהלתינו הק' אשר

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ישהה

במקום נופש

בעטלהעם - ניו העמפשיר

מיום ה' פנחס
עד ה' עקב הבעל"ט

להזכרות אפשר להתקשר עם "חויז בחור"

917-378-3387

בברכת שבתא טבא
הנהלת הקהלה

פנחס נתעורר להתגבר בקנאת ה' מתוך מעשה זמרי

פנחס בן אלעזר כו' בקנאו את קנאתי בתוכם וגו'. יש לפרש, כי הקב"ה נתן בלבות בני ישראל מדת הקנאה, לקנאות קנאתו ולא לישא פני גבר, כדאיתא (ביצה כה.) **'עזין שבאומות, ישראל'.** אמנם יש רשעים המהפכים קערה על פניה ומשתמשים במדת העזות שלא במקומה הראוי, וכן עשה זמרי כשקירב את המדינית לעיני משה והזקנים. **וחנה פנחס נתקנא קנאת סופרים: איך נטע הקב"ה מדת הקנאה בלב זה הרשע להעיז פניו כל כך, ואם כי "ישרים דרכי ה'" וזה הפושע נכשל בה** (הושע יד, י) **מכל שכן אשר לב כמוני צריך לקנאות קנאת ה' צבאות, "וצדיקים ילכו בם"**, ולא אשא פני גבר. נמצא, כי פנחס נתקנא במדת הקנאה שבתוכם של רשעי ישראל, וזהו: **'בקנאו את קנאתי אשר בתוכם'** דהיינו, מדת הקנאה שנטעתי בקרבם של הרשעים. ועי"ז קינא קנאת ה"צ.

חתם סופר (תקפ"א); **תורת משה** (ד"ה בקנאו)

בכח איכות המעשה בנמיכות רוח, השיב את חמתי

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל. בשעה שרצה פנחס לקנא קנאת ה' צבקות ולהרוג את זמרי חשש מאד פן תתערב איזו פניה והתנשאות במחשבתו, שזכה שעל ידו תתבטל המגיפה מעל בני ישראל, וכבר אמרו חז"ל (תענית ה.) **כל מי שנענה בתפלתו ומגיס דעתו עליו מביא אף לעולם,** ואם כן יצא שכרו בהפסדו. על כן נתחכם פנחס ושאל למשה רבינו, אף שידע מעצמו מה דינו של זמרי, כדי שמשה יצוהו על כך, וכאשר אמנם ענהו: **"קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא"** (סנהדרין פב.) **וממילא לא יהיה אלא שלוחו של משה, ושוב לא יגים דעתו עליו, שהרי הכל מכוחו של משה הוא.** וזהו שאמר כאן: **'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי'** שבחו של פנחס הוא, הגם כי קנא קנאת ה' לא עורר במעשהו להביא אף וחמה לעולם, והיינו ב**'קנאו את קנאתי בתוכם'** עכ"ז כיון שעשה בחכמה ותלה הכל בכוחו של משה כדי שלא יתערב גאוה התנשאות במעשיו, ולכן **'ולא כליתי כו' בקנאו את קנאתי בתוכם'.**

אמרי נועם

עיקר המכשול של מדין וכזבי, שדיברו מענין זה

צרור את המדינים והכיתם אותם. כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור וגו'. יש לדקדק, אומרו **'כי צוררים הם לכם'** שהוא לשון הוה, על דבר העבר **'אשר נכלו לכם'.** כן יש להבין אומרו: **'בנכליהם'** שפירושו המחשבה וכי במחשבה לבד הרעו לישראל, הלא במעשה היה פעלם להרע, בדבר פעור וכזבי וכו'. **'ונראה לפרש, כי עיקר כוונת הכורא ב"ה בנקמתו במדין היתה מחמת גודל המחשבות והרהורים רעים שנתחוו לישראל על ידם, בדברם בסיפור המעשה דפעור או מעשה דכזבי',** וע"י הדיבור שדברו בם נפלו לישראל הרהורי תאויות. והכלל בזה **שבכל עבירה נברא קליפה רח"ל, וכל זמן שהקליפה בעולם, אזי נופלים מחשבות רעות לאדם מאותה העבירה, וצריך האדם השב לבער הקליפה החיא מן הארץ.** וגם בנידון דידן, כל זמן שהיו אותם הרשעים המדינים בעולם, אז היו עדיין הרהורי עבירה דפעור שולטים בישראל, לבלבל להם המחשבה, ולכך נצטוה משה רבינו ע"ה לנקום בהם נקמת ה'. וזהו: **'כי צוררים הם לכם'** בהוה, ומפרש הכתוב במה: **'בנכליהם'** באותם מחשבות הרעות שגרמו לכם על ידי: **'אשר נכלו לכם על דבר פעור'** בהדיבורים דמעשה דפעור, **'ולכך תבערו אותם מן הארץ ותהיו טהורים וקדושים ובערת הרע מקרבך'.**

נועם אלימלך

תלמידי קרח לא מתו, ותפילה מיבעי להנצל מהם

ובני קרח לא מתו. שמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מוה"ר מנחם מענדיל [מרימינוב] זצוק"ל רמז הפסוק 'ובני קרח לא מתו', הגם כי קרח בעל המחלוקת מת, עם כל זה בני קרח תלמידיו בעלי המחלוקת לא מתו **כי בכל דור ודור יש ניגוד מבעלי המחלוקת על הצדיקים והחולכים בתום. "ונראה לי דנפקא מינה למיבעי רחמי".**

אגרא דכלה

שתלן בכל דור, שיטעימו לישראל אור שבת ומועד

יפקוד ה' וגו' איש על העדה. אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה. יש לרמז מה שנאמר פרשת מועדים ורגלים בפרשתינו אחר פרשת סמיכת יהושע על ידי משה, הוא לפי אמרם ז"ל (ר"ה טז) 'חייב אדם להקביל פני רבו ברגל', **כי העבדות בתורה ותפילה בימות החול יכול כל אחד גם בביתו לעשות, אבל הארת טעם שבת ורגל, אי אפשר רק באסיפת ידידים יראי ה' אצל הצדיק וראש הדור. לזאת, באם לא היה נתמנה לראש ורבי בכל דור ודור לא היה אפשר ליתן ולצוות כלל על מועדים ורגלים,** ולכן רק לאחר תפילת משה אשר **'לא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה',** ותפילתו היתה עד סוף כל הדורות, על כן נאמר אח"כ פרשת רגלים לנסוע להצדיקים וירגישו טעם רגלים.

אמרי נועם

תורה ותפילה

זהרורי אורה למספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים בכוחות איתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

בן תורה מכונה 'ששכר', כי הוא לבדו זוכה לשכר

בני ישששכר. כי ישששכר הוא בן תורה רמזה התורה בשם זה של ישששכר **כי דוקא זה ישנו לשכר, וכל חוץ ממנו מה יתרון לאדם בכל עמלו,** והוא מה שאמרו (ברכות כ"ח:) **אני** עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, **והטעם כי לא יעמוד קנין המדומה, והגם שיעמוד הכל הוא.**

(אור החיים הק')

כל חידוש בתורה הוא המשכה מאור הגנוז מתחות כרסיא דמלכא קדישא, ואח"כ בניקל להשיג חידוש זה

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי כו'. ובזוהר הקדוש פנחס כו' ר"א פתח ואמר (משלי א, ח) **'שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך'** יעויין שם. וראוי לשים לב מה עניין מקרא זה לפרשתא דא שלפנינו.

אך הנה מובאה בספרים **ומטו בה משמי' דרבינו אור ישראל וקדושו מוהר"י בעש"ט** ז"ל בענין זה שעינינו רואות לפעמים שיש איזה חומרא ותמיה בתורתינו הקדושה הן בנגלות הן בנסתרות עד שהחכם שבישראל צריך לשום לבו לחקור ליישב הדבר ולפעמים צריך זמן כמה שבועות לדבר, **ואחר כך יראה שחכם אחד פשוט ישיג מעצמו דבר זה בלי חפרון כלל, רק בשלימות כמו החכם הגדול על ידי גודל הטורח והעיון.** ואמר על פי משל כלי זהב מרוצף באבנים טובות שהוא נחמד למראה עד לאחת עומד במקום גבוה בראש פנה ובלתי אפשרי להורידו מגודל הגובה וכל אדם יחשוק מאוד לראותו היטב ובלתי אפשרי מחמת גובהו ואין יד אדם משגת להורידו. ובא חכם אחד בגודל התחכמות פעולותיו והורידו למטה והעמידו על השולחן. ואחר כך כל אדם הרשות ויכולת בידו ליקח הכלי בידו. ובשביל זה רחוק יהיה בינם ובין החכם. שהם יחזיקו הכלי אחרי שהחכם הורידו ולו עיקר השבח שהורידו. **וכמו כן כל חידוש בתורה הוא אור גנוז בשמי מרומים בתחות כרסיא דמלכא קדישא. והחכם הראשון לגודל קדושתו ששט למעלה למעלה למקום האור והורידו למטה. ואחרי כי הורידו למטה ואמרו אזי נקל לכל האדם להשיגו אחרי שהאור הוא בעולם הזה** עד כאן דברי פה קדוש מוהר"י בעש"ט ז"ל.

וכן פנחס בא מיתרו כמ"ש רש"י ז"ל שהיו השבטים מבזים אותו כו', ובאמת זהו שבחו, כי יתרו ואמו תברו חשוכא והורידו אור זה לתברא חשוכא, ולזה הובטח פנחס שלא יגרע מצדיק עינו וגם הוא יזרח בחשך אור והלך לבטח לנקם נקמת ה' ותבר חשוכא ויצא כאור צדקו והבן זה. וזהו כוונת התנא בפיהו פתח בחכמה **פנחס בן אלעזר** כו', **מדוע דווקא פנחס עשה הדבר הזה לזה אמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך,** וילך לבטח דרכו כי זה תורת אמו. וזהו עצמו טעם הדבר שדווקא פנחס אחז צדיק דרכו כנ"ל והבן היטב.

נועם מגדים

העצה נגד התגשמות הלב, הוא להתקשר בתורה

אשה ריח ניחוח לה'. ר"ל, **מי שמתפלל או לומד או עושה מעשה מצוה בהתלהבות נקרא 'אשה ריח ניחוח'. "ואם יתגשם לב האדם לפעמים תקנתו להתקשר בתורה, ובזה זובח יצרו".** וזהו פירוש **'זאת תורת העולה'**, מהתורה הק' תהא לו עליה, **'על מוקדה על המזבח כל הלילה'**, שתוקד אש ההתלהבות אף בלילה, שנתגשם ונקרא 'לילה', שאינו מאיר לנשמתו היטב, **'על המזבח'** ובזה הוא זובח יצרו.

הרה"ק המגיד ממעזריטש זללה"ה

הקושר בלבו מתיקות התורה, יגבר על תאוות הגשמיים

צרור את המדינים כו'. עוד ירמוז על דרך **'אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו'.** פירוש כי הלב הוא מתאוה לתאוות הגשמיים, **והוא שאמר שיהיה התורה חביבה עליו אף שהלב מתאוה לדברים חיצונים 'ישמע למצוותיך' וישבר תאוותיו מחמת שהש"י צוה כך והתורה חביבה עליו יותר,** וזהו **'תורתך ישים על לבו'** היינו מושל על לבו כו', וזה יש לומר שמרומז בפסוק **'צרור את המדינים'** לשון דינים ומשפטים היינו **התורה תצרור ותקשור אותו בלבך,** (ועיי"ש בי' המשך הפסוק).

דגל מחנה אפרים

תפילה

התפילות מתקנים כל המעשים והמחשבות של יום זה

את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. הכלל שצריך תמיד לתקן בתפילות כל המעשים שכבוש בלבו ולא למהר בתפילה, וזה אמר הפסוק **'את הכבש אחד תעשה בבקר'** היינו מה שכבוש בלבו של אדם שצריך לתקן, **'תעשה בבוקר'** היינו יתקן בתפלת של בוקר, **'ואת הכבש השני'** היינו ג"כ מה שכבוש בלבו של אדם שצריך לתקן **'תעשה בין הערבים',** היינו בתפלות של מנחה ומעריב שבין הערבים הכל בכללם, **היינו שיתקן כל הדברים שכבוש בלבו ע"י תפלת בוקר ובין הערבים** כמש"כ (תהלים נו, יח) 'ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי' היינו ע"י תפלות ע"כ, ובא לציון גואל אמן.

כתבי קודש – להרה"ק רבי זאב מזבאריז זללה"ה

תפילה בשמחה ובטחון כי כבר רצה אלקים את מעשיך

בני יוסף למשפחותם מנשה ואפרים. נ"ל **כי האדם צריך להוסיף בכל יום בעבודת הבורא ולהתגבר על יצרו, ועיקר בהתלהבות הן בהתורה או בתפלה או בעשית המצות, כי היצר הרע משתוקק תמיד לחקיר לבות בני אדם ח"ו,** ובא אצל אדם בשני בחינות, דהיינו **כשאדם עומד בתפילה או בעשית איזה מצוה בא היצר הרע להוכיח אותו איך שגרוע מאוד ואיך אתה רוצה לקרב להשי"ת עד שכמעט שאדם מיאש עצמו מהסתפח** [בנחלת ה'] וכו', **ובעת הזאת אין לשמוע לו, וצריך האדם לשכוח בעת ההוא מה שעשה מהעונות ויתפלל בשמחה, וזה הבטיח לנו הקב"ה** (ישעיה מג, מו), **'גם אלה תשכחנה', דהיינו העונות,** כמו שכתוב (שמות לב, ד) אלה אלהיך, תשכחנה, **בעת ההיא שצריך לעבוד השי"ת בשמחה.**

ובחינה ב', כשאדם צ"ל בהכנעה כנגד מי שגדול ממנו כדי לקבל ממנו דברי תורה ומוסר, דרך היצר הרע להגביה ולהנשא לאדם ומודיע לו כמה מעלות טובות שיש לו, ועי"ז אדם ניצוד ח"ו ברשתו, **ובעת הזאת צ"ל בהכנעה גדולה, וצריך להשגיח בעיני השכל שלא יהיה נלכד ח"ו בעצת היצר הרע.**

וזה פי' **'בני יוסף למשפחותם'**, דהיינו שמוסיף והולך בכל יום, צריך להסתכל בשני בחי' הנ"ל, **'מנשה'** לשון שכחה כמו שכתוב (בראשית מא, נא) כי נשני אלהים וכו' (ולא יתעצב אז אל לבו ותחלש דעתו מזכר עוונות), ובחינה ב' **'אפרים'** לשון אפר ים, דהיינו הכנעה, כמו שאמר אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, **וצריך האדם לזכור בשני בחינות הנ"ל תמיד להינצל מיצר הרע.**

אור לשמים

בכל תפילה הוא בחי' גאולה פרטיית ע"י אליהו ומשיח

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. במדרש תנחומא גדול השלום שסיום התפילה היא בשלום, והתורה נקרא שלום שנא' וכל נתיבותיה שלום כו'. להבין הענין נקדים הפסוק **'הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא'** וגו' דלשון שולח 'הוה', דמשמע אף עכשיו מדלא כתיב 'אשלח' לכם וגו'. **דהאמת הוא שכל השתוקקות ישראל עובדי ה' לאביהם שבשמים הוא על ידי בחינת אליהו שהוא המבשר לכל דבר שהוא שלימות כנגן תורה ותפלה שהוא יחוד שלם כנודע במחשבה ודבור שהוא יחוד גמור ומקודם זה צריך תשוקה גדולה וחשק גדול וזה הוא על ידי בחי' אליהו המעורר התשוקה מקודם ואחר כך הוא בחי' משיח. "כי בודאי בכל תפלה התגונה שהוא ביחוד מחשבה ודבור נעשה תיקון בחי' משיח כמו שבביאת משיח צדקינו במהרה בימינו יהיה יחוד ושלימות גמור בתמידות כי אז יהיה עליית כל המחשבות והאותיות שהוא הדבור. כך הוא בכל אדם בשעת התפילה ותורה בחי' משיח היחוד הזה שהוא סוד בנין קומת משיח כמאמר הבעש"ט נבג"מ שצריך כל א' מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השייך לנשמתו",** כנודע שאדם הוא ר"ת א'דם ד'וד מ'שיח שקומתו של אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שהיו כלולין בקומת אדם הראשון כל הנשמות של ישראל ואחר כך על ידי החטא נתמעטה קומתו וכמו כן יהיה משיח קומה שלימה מכל נשמות ישראל כלולה מס' ריבוא כמו שהיה קודם החטא של אדם הראשון **ע"כ צריך כל אחד מישראל להכין חלק בחי' משיח השייך לחלק נשמתו עד שיתוקן ותכונן כל הקומה ויהיה יחוד כללי בתמידות במהרה בימינו.**

וכל זה הוא על ידי יחוד המחשבה והדיבור שהמחשבה הוא נשמת הדבור המחיה אותו כי תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה שהוא יחוד גמור כמבואר אצלנו במקום אחר וזה אי אפשר אם לא על ידי התשוקה שמקודם שהוא בחי' המבשר בחי' אליהו ולכך נקרא משיח כי משיח הוא לשון דבור והמחשבה משיח את הדבור שישיח את האותיות, **ולכך בכל עת שהוא יחוד המחשבה עם הדבור הוא תיקון בחי' משיח** רק שהוא אינו בתמידות כמו שיהיה בתיקון ביאת המשיח במהרה בימינו **ולכך קודם השלימות הגמור יהיה בשורת אליהו ז"ל להתעורר תשוקת ישראל קודם ביאת משיח.** וכו' עיי"ש שהאריך לבאר הענין בדה"ק). **אך העיקר הוא להיות לעובד ה' בשעה שמדבר דברי תורה ותפלה תשוקה חזקה ודביקות גדולה שיסכים ויחליט בדעתו ויהיה שמח הלואי שתדבק נשמתם בדבורים האלו עד שתצא מן הגוף.**

כללו של דבר כל מקום שיש יחוד נקרא שלום על שם שלימות ולכך תורה ותפלה הוא שלום וסיום התפלה הוא בשלום מאחר שנעשה יחוד הדבור והמחשבה שהוא יחוד הה' מוצאות (וזה רמוז בה"א אחרונה שבשם הוי"ה ברוך הוא, ומתקשר) **אל השלש אותיות יה"ו** (הראשונות שבשם הוי"ה ב"ה) **שהוא בחי' מחשבה נעשה שלימות הגמור.**

וכל זה הוא על ידי אליהו ז"ל שהוא מבשר שהוא התשוקה שבתחילה כו'. **וזהו הנה אנכי 'שולח לכם' תמיד בהווה את אליהו כי תמיד הוא כן כאמור לעיל כי מתחלה קודם שיהא יחוד שנקרא בא יום ה' וגו' על שם התחברות ויחוד השם שהוא הה' אל הג' אותיות שנשתלם השם בשלימות גמור שהוא בחי' משיח כאמור צריך תחלה בחי' אליהו שאני שולח לכם תמיד גם היום בכל עת תורה ותפלה קודם שתעשה יחוד** הנ"ל, שהוא בא יום ה' שנתחבר השם ונתייחד.

וזהו **פנחס בן אלעזר** וגו' **'חשיב את חמתי'** כי **"את"** הוא בחינת הה' מוצאות שמאל"ף עד תי"ו כנודע, שהוא יחוד האותיות לאלופו של עולם, וזהו **חשיב 'א"ת' שהוא המשיב תמיד את האותיות שהן בחי' הה' לאלופו של עולם, 'חמתי' הוא מלשון התלהבות על ידי ההתלהבות והתשוקה שמקודם** כנ"ל. **'לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום'** וגו' **'נותן גם כן בהווה' תמיד במקום שיש יחוד הנקרא ברית שלום כנודע אני נותן לו שהוא יהא הסיבה לזה על ידי התשוקה שעל ידו מקודם** כמו שיהיה בביאת המשיח במהרה בימינו בתמידיות שיהיה מקודם בשורת אליהו אמן נצח סלה ועד ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מאור עינים

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. איתא במדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו. ויתבאר על פי דברי המדרש שהביא במתנות כהונה (פרשת פנחס ג') בשם הרמב"ם במאמר התחיה, כי כשבאו עליו להרגו פרחה נשמתו מפחדם ונשאר כמת והניחוהו, ונפשות נדב ואביהוא שהיו עדיין שכר בעולם הזה הוא משום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף (בבא קמא דף צ"ט ע"א), ואם כן משוטטות שם היו מרגישין בדבר והחזירו לו נפשו בעודו חם, עי"ש. והנה הטעם דאין משלמין אצלו הוי הסוף ולכך בדין הוא שיטול שכרו מיד, לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום, דאם לא כן היה צריך למות כדי שיקבל שכרו.

(ישמח משה)

☆

יפקוד ה' אלקי הרוחות איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם. ונראה על פי מה שמתאמרא משמיה דהרה"ק רבי אריה לייב מלאנצהוט זללה"ה על מאמרם ז"ל אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה. כי אמרו חז"ל אצל יוסף בעת שהסיתו אשת פוטיפר, נראתה לו דמות דיוקנו של אביו. הענין בזה כי סגולה היא בכדי להנצל מן החטא לצייר בעיניו צורת אביו ורבו המובהק, ולזה יוסף צייר בעיניו צורת אביו וניצל מן החטא. ובשם האריז"ל כתבו כי בעת שהאדם מגיע ללימוד התורה לענין שאינו זוכה לחבין בה, יש גם כן סגולה לצייר נגד עיניו צורת אביו או רבו שלמדו תורה, וזה יאיר לו הדרך למצוא את לימדו על ישרו. וזה דברי רבי אשרי מי שצריך לצייר צורת אביו ורבו בשעת לימוד התורה, אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה, היינו בעת נסיון רחי"ל ע"כ, ועובדא הוי בימי הרה"ק מראפשין זללה"ה באחד מגדולי תלמידיו שכמעט בא לו להכשל באיסור כרת רחי"ל, וראה בהקיף צורת רבו הקדוש ונרתע ושב לאחריו, ואחי"כ נודע לו הדבר כי בזכות רבו רגליו ישמור. וזה שביקש משה רבינו יפקוד הי אלקי הרוחות איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם, כלומר אפילו בעת אשר יצא, תהיה לפניהם צורתו כמו בעת אשר יבא.

(ייטב לב)

☆

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. איתא במדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו ויתבאר דהנה נחלקו הרמב"ם ורבינו ירוחם בכל שאר המצוות חוץ מגי דברים דהדין בהו יהרג ואל יעבור, אם אדם רשאי להחמיר ע"ע ליהרג שלא יעבור, הרמב"ם סובר דאסור ומתחייב בנפש, ור"י סובר דרשאי להחמיר על עצמו, אמנם מבואר ברמ"א ובשי"ך דאם הוא אדם גדול וחסיד ויר"ש כויע מודי דרשאי למסור עצמו עקד"ה אפי' על מצוה קלה, והנה כאן פנחס נמי מסר עצמו על מצוה קלה שאינו מחויב בה, כי הלכה היא ואין מורין כן, ולכן בזוהו השבטים ואמרו הראיתם בן פוטי זה וכוי והרג נשיא מישראל ולפי דעת הרמב"ם הרי מתחייב בנפשו הוא, ולכך בא הכתוב לסתור טענתם ויחסו אחר אהרן שהיי בבחינת אדם גדול וי"ש ושפיר רשאי למסור נפשו אף על מצוה קלה שאינו מחויב בה, ושפיר אמר המדרש בדין הוא שיטול שכרו דכיון דיחסו הכתוב אחר אהרן לא עבר עבירה במסרו נפשו על קד"ה ושפיר היי מותר לו, ולכן בדין מגיע לו שכר.

(קדושת יום טוב)

☆

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

חטאתי נגדי 'תמיד', כקרבן ה'תמיד', לעתים קבועות ביום אבל שאר היום יעבוד את הש"י בשמחה

עולת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח אשה לה'. אזכיר מה שאמר לי מאמו"ר (אבד"ק ליעוש ז"ל), ששמע **מהרה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע, בעת שנכנס אצלו אדם אחד והביע צערו שרוצה לקיים הפסוק וחטאתי נגדי 'תמיד', וכמעט שמעביהו על דעתו,** כי אינו יכול לסבול לחשוב כל היום מעונותיו, והדבר מר לו, ענה לו הרה"ק ברוב חכמתו: "הנה מצינו בבית המקדש שהקריבו בכל יום קרבן **"תמיד"**, וכמה זמן כבר לקח הקרבת התמיד, סך הכל שעה קטנה, ועם כל זה נקרא "תמיד", והיינו משום שהיה קבוע תמיד בכל יום ויום, **כן הוא בעונות, שיש לקבוע זמן מה בכל יום ויום בקביעות ותמידות להתבונן על עונותיו, ובזה יקיים הפסוק וחטאתי נגדי "תמיד", ואין מן הצורך לחשוב כל היום כולו מעונותיו רק שאר כל היום צריך לעבוד את הש"י בשמחה,** עכד"ק ודפח"ח.

בישורון מלך (ח"א דף קטז)

לכן אמר הנני נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם וגו'. יתבאר ע"ד שכתבו המפורשים דמשוי"ה הי' קריעת ים סוף, ע"י מטה כמו שנאמר ואתה הרם את מטך ולא הי' ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו כבי' או ע"י פ' ע"י דיבורו של משה דהנה כל מעשי יתי"ש ראוי להיות נצחי כמוהו ופעולה שאינו נצחית היא פחיתות חי"ו לאי' יתי' וכיון דקריעת יי"ם הי' רק לפי שעה ואח"כ שב לאיתנו לכן הוצרך להיות ע"י שליח וגם ע"י מטה דוקא דהא שכינה מדברת מתוך גרונו של משה ודיבורו היא דבר די' בעצמו כביכול, ולפי"ז י"ל דהנה פנחס ע"י שקנא לדי' בדין הוא שיטול שכרו לעולם שכר נצחי כיון דע"י קנאתו הציל את כללות ישראל וצדקתו עומדת לעד ע"כ גם שכרו לא יקופח במדה שמדד וע"כ מגיע לו שכר נצחי וע"כ באה הצוואה למשה לכן אמור הינו שמשה בעצמו יאמר ולא ע"י שום שליח כיון דרק באופן זה יתכן שיהי' נצחי אם משה בעצמו ידבר הוא אז יהי' לעולם, ובזה יש לפרש דברי התרגום יונתן שיהי' לעלמא לבשר הגאולה אשר תהי' במהרה בימינו דאי' במדרש דגאולות הראשונות לא הי' נצחית כיון שהי' ע"י שליח אבל גאולה אחרונה אשר ישראל נושע בדי' ולכן יהי' תשועת עולמים וע"כ פנחס בא בשכרו ע"י משה המדבר ומקיים ששכינה מדברת מתוך גרונו יהי' הוא מבשר טוב לישראל במהרה תשועת עולמים אשר תהי' ג"כ ע"י הקב"ה בעצמו.

(עצי חיים)

☆

וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו. ודרשו חז"ל ראה מעשה וכוי אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, וי"ל עפי"ד החתם סופר עה"כ מימינו אש דת למו, הנה תיבת אשדת נכתב אחד, ונקרא שתים אש דת, כי הקב"ה נתן לנו התורה שהיא אש, ועל ידי זה מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, שנאמר הלא כה דברי כאש נאם הי'. אמנם לעומת זה מצינו בגמרא למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפילה. נמצא שני הפכיים בנושא אחד, וישראל משתמשים בההפכים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה', דהיינו נכנעים וממעטים עצמם לפני השי"ת כמים, ומגביהים לבם בדרכי ה' כאש, והנה אם תכתוב שני תיבות נפרדים אש דת, יהיה משמעו כפשוטו דת של אש, וזהו הקרי, ואם תכתבנה מלה אחת יהיה אשדת כמו אשדת הפתנה שהוא נחל היורד מההר למקום נמוך, וזהו הכתיב, ושניהם צדקו יחדיו אצל בני ישראל ע"כ, ובכן כאשר ראה פינחס את המעשה הרעה אז השליך השפלות והענוה והתלבש ברוח קנאה בבחינת אש דת למו ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו והלך לקנא קנאת ה', ולזה אמר לו משה רבינו קריינ"א דאגרת"א, היינו מי שלמד הקרי של הפסוק אש דת הרומז על מדת הקנאות לעמוד נגד הרשעים כאש, איהו ליהוי פרוונקא לקנא קנאת ה' במלחמת אש דת למו.

(ברך משה)

☆

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. ובמדרש אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו. ונראה לפי"מ שמבואר בגמי פרנסה בשביל רבים דכתיב הנני ממטיר לכם לחם ופריך והרי מן בזכות משה ושני שאני משה כיון דלרבים הוא כרבים דמי, ובעצי"ח כתב דהא דאמרי' גדולה תשובה שמקרעת גזי"ד של אדם ומוקי לה בציבור אבל ביחיד אינו אלא לפני גזי"ד א"כ מכיון שאפי' אי יכול להיות שיש לו דין רבים, ע"כ בכוחו לבטל הגזירה לאחר גזי"ד ע"כ, והנה המהרש"א כתב דהא שמצינו בתורה ברכות שהם טוב עוה"ז והא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דבזכות הרבים ומעשיהם הטובים מביאים להם כל הברכות והטובות בעוה"ז, ומסתבר לומר כי אף ביחיד שרבים צריכין לו ודינו כרבים מגיע לו שכר מצוה בעוה"ז בזכות הרבים, והנה אצל פינחס נאמר ויעמוד פינחס ויפלל, אף כי באמת כבר היה אחר גזי"ד מ"מ כיון שרבים היו צריכין לו הועיל תפלתו לבטל הגזירה, וא"ם מגיע לו שכר מצוה בהאי עלמא כדין הרבים, וזהו כוונת המדרש בדי"ן הוא שיטול שכרו, כלומר שמגיע לו בדין שיטול שכר מצוה תיכף ומיד אף בעוה"ז דמכיון דרבים צריכין לו כרבים דמי. **(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)**

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

קנאותיה דפנחס צריכים ללמוד עם הילדים הקטנים

אחד אמר **לרבינו:** מפרשה זו רואים שאסור לצאת מיד לקנאות קנאת ה', רק צריך זמן רב להתיישב לזה, והראיה כי מעשה הקנאות של פנחס כתיב בסוף פרשת בלק, והשכר של פנחס כתיב בפרשת פנחס, ורואים מזה כי השכר שנתן לו ה' היה שבוע אחר מעשה הקנאות. וענה לו **רבינו:** אדרבה מצוה מן התורה לצאת ולקנאות קנאת ה' מיד, ומה שסדרו שכרו של פנחס **הנני נותן לו את בריתי שלום** בפרשת פנחס, זהו כיון שהילדים לומדים בחדר רק תחלת כל פרשה, ורצו להראות אף להתינוקות המצוה הגדולה לקנאות קנאות ה', ולכן לא כתבו שכרו בסוף פרשת בלק, שהילדים אינם לומדים אותו.

(המאזרני חי"ל)

קורין פרשת פנחס בשבתות בין המצרים, ונראה הטעם על פי מה שכתב **המהר"ל** (הגדה דברי נגידים): פותחים הלל לשירת שפוך חמתך, כיון שבא לעורר על רחמים על הגאולה, לפיכך מייבים לפרסם שבח וגדל הגואל יקדיש שליחו הנביא לבשר הגאולה, וזה הוא שהוא הגואל, והרי זה יסוד גמור למען לא נפול ברשת איזה משיח שקר, ולפיכך נוהגים לפתוח הלל לכבודו, וגם למזוג לכבודו כוס מיוחד כוס ישועה, כדי לפרסם לבני ביתו, ולהודיעם שהגאולה תלויה בשליחו שליחו מקודם לבשר הגאולה; ולזאת קורין בימי המצרים פרשת **פנחס**, שרמוז בה פנחס הוא שליחו (זוה"ק תצא קכ), **דעתיד** לשמשלמא בסוף יומיא, להרוות את רבונה למכא, ובימי לשתו ממצרים כבר הכין את המבשר לעתיד, והוא מוכן ומזומן לבוא ולבשר גאולתן של ישראל במהרה. ה' יתברך יזכנו לביאתו, ועל ידי שליחו הנביא זכור לטוב, יתהפכו הימים הללה לששון ושמחה. (דברי יואל)

וידבר ה' אל משה לאמר. פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו"ץ הכוונה בזאת **לומר,** שצריכים תמיד בכל הדורות לומר ולהגיד לישראל מעשהו ופעולתו של פנחס, כדי שיזכרו תמיד עד כמה שצריכים למסור הנפש למנוע חטאים מקרב ישראל, וזהו ענין נגחי לזכרו תמיד. וזהו **הנני נותן לו את בריתי שלום,** כדלמרו (תרגום יונתן): ויהי לעלמין למבשרא גאולתה בסוף יומיא; ורמוז בזה שכוחו של פנחס נשאר לנצח לדורות עד זמן הגאולה, ובפרט בזמנים החחרונים לפני הגאולה, כי **פנחס** זה אליהו (זוה"ק תצא קכ) שעתיד להחזיר את ישראל בתשובה לפני בא יום ה' הגדול והנורא. (דברי יואל)

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השבטים מבזים לומו, הרחיקם בן פוטי זה שפיטם בחי לומו עגלים לעבודה זרה, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו לאחר אהרן הכהן (רש"י). כל אדם יש בו חלק טוב וחלק רע, בחלל הימני שבלב הוא משכן היצר טוב, ובחלל השמאלי משכן היצר הרע, ואם האדם זוכה במעשיו, מגביר חלק הטוב על הרע, וכן הוא בצדיקי אמת שמהפכין גם את הרע לטוב, ולהיפך כשהאדם הולך בדרך הרע, מגביר חלק הרע על הטוב, ומהפך גם את הטוב לרע (תניא ליקוטי אמרים יג).

הנה **פנחס,** מלד בניו היה בן בנו של אהרן הידוע בצדקתו, שהוא כולו טוב, ומלד אמו היה **בן פוטי שפיטם עגלים לעבודה זרה, והיו השבטים מבזים לומו,** אלף שהוא בן בנו של אהרן מלד אביו, המגביר עליו הכח השני שמלד אמו, ובחינת הרע נמגבר על בחינת הטוב, והרחיק **שהרג נשיא שבט מישראל, לפיכך יחסו לאחר אהרן,** להעיד עליו שהפך את הרע לטוב גמור, ואין בו רק חלק הטוב מאהרן, על כן ראוי ליחסו לאחר אהרן. (דברי יואל)

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. אין בודקין מן המזבח ולמעלה, אבל בחיילות של בית דוד כתיב (דברי הימים ב' ז): והחיתם בנצח במלחמה, כדי שתהא זכותן וזכות אבותם מסייעתן (קידושין עו). הרי דבמקום סכנה יש לורך ליחוס, ולכן לא נקטו למלחמה רק לדיקים בני לדיקים. והנה פנחס הכניס עלמו לסכנה, כי שבט שמעון רלו להרגו, ועוד הרבה נסים נעשו לו, כדלמרו (תרגום יונתן): תריסר ניסין אתעבידו לפנחס; ולדבר גדול כזה יש לורך ביחוס אבות. ולזה **היו השבטים מבזים לומו, הרחיקם בן פוטי זה, והרג נשיא שבט מישראל,** והכניס עלמו לסכנה גדולה, **לפיכך יחסו לאחר אהרן,** שזכותו וזכות אבותיו מסייעתו, **ושפיר עביד.** (דברי יואל)

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב (במדבר כג). **המור המיס הק'** פירשו: שמין שורשו משורש תרח ומצותיו וממין ענף ההוא, אלא לבדד מן מחנה נשמות ישראל, שמין לו שום קירבה מהמולידים; וזהו **מחת משכר קנא לאלהיו**, שהשיג במיתת אלקות מעצמו, ולא הזיק לו מה שהיה בן פוטי, **לפיכך יחסו אחר אהרן**, כי אלעזר רק כוחו של אהרן לבדו נשאר בו. (דברי יואל)

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. במאמר התחיה להרמב"ם מלאתי, אמרו במדרש, כשבאו עליו להרגו פרחה נשמתו מפחדם ונשאר כמת והעמידוהו, ונפשות נדב ואביהוא שהיו עדיין משוטטות שם הרגישו בדבר, והחזירו לו נפשו בעודו חם וחיה, ואחר שיצאה נשמתו הרי קיבל דינו מגזירת אדם, ועל כן היה רשאי אלא ימות עוד (מתנות כהונה במדבר רבה כג). וזהו **פנחס בן אלעזר בן אהרן**, שנעשה מז בן אהרן, כיון שהיו בו הנשמות של נדב ואביהוא, **ולפיכך יחסו אחר אהרן**, אלא יקשה מה שנתחבב לידו הזכות שיזכה פנחס להיות אליהו (זוה"ק תשא קצ), והלא אין ה' משרה שכינתו אלא על מיוחסים שבישראל (קידושין ע:), כי מאחר שפרחה נשמתו אינו עוד בן פוטי כלל, רק מתייחס להיות רק בן אהרן. (דברי יואל)

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. אמרי היה שלומיאל בן צורישדי שהיה נשיא שבט משראל, והרי כל הנשיאים היו בעלי רוח הקודש, ועל כן רמה אמרי ברוח קדשו שהוא יהיה נושאה, אלא שטעה בחשבו שעוד בחייה יהיה כל זה, כלאיתא **בגמלה עמוקות** (פנחס ד"ה פנחס): תומן מלעות שהניעה לו מבי בחיסור, אחר כך הניעה לו בהיתר, ועל זה רק שחק ובכה רבי עקיבא כשרמה אשתו של טורנוסקרופוס הרשע (עבודה זרה כ), שרמה שהיה נשתה אלהו, והיא היתה גלגול חוה, ורבי עקיבא היה גלגול אמרי, ותומן מלעות שהניעה לו מבי בחיסור, הניעה לו אחר כך בהיתר; וזהו שטענו השבטים שפנחס לא היה רשאי להרוג אלא אמרי, דהרי היה **נשיא שבט משראל**, אם כן כל מה שהוא עושה הוא ברוח הקודש, ולשומת זה לא רצו לקבל שיתכן גם פנחס רמה ברוח הקודש שעליו, שים טעות אלל אמרי, שהרי **אבי אמו פיטם עגלים לעבודה זרה**, ואין לו יחוס, ואין השכינה שורה אלא על המיוחסין שבישראל (קידושין ע:), **לפיכך יחסו אחר אהרן**, להורות שהוא מן המיוחסים בישראל, ושפיר יתכן שהיה לו רוח הקודש, ולאה שזמרי טעה. (דברי יואל)

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לא היו ישראל רואים לחטוא העגל, רק להורות תשובה לדניס (עבודה זרה ד:). ונמצא שהמעשה בעצם יש בו לד טובה, שלא יאמר החוטא כבר נכשבה תוכלתי מה', ולכן נסתבב מעשה העגל, לחזק לבב השבים בזה שמחל להם ה' על החטא. והנה עיקר תכלית הקרבנות הוא שתהיה יחד עם הקרבן גם תשובה ווידוי, כי בלי זה זבח רשעים תועבה (משלי כא). ומפשר דלכן נצטוה אהרן להקריב הקרבנות, כיון שעל ידו נסתבב לישראל הלימוד להורות תשובה על ידי מעשה העגל, לכן גם עבודת הקרבנות שעיקרה בחה לשם תשובה נריכה שתהיה על ידו. והנה משה אמר ליתרו (במדבר י): והיית לנו לעיניים, ופירשו (רש"י): אתה תהיה מאיר עיינינו; והכוונה הוא לאמרו (ברכות לד:): במקום שבעלי תשובה עומדים, אין לדיקים גמורים יכולים לעמוד; והנה יתרו היה גר צדק, ובודאי עשה תשובה שלימה, ומעתה בעניין תשובה היה יתרו יכול להאיר עיני כל ישראל. וזהו **לפי שהיו השבטים מבזים אומו, הרמיזם בן פוטי זה**, שהוא יתרו, לכן **יחסו אחר אהרן**, משר כח התשובה נמצא על ידו לעולם, ונמצא שגם היחוס שלו מיתרו הוא משוב מאוב, כי הלא יתרו שב בתשובה שלימה, עד שהיה יכול להאיר את עיני ישראל בדרכי התשובה, ונמצא שבזה שיחסו אחר אהרן שנלמד מזה גודל מעילות התשובה, הרי שוב כל הבזיון של יחוסו לבן פוטי נתהפך לשבח ולימוס גדול. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גבי אוזר הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

פרשת פנחס - פרשת המועדים

מסופר על הרה"ק בעל "ההפלאה" שכל זמן ששימש ברבנות בעיר מולדתו ידע מחסור ורדיפות, ואילו משנתקבל להיות רבה של פראנקפורט היה חי בכבוד וברווחה, פע"א שאלו אחד: רבי, האיך זה, שדווקא במרחקים טוב מצבו יותר משהיה במקומו בפולין, השיב לו ר' פנחס: ענין זה מצינו כבר בתוה"ק, כש"פנחס" מצוי במקומו, הריהו "בין המצרים" (פרשת "פנחס" חלה תמיד בשלושת השבועות) וכנגד זה כש"פנחס" מצוי בנכר הרי כולה חג (כל המועדים קוראים בפרשת "פנחס").

הרה"ק הנ"ל היה ידוע לקנאי גדול פע"א אמר עליו המגיד הק' ממעזריטש בדרך הלצה: פרשיות "חוקת ובלק" לפעמים מחוברות המה, כמו"כ "מטות ומסעי" ע"פ רוב מחוברות, ורק הפרשה האמצעית - פנחס, לעולם נפרדת, כי פנחס היה קנאי "בקנאו את קנאתי בתוכם" ולכן הוא שרוי תמיד בבדידות ואינו רוצה להתחבר עם שום אדם.

ונתתה מהודך עליו

על יד קובנה היתה עיר אחת שהי' ידועה במחלוקותיה עם הרבנים שלהם, ותמיד מצאו הפרנסים פגמים ברב שאינו מגיע לקרסוליו של קדמו, פע"א כשדיברו עם הגאון ר' יצחק אלחנן מקובנה בנידון זה, אמר: עכשיו נתבאר לי מאמר הגמ' (ב"ב ע"ה.) עה"פ "ונתתה מהודך עליו" ולא כל הודך, זקנים שבאותו דור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה, ולכאורה מה היא הבושה והכלימה שמשה גדול יותר מיהושע, שמואל בדורו יפתח בדורו, אלא הכוונה היא שאותם הזקנים בחייו של משה דיברו סרה עליו עד שחשדוהו באשת איש, אולם כשיהושע קיבל את ההנהגה נעשו למליציו של משה, באמרם שאין יהושע מגיע לקרסוליו של משה "פני משה כחמה ופני יהושע כלבנה", וסירבו משום כך לקבל מרות יהושע, לכך מסיים הגמ' אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה.

את קרבני לחמי לאשי

דרכו בקודש של המגיד מטריסק היתה ליתן לאכול על שולחנו לכל החסידים הבאים להסתופף בצילו ואפילו במועדים וימים טובים בזמן שהחסידים נוסעים בהמוניהם הקפיד על זה שכולם יאכלו אצלו ויהי' סמוכים על שולחנו לימים נעשה מזה בעל חוב גדול נכנסו אליו אנשים מכובדים ממקרוביו ושאלו את פיו: היות שההוצאות על מזונות החסידים מרובים והרבי נעשה מזה בעל חוב ומוכרח לשלוח לקבץ על הגבאות לאסוף כסף מהחסידים כדי לפרוע חובותיו ובכן הלא מוטב שהרבי לא יתן להחסידים לאכול ולא יצטרך אח"כ ליקח מאתם מעות לשלם החובות הצדיק שתק ולא השיב כלום חשבו החסידים מדשתק ש"מ דניחא ליה ושתיקה כהודאה דמי' ונכנסו עוד פעם לדבר על כך בפרטות פתח הצדיק ואמר: בזמן שבית המקדש היה קיים אמרו חז"ל שהמזבח מכפר ועכשיו שולחנו של אדם מכפר ובכן אני אומר "את קרבני" הקרבן שלי הוא "לחמי לאשי" היינו מה שאני נותן לחם לאנשים שלי ובזה יש ריח ניחוח לה' וסליחה וכפרה לי ולכל החסידים שאוכלים על שולחני והמנהג בטריסק נשאר בתקפו.

תשמרו להקריב לי במועדו

כשנפטר הרה"ק ר' יעקב משה מקאמארנא זי"ע, והוא בן ס"ח שנה, הספידו חתנו הרה"ק המנחת אלעזר ז"ל וקרא עליו את הפסוק: "את קרבני לחמי לאשי... תשמרו להקריב לי במועדו", דהנה מיתת צדיקים מכפרת, ונספה בעון הדור, אבל הפסוק מזהיר את בני הדור שישמרו להקריבו רק "במועדו" ולא לפני מלאת לו שבעים שנה.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברדך צחות ומליצה נאמרים

ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה. י"ל קצת בדרך צחות, על פי שמספרים מהרה"ג בעל נצי"ב זצ"ל באמצע נסיעתו בדרך בא לעיר גדולה והי' שם ביהכנ"ס גדול אשר המתפללים שמה היו אנשים ריקנים מתורה ומצוות וכאשר בא לביהכנ"ס ראה שעל כותלי ביהכנ"ס היו מצוירים באופן נאה ומופלא מאמר של ר' יודא בן תימא, על כותל אחד הי' נכתב 'הוי עז כנמר', ועל השני הי' נכתב 'וקל כנשר', ועל השלישי הי' נכתב 'רץ כצבי', ועל הרביעי 'גבור כארי', ועל כל מאמר הי' מצוייר תבניתו הא' הנמר, ועל השני צורת נשר, ועל השלישי צורת צבי ועל הרביעי צורת ארי, וענה הנצי"ב ע"ז הכל נכתב כהוגן אך דבר אחד חסר משם, והוא סיום המאמר 'לעשות רצון אביך שבשמים' וד"ל.

ובזה י"ל בדרך צחות הפסוק הנ"ל הנה צא"ן ר"ת צ'בי, א'ריה, נ'שר, נ'מר, וזהו ולא יהי' עדת ישראל כצא"ן, שיהי' להם כל הבחי' הנ"ל אך העיקר יחסר להם אשר 'אין להם רועה', הוא אבינו מלכנו רוענו רוע"ה ישראל כנ"ל, לרמז על הנ"ל שהיה חסר להם סיום המאמר לעשות רצון אבינו שבשמים, ובזה יש לרמז, ונהי' לרא"ש ר"ת ל'עשות ר'צון א'בינו ש'בשמים.

חיי צבי

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח מושקדים

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי וכו' לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. ובמדרש בדין הוא שיטול שכרו וצ"ב.

ויל"פ בהקדם דידוע דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא והטעם דאין אדם גומר שום מצוה בהאי עלמא שא"א לו לומר שכבר גמר מצות הנחת תפילין אחד שחולצם בלילה כי גם כל הלילה יהיה שומר ומצפה עד עלות השחר להניחם וחייב אדם להתאוות מתי יבוא מצוה לידי ואקיימנה ולכן עדיין לאו גמר מלאכה היא, ופועל שלא גמר מלאכתו אין הבעל הבית עובר בבעל תלין דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ולפי זה אתי שפיר דהך מצוה שעשה פנחס לקנאות ברשעים א"א להתאוות עלי' שתבוא לידו ח"ו אדרבה יתפלל שלא יארע עוד תקלה כזאת בישראל וא"כ בדין הוא שיטול שכרו בעוה"ז שכבר גמר מצותו הלז.

(תורת משה חת"ס)

אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו. ונל"פ דהנה אמרו חז"ל עה"פ וישמע משה ויפול על פניו מלמד שחשדוהו באשת איש, והובא גם ברש"י פר' יתרו שמפרש הפסוק (תהלים ק"ו ט"ז) ויקנאו למשה במחנה, שכל אחד קינא לאשתו ממשה שחשדוהו באשת איש, והנה אמרו חז"ל (סוטה כ"ו.) עה"פ ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע, שאם הי' יולדת נקיבות יולדת זכרים, וא"כ אותה שקינאו לנשותיהם ממשה והיו טהורים, א"כ בוודאי ילדו כולם זכרים, ולפי"ז יובן הכל על נכון כי בנות צלפחד אמרו והוא לא היה בעדת קרח שקינאו לנשותיהם בחינם, והראי' דהא ובנים לא היו לו והיה צריך להיות לו בנים וע"כ מוכח מזה שלא הי' בעדת קרח.

(חנוכת התורה)

דורש טוב

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם, תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל. קשה למה הוצרך לבאר תחת אשר קנא וגו', והלא כבר אמר למעלה השיב את חמתי וגו'.

ונראה דהנה אמרו חז"ל בסנהדרין (פ"א) 'הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, אבל היא הלכה ואין מורין כן'. וביאור הדבר היא כי באמת הבועל ארמית חייב מיתה בידי שמים, וכדדרשו בפסוק (מלאכי ב, יב) יכרת ה' לאיש וגו', **ולכן** אין לאיש ישראל להרגו בידיים כי אין מיתתו בידי אדם כי אם בידי שמים. **רק מי** שמתעורר בלבו לקנא לכבוד הש"י, אשר ידוע דכשהאדם בא לכלל כעס גדול אז כעסו מיפר ישוב דעתו עד שכמעט אינו יודע מה הוא עושה ומעשיו הם כמעט בלא כונה, ולכן הקנאי שכעסו מרתח בו למען כבוד שמים רשאי לפגוע בבועל ארמית מכיון שעושה שלא בכונה שלימה, **אשר לכן אין זה כמיתה בידי אדם אלא הוא כאילו החוטא מת מאליו בידי שמים.**

אך לפי מאי דאמרינן דנחשב הקנאי כעושה שלא בכונה, **אם כן** לכאורה אין מגיע לו שכר גדול כמי שעושה מצוה בכונה, שהרי מצוות צריכות כונה, **ומעוד טעם** אין מגיע לו שכר לכאורה, כיון ש'אין מורין כן' אם כן אינו בגדר מצווה ועושה ואין ראוי ששכרו יהיה מרובה כמי שמצווה ועושה, **וא"כ לפי"ז לא היה מגיע לפנחס כל כך שכר על מעשיו.**

אבל התירוץ הוא, דכיון שע"י קנאתו של פנחס ניצולו ישראל מכליון ח"ו, על כן ראוי הוא לשכר בעד תשועתו הגדולה אשר עשה וזכות הרבים התלויה בו, אשר כידוע כי במצות צדקה וגמ"ח אין הכונה מעכב כיון שסוכ"ס שבע העני.

וזה שאמר הכתוב 'לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום', ואם תאמר למה מגיע לו שכר והלא קנאת ה' עשתה זאת, ולא בכונה עשה מעשיו אלא מתוך חמימות לבו, על זה בא כמשיב **'תחת אשר קנא לאלקיו'** האף אמנם שקינא לאלקי"ו להמית מיתה שהיה מגיע לזמרי מאלקיו בידי שמים, מ"מ כיון דהלא **'ויכפר על בני ישראל' וכיון שעשה התשועה הגדולה בישראל ע"כ מגיע לו שכר הרבה.**

דברי חיים

ושעיר עזים אחד לחטאת. וברש"י אי' אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי את הירח.

ויל"פ דהנה הלבנה קיטרגה לפני הקב"ה אי אפשר לשתי מלכים שישתמשו בכתר אחד וא"ל הקב"ה לכי ומעטי את עצמך, ולכאורה הו"ל להקב"ה להרבות אור החמה.

אך י"ל כמ"ש רש"י בפר' בראשית דראה הקב"ה שאין העולם כדאי לשמש באור גדול וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא, ומשום הכי לא הי' יכול להרבות את אור החמה מפני שאין העולם כדאי לזה ולכן הוצרך למעט את הלבנה, וז"ש הקב"ה הביאו עלי כפרה שאתם צריכים להביא כפרה על שבשבילכם מיעטתי את הירח, שאלמלא הייתם כדאי הייתי מרבה אור החמה ולא הי' צריך להמעיט הלבנה.

(לחמי תודה)

'לכן אמר', למי יאמר?

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם: (כה, יא–יב)

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר. [לכאורה למה הצרכה הכתוב לספר מעשה פנחס, הרי כבר נזכר מעשה פנחס בסוף פרשת בלק, מפרש רבנו שכוונת הכתוב לספר השכר שקיבל פינחס על מעשיו, ולכן התחיל לספר קודם את מעשיו] הוֹדִיעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה שֶׁיְּשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לְפִינְחָס עַל קִנְאָתוֹ אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹקָיו, וְעַל הַצְּדָקָה שֶׁעָשָׂה עִם יִשְׂרָאֵל לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם, וְלֹא מֵתוּ כּוּלָּם בַּמַּגֵּפָה, וְצִוָּה שֶׁיּוֹדִיעַ לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא כֹּהֵן לְעוֹלָם, וְזֶה טַעַם [וזה כוונת הכתוב] 'לָכֵן אֱמֹר' שֶׁמַּגִּיד זֶה בְּיִשְׂרָאֵל [שהוא הצילם ולכן קבל שכרו][א]....

פירוש 'בנכליהם'

כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר נָכְלוּ לָכֶם עַל דְּבַר פְּעוֹר וְעַל דְּבַר כָּזְבִּי בַת נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמֻּכָּה בְיוֹם הַמַּגֵּפָה עַל דְּבַר פְּעוֹר: (כה, יח)

וְטַעַם בְּנִכְלֵיהֶם. כַּאֲשֶׁר פֵּרַשְׁתִּי (לעיל כה א) כִּי זְקֵנֵי מִדְיָן חָשְׁבוּ הַמַּחֲשָׁבָה הָרָעָה הַזֹּאת כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (לעיל כב ד) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מִדְיָן, כִּי בָהֶם נִתְיַעֲצוּ מִתְחִלָּה, וְהֵם נָתְנוּ עֵצָה זוֹ לְמוֹאָב שֶׁתְּזַנֶּנָּה בְּנוֹתָם עִמָּהֶם וַיְצַמִּידוּ אוֹתָם לְבַעַל פְּעוֹר לְהַדִּיחָם מֵעַל הַשֵּׁם וְאִם לֹא נִזְכַּר שָׁם[ב]...

הטעם שמנו את שבט לוי

וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֻׁנִּי לְקָהָת מִשְׁפַּחַת הַקְהָתִי לִמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמְרָרִי: (פרק כו פסוק נז)

וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלֵּוִי. לֹא יָדַעְתִּי לָמָּה יִמְנֶה בְּנֵי לֵוִי[א], וּמַה תּוֹעֶלֶת עָתָה בְּמִנְיָנָם[ב]. אוּלַי לְאֵלֶּה נִתְּנוּ הֶעָרִים לָשֶׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶן לִבְהֶמְתָּם, לֹא לַנּוֹלָדִים אַחֲרֵי כֵן[ג]. אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה לָהֶם לְכָבוֹד מֵאֵת הַשֵּׁם, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִגְיוֹן שֶׁל מֶלֶךְ פָּחוֹת שֶׁלֹּא יַשְׁגִּיחוּ עָלָיו לִמְנוֹתוֹ פְּשָׁאַר הָעָם:

מעשה חש"ב

א פירוש, כוונת הכתוב **'לכן אמור'**, היינו שיודיע **'**לישראל**'** שכרו של פנחס שהוא כהן לעולם. ואפ"ל טעם הדבר שציוה הקב"ה למשה, שיאמר לבני ישראל שכרו של פנחס, הוא כמו שכתב האוה"ח הק' לפרש הפסוק בריש הפרשה 'וידבר ה' אל משה **'לאמר'**, "ונראה שנתכוון בזה שיאמר לישראל דברים הנאמרים בענין. והכוונה כדי שיכירו מפעל טוב שעשה להם פנחס, ולא ישנאוהו בשביל הריגת הנשיא, ובמה שנמשך מסיבתו שחבט המלאך מהם מה שחבט, כאמרם ז"ל (סנהדרין פב:)". פירוש שהמלאך ירד ונגף בשבט שמעון לטורדם, שלא יהרגו את פנחס.

העולה מן האימורין, דיש חילוק בין רבינו להאוה"ח הק' היכן רמזו דבר זה שיאמר לישראל שכרו של פנחס, כי רבינו מפרש שמרומז ב**'לכן אמור'**, והאוה"ח מפרש שמרומז ב**'לאמר'**. ואפ"ל דרבינו לשיטתו למש"כ (שמות ו י) ש'לאמר' אין הכוונה שיאמר לאחרים, רק מורה על בירור הענין, שהוא אמור באמירה גמורה ולא ברמז. ולכן לא יכול לפרש **'**לאמר**'** שיאמר לישראל, לכן מפרש ד'לכן אמור' קאי שיאמר לישראל, אבל דעת האוה"ח הק' ש'לאמר' הכוונה שיאמר לאחרים, לכן מפרש ד'לאמר' קאי שיאמר לבני ישראל, ו'לכן אמר' קאי שיאמר לפנחס.

תמצית השיטות	**'לכן אמור' למי?**	**פירוש 'לאמר'**
רמב"ן	לבני ישראל	הכוונה על בירור הענין שהוא אמירה גמורה, [ואין הכוונה לאחרים]
אוה"ח הק'	לפינחס	שיאמר לישראל.

ב לעיל (כד יד) עה"כ 'לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים', נחלקו רש"י ורבינו בביאור **'איעצך'**, דעת רש"י שנתן בלעם עצה שיזנו עם בנות מואב, כדאיתא ברש"י (שם, ד"ה לכה איעצך) 'אלהיהם של אלו שונא זימה וכו', תדע **שבלעם** השיא עצה זו וכו'. אבל דעת רבינו על דרך הפשט דבלעם אמר לבלק את אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, לימות המשיח, ולפי דברי רבינו לא נזכר שם שבלעם נתן להם העצה שיכשילם בזנות. מ"מ מרומז כאן בקרא 'בנכליהם', והיינו שזקני מדין ובתוכם בלעם נתנו העצה של זנות, כמו שכתב רבינו (פרק כה פסוק א) 'ולכן יתכן שהיה בלעם בעצה'. וזה כוונת רבינו **'אם לא נזכר שם'**, דהיינו לפי שיטתו לא מבואר לעיל העצה של זנות, ד'איעצך' הכוונה שאמר לו מה שיקרה עם עמו באחרית הימים, וזה כוונתו 'כי **זקני מדין**' חשבו וכו', שלשיטתו זקני מדין נתנו את העצה.

שלושה פשטים בטעם שאמרו 'לא היה בעדת קרח', וכן 'כי בחטאו מת'

אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֲדָה הַנּוֹעָדִים עַל ה' בַּעֲדַת קֹרַח כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ: (פרק כז פסוק ג)

וְהוּא לֹא הָיָה. [בנות צלפחד באו בתביעה שרוצים נחלה בארץ ישראל, מכיון שלאביהם לא היו בנים. ובתוך דבריהם אמרו ב' דברים. א' 'והוא לא היה וגו' בעדת קרח'. ב' 'כי בחטאו מת', וצ"ב למה אמרו שתי דברים אלו]. **לְפִי שֶׁבָּאוּ לוֹמַר 'בְּחֶטְאוֹ מֵת', נִזְקְקוּ לוֹמַר לֹא בְחֶטְא מֵתָה בְּנִים, וְלֹא בַּעֲדַת קֹרַח שֶׁחָטְאוּ עַל הַקְּפ"ה הָיָה, אֶלָּא בְּחֶטְאוֹ לְבַדּוֹ, וְלֹא הֶחֱטִיא אֲחֵרִים עִמּוֹ, לְשׁוֹן רַשִׁ"י** [פרוש לפי שרצו לומר 'שבחטאו מת', כבר אמרו בדרך אגב שלא היה בעדת קרח. ועל זה קשה] **וְלֹא פֵּרַשׁ, לָמָּה הָיוּ בָּאוֹת לוֹמַר 'בְּחֶטְאוֹ מֵת'** [שאינו מפרש למה באמת הצרכו לומר 'כי בחטאו מת'], **אֶלָּא שֶׁתֹּאמַרְנָה** [הרי סגי שיאמרו] **'אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ', כִּי כֵן הָרְאוּי לְהֵאָמֵר.**

אֲבָל עַל דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ (ב"ב קיח), **הֲצָרְכוּ לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה בַּעֲדַת קֹרַח. לְפִי שֶׁעֲדַת קֹרַח לֹא הָיָה לָהֶם חֵלֶק בָּאָרֶץ, וְכֵן לַמִּתְלוֹנְנִים שֶׁבַּעֲדָה קֹרַח** [וכיון שהצרכו לומר כי לא היה בעדת קרח, כדאי שיוכלו לקבל נחלה בארץ ישראל, כבר הוסיפו ואמרו 'כי בחטאו מת'. ומהיכן ידעו שעדת קרח לא היה להם חלק בארץ], **כִּי נִשְׁמַע זֶה בָּעָם מִבֵּית דִּינוֹ שֶׁל מֹשֶׁה** [שנתפרסמה הלכה זו בשם בית דינו של משה]. **וְכָךְ פֵּירֵשׁ רַבִּי אַבְרָהָם** [שלכן אמרו שלא היה בעדת קרח, מכיון שעדת קרח אין להם חלק בארץ ישראל, רק מהיכן ידעו את זה] **וְאָמַר, חָשְׁבוּ הַבָּנוֹת, כִּי לֹא יִירְשׁוּ הַנּוֹעָדִים עַל ה'** [לפי האבן עזרא לא שמעו כן להדיא, רק הבינו דבר זה לבד].

וְדַעְתִּי בְּדֶרֶךְ הַפְּשָׁט, שֶׁאָמְרוּ כָּכָה [והוא לא היה בעדת קרח] **בַּעֲבוּר שֶׁחָשְׁבוּ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה שׁוֹנֵא עֲדַת קֹרַח יוֹתֵר מִכָּל הַחוֹטְאִים שֶׁמֵּתוּ בַּמִּדְבָּר, שֶׁהֵם הָיוּ הַקָּמִים כְּנֶגְדּוֹ וְהַכּוֹפְרִים בְּכָל מַעֲשָׂיו, וְחָשְׁבוּ אוּלַי בְּשִׂנְאָתוֹ אוֹתָם יֹאמַר אַל יְהִי לוֹ מִשֶּׁהֵם חֶסֶד וְאַל יְהִי חוֹנֵן לְיִתְוֹמָיו יִזְכֹּר עָוֹן אֲבוֹתָם אֶל ה'** (תְּהִלִּים קט יב יד), **עַל כֵּן חוֹדִיעָהוּ כִּי לֹא הָיָה מֵהֶם.** [ולפי"ז הטעם שאמרו שלא היה בעדת קרח, אינו משום ששמעו, או הבינו שעדת קרח אינו נוחל ארץ ישראל, רק משום שחשבו שמכיון שמשה רבנו היה שונא עדת קרח, ע"כ לא יהא חונן ליתומיו], **וְרָמְזוּ עוֹד** [באמרם אבינו מת 'במדבר'] **שֶׁאֵינוֹ בְּמֵתֵי הַמִּגֵּפוֹת, אֲבָל בַּמִּדְבָּר מֵת עַל מִטָּתוֹ** [והיינו שמת בחטאו מיתה רגילה כדרך כל האדם]. **וְטַעַם 'כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת'** [לפי פירוש רבנו שעיקר מה שבאו לומר שלא היו בעדת קרח, א"כ למה הצרכו שוב לומר 'כי בחטאו מת'] **אָמְרוּ, מֵת בַּמִּדְבָּר בְּעֹנוֹ, שֶׁלֹּא זָכָה לְבָנִים בָּאָרֶץ** [עיקר הכונה שאביהם מת ולא זכה להכנס לארץ]. **אוֹ כִּדְבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה הַמְּשׁוֹרֵר ז"ל, שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁהוּא דָּבוּק עִם וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ, כַּאֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בַּעֲוֹנוֹת אֵרַע כָּךְ וְכָךְ** [פירוש שאמרו בעונו מת בלא בנים, כמו שדרך לומר על דבר שארע, בעונות ארע כך].

מעשה חש"ב

א לכאורה צ"ב מה שהוקשה רבינו 'לא ידעתי למה ימנה בני לוי', דהנה לכאורה לפי המבואר במדרש תנחומא (הובא ברש"י כו א) הטעם שהדגיש הכתוב שנמנו אחרי המגיפה, 'משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן, והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות', ולפי מש"כ רבינו עה"כ יחי ראובן, (דברים פרק לג פסוק ו) שארבעה ועשרים אלף שמתו במגיפה, לא היה רק משבט שמעון, אלא מכל השבטים, א"כ שפיר היה צריכים לספור שבט לוי לדעת מנין הנותרות. ואפ"ל דאיה"נ דדעת רבינו שארבעה ועשרים אלף לא היו רק משבט שמעון, אלא גם משאר שבטים, מ"מ משבט לוי לא מת אפילו אחד מהם, שהרי הם לא נכשלו בפעור. וסמוכין ליזה ממש"כ רבינו (דברים פרק לג פסוק ח) עה"כ וללוי אמר וגו', אשר נסיתו במסה. וז"ל ובספרי אשר נסיתו במסה, הרבה נסיתו ונמצא **שלם בכל הנסיונות**" עכ"ל, א"כ א"ש קושיית רבינו לא ידעתי למה נמנה בני לוי.

ב כוונת רבינו באמרו ומה תועלת 'עתה' במנינם, דהנה בני ישראל נמנו 'כאן' משום שלאלה המנויים כאן תחלק הארץ בנחלה, אבל בני לוי לא נטלו חלק בארץ, א"כ צ"ע מה תועלת 'עתה' במנינם'.

עוד אפ"ל דהנה בפ' במדבר נמנו שבט לוי (ג, טו), וכן נמנו בכורי ישראל (שם מה). ושם היו צריכים למנות שבט לוי, דשם צוה ה' לפדות בכורי ישראל עם הלויים, והיה צריכים למנות גם שבט לוי כדי לדעת כמה בכורים נפדו בלויים, והשאר מבכורי ישראל היו צריכים לפדות בכסף. וזה כוונת רבינו מה תועלת 'עתה' במנינם, אבל המניין של פרשת במדבר שפיר היו צריכים למנותם.

ג המקור למש"כ רבינו שאולי רק הלויים שנמנו עכשיו קבלו הערים לשבת ומגרשיהן לבהמתם, ולא הנולדים אח"כ, אפשר לומר שסמך דבריו על מש"כ רש"י (פרק כו פסוק נג) לבאר הפסוק לאלה תחלק הארץ, "ולא לפחותים מבן עשרים אע"פ שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ, שהרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו, לא נטלו חלק בארץ אלא שש מאות אלף" עיי"ש. הרי לנו שהקפיד הכתוב באומרו 'לאלה', שצריכים להיות ראויים לנחלה בשעת המנין. א"כ הכא נמי אפשר לומר גבי הלויים שרק אלו שנמנו עתה קבלו חלק, ולא הנולדים אח"כ. ולפי"ז מדוייק מה שנאמר 'אלה פקודי הלוי, וא"ו מוסיף על ענין הראשון. דגם גבי הלויים היה כמו אצל בני ישראל, שרק מי שהיה במנין זה קיבל חלקו בארץ ישראל.

סיכום השיטות	מת 'במדבר'	והוא לא היה... בעדת קרח	כי בחטאו מת	הערות
רש"י		דרך אגב	הוצרכו לומר	אמנם לא נזכר הטעם שהוצרכו לאמרה.
על דעת רבותינו והאבן עזרא		הוצרכו לומר כן, מישום ששמעו, או שהבינו שעדת קרח אין להם חלק ונחלה.	דרך אגב	מכיון שאמר שלא היה בעדת קרח, הוסיף לומר שבחטאו מת.
רבינו ע"ד הפשט	שמת על מטתו, מיתה רגילה, ולא במגיפה.	הוצרכו לומר כן, מפני שחשבו שמשה רבינו שונא עדת קרח, ולכן לא יורצה לעזור להם.	דרך אגב, ב' טעמים: א. מת במדבר ולא זכה להיכנס לארי"ז. ב. שמת בלא בנים.	ולפי"ז יש לומר שבנות צלפחד חשבו שעדת קרח יש להם חלק ונחלה בישראל.

מאמר המשך:

אַרְבַּע מִדּוֹת בָּאָדָם.
הָאוֹמֵר שֶׁלִּי שֶׁלִּי וְשֶׁלְּךָ שֶׁלְּךָ וכו׳.

(אבות פרק ה׳ משנה יא)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

כן הוא לשון המשנה (שם) ארבע מדות באדם, האומר שלי שלי ושלך שלך זו מדה בינונית, ויש אומרים זו מדת סדום. שלי שלך ושלך שלי, עם הארץ. שלי שלך ושלך שלך, חסיד. שלך שלי ושלי שלי, רשע.

והמהר״ל בספרו ׳דרך החיים׳ כתב: ״ויש לשאול מה שאמר ׳שלי שלך ושלך שלי עם הארץ׳, למה בעל מדה זאת נקרא עם הארץ כאשר אומר שלי שלך ושלך שלי, ולמה אין זאת מדה בינונית כמו שלך שלך ושלי שלי. ופירוש דבר זה כי כאשר אומר שלי שלך, אין מדה זאת שאומר שלי שלך מפני שהוא נדיב וטוב לב ולכך אומר שלי שלך, שאין הנדיב מבקש מן אחרים דבר, אבל כאלו אומר שלי שלך כדי שיהיה גם כן שלך שלי ויהיה ממוני ממונך וממונך ממוני, ועל זה אמר שמדה זאת היא מדה של עם הארץ, כי אם היה לו שכל וחכמה, השכל והחכמה נותן שכל אשר הוא לאדם הוא שלו, וזה שאמר שלי שלך ושלך שלי ואינו נותן גדר והבדל בין ממון שלו ובין ממון של אחרים, רק שוה זה כמו זה בודאי דבר זה יוצא מגדר החכמה, שהחכמה משערת הכל לפי הראוי להיות ונותן גדר לכל דבר ודבר, ולפיכך האומר שלי שלך ושלך שלי עם הארץ, שאין בו חכמה כלל ומפני כך אין אצלו שעור וגדר, וכבר אמרנו גם כן למעלה **כי מי שמקבל מן אחרים יש לו מדריגה חמרית כי החומר מקבל**, ולפיכך מי שאמר שלי שלך ושלך שלי, כלומר כי יש לי לקבל ממך ואתה תקבל ממני כל אחד יקבל מאחר שזהו עם הארץ שהוא בעל חומר, שכל ענין החומר שהוא מקבל תמיד כמו שבארנו אצל איזהו עשיר השמח בחלקו, ולכך אמר שמי שאומר שלי שלך ושלך שלי היא מדת עם הארץ, **כי השכל הוא פשוט אינו מקבל מזולתו רק עומד בעצמו**, ופירוש זה ברור מאוד״.

וממשיך שם ״אמר עוד **שלי שלי ושלך שלך** זו היא מדה בינונית, כי יש מעלה טובה שאינו חפץ בממון אחר, ומדה אחת לרעה שאין רוצה להטיב לאחר, ולפיכך הוא מדה בינונית ולא אמר כאן יצא שכרו בהפסדו דלא שייך בהא מלתא לומר כך, רק לקמן שהשכר גופי׳ מביא ההפסד או שהפסד מביא השכר שייך לומר יצא שכרו בהפסדו או הפסדו בשכרו כמו שיתבאר לקמן, אבל כאן אין מה שאומר שלי שלי מביא המדה שאומר שלך שלך ולא מה שאמר שלך שלך מביא המדה שלי שלי, לכך אמר שזהו שאינו חומד ממון אחר הוא מדה בינונית, ועוד מפני שמעמיד דבריו על הדין ואינו מוותר מן הדין להיות נקרא חסיד, וגם אינו גורע מן הדין להיות נקרא רשע ולכך הוא בינוני, וזהו נכון.

וי״א זה מדת סדום, נראה כי אלו י״א סוברים כי מי שאמר שלך שלך הוא כדי שלא יבאו אחרים לבקש ממנו, לכך אומר שלך שלך כדי שיהי׳ אומר שלי שלי, כי אי אפשר לאדם לבקש דבר כמו זה שיאמר שלי שלי ושלך שלי, **ולפיכך אומר שלך שלך כדי שלא תבקש משלי, ודבר זה בודאי מדת סדום שלא היו רוצים להנות אחרים משלהם כלל, והיו מרחיקים עצמם שלא יחיו מהנים אחרים עד שלא היו רוצים הם להיות נהנים מאחרים, מפני שהיו יראים שגם אחרים יבאו להיות נהנים מהם**, ולכך מדה זאת שאומר שלך שלך ושלי שלי מדת סדום, ובהא פליגי, כי ללישנא קמא האומר שלך שלך ושלי שלי אין אומר שלך שלך כדי שלא יבאו

אחרים להיות נהנים ממנו וכו' רק שאינו חפץ להנות מן אחרים, ואם היה שואל חבירו דבר שזה נהנה וזה לא חסר היה עושה, וליש אומרים לא היה עושה כי מה שאמר שלך שלך שלא יבא אדם להיות נהנה ממנו וכיון שמרחיק כל כך בודאי אינו רוצה שיהיו אחרים נהנים ממנו כלל אפילו בדבר שאינו חסר, ואין להקשות מנין ליש אומרים לומר שלכך אינו רוצה להיות נהנה מן אחרים שגם אחרים לא יהיו נהנים ממנו, שמא מדה בינונית היא, ויראה דסבירא ליה דיותר יש לומר מה שאמר שלך שלך ושלי שלי הכל מדה אחת בשביל כך אומר שלך שלך כדי שיוכל לומר שלי שלי כדלעיל, ולא תאמר מה שאומר שלך שלך שאינו רוצה להיות נהנה והוא מדה טובה ושלי שלי היא מדה רעה דבר זה אין סברא כל כך.

ואמר עוד שלי שלך ושלך שלך חסיד, יש מקשים איך אפשר לומר שלי שלך ושלך שלך יהיה חסיד שלא יהיה מקפיד על שלו ויתן כל אשר לו לאחרים ומפני זה טרחו ליישב הדברים והבל אין בו ממש, כי בודאי לא דברו חכמים על מי שהוא מוותר יותר מדאי, שכבר אמרו כתובות (נ.) המוותר אל יוותר יותר מחומש שלא יהיה נצרך לבריות, אבל מה שאמרו כאן שלי שלך ושלך שלך הוא חסיד היינו שהוא מוותר עד חומש, או כאשר ירצה לפי הראוי ולא בא לומר שכך הוא אומר על כל אשר לו, כי דבר זה בודאי אין ראוי לומר", עי"ש במהר"ל באורוכה.

ולפי דבריו הק' מאי דנחלקו אם שלי שלי ושלך שלך הוי מדת בינונית או מדת סדום הוא, **אי כוונתו בעיקר דחבירו לא יהנה ממנו, או עיקר כוונתו שהוא לא יהנה מאחרים**. וב'מדרש שמואל' מביא "בשם הרב ר' מנחם לבית מאיר ז"ל די"ל דלא נחלקו ושתיהן אמת, שאם במה שאינו רוצה שיהנו אחרים ממנו הוא דבר שאלו היה מהנה אותם לא היה לו שום חסרון אלא זה נהנה וזה אינו חסר זו בודאי מדת סדום, אבל **אם יש לו חסרון אף שחבירו יהנה לו בדבר כזה** אין זו מדת סדום שאין זה רוצה לא לחסר בשל אחרים ולא להתחסר משלו ולכך היא מדה בינונית", עי"ש. ומבואר בזה חידוש גדול דאם במציאות נחסר כשמהנה לחבירו אע"ג דחבירו יהנה לו כדבר הזה, **מ"מ אם הוא מתחסר אין זה מדת סדום רק בינונית.**

והמדרש שמואל לעצמו מבאר בזה"ל: "ואפשר עוד לומר כי שתי הסברות צדקו יחדיו והכל כפי כוונת האומר, כי אם מה שאומר שלך שלך הוא לכוונה טובה שלא ליהנות משום אדם כי שונא מתנות יחיה, אם יאמר שלי שלי כי זאת היא מדה רעה הרי יש לו כנגדה מדה טובה שאומר שלך שלך באופן כי מדה זו חציה ממדת החסיד וחציה ממדת הרשע, ובא זה ותיקן את זה והרי הם ממוזגים זו בזו ולזה קראם מדה בינונית, אמנם אם כוונת זה האיש עיקרה לחוס על ממונו כי הוא כילי וכליו רעים ועיקר כוונתו הוא לומר שלי שלי וגם היה רוצה ליהנות הוא מחבירו אלמלא שהוא בוש מהבריות כי יאמרו לו שאם הוא אינו רוצה להיות מהנה לאחרים איך הוא רוצה ליהנות מאחרים, ולכן כדי שיתקיים מאמרו הראשון שאומר שלי שלי ע"כ בוחר ואומר וגם שלך יהיה שלך, ולכן היא מדת סדום, ובזה אפשר דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי", עי"ש.

ועי"ש עוד דאפשר לומר כי בהיות כי האומר שלי שלי ושלך שלך **הוא פתח תקוה לקנות מדת סדום**, כי עבירה גוררת עבירה ואם היום אומר לחבירו שאינו נצרך שלי שלי וכו' **למחר יאמר דבר זה אפי' לעני וזה היתה מדת סדום**, כי יד עני ואביון לא החזיקה, וע"כ **מדה זו המביאה לאדם לקנות מדת סדום ראוי שתקרא היא בעצמה מדת סדום**", עי"ש.

ועי"ש עוד מה שפירש בכמה מהלכים, ובחד מהלך פירש באופן נפלא אמאי כשאומר שלי שלך ושלך שלי עם הארץ, דבשלמא מ"ש שלי שלך הוא רשאי בשלו, אמנם מ"ש ושלך שלי הם דברים בטלים כי דבר זה תלוי ברצון חבירו לא ברצונו, ולכן קראו עם הארץ כי הוא טפש וסכל שלא הבחין כי בשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל חבירו", עי"ש.

ועי"ש עוד בשם יש מפרשים, וז"ל: "וי"מ כי עם הארץ נאמר לפגם כלומר שהוא חסר המדות, ולדעת זה נ"ל לפרש שזה האיש שהוא חסר המדות מתוך חמדתו חושב בלבו שממון זולתו הוא ערב ומתוק ושוה יותר משלו וכן כל חפציו, ורוצה ומשתדל להחליף שלו בשל חברו וכמה בני אדם תמצא סובלים זה החולי ומוכים בזה החרב, עד שכמעט לא תמצא שני אחים או שני שותפים אחר שחלקו בגורל חלקים שוים ממש שלא יקנא אחד בחלק חבירו ושלבו תמיד להחליף, ועל דרך זה אמר נעים זמירות בהפלגת שבח תורתנו 'חבלים נפלו לי בנעימים' כלומר כשחלקתי עם העכו"ם נפל גורלי בנעימים שבאה לחלקי התורה התמימה והאמונה היותר שלמה, ואמר אף נחלת שפרה עלי כלומר ואף לאחר החלוקה שפרה עלי ולא פקפק לבי ורעיוני לקנא בחלק האחרים כלל", עכ"ל.

המשך המאמר בגליון הבא בעז"ה

מאמר המשך:

מזמור שיר ליום השבת (א)

פתיחה

ידוע ששבת נקרא מתנה הן בלשון הפסוק והן בלשון חז"ל. **בפסוק:** בפרשת בשלח פרשת המן: ראו כי ה' נתן לכם את השבת. **בחז"ל** (שבת י: ביצה טז.) דרשו על הפסוק בפרשת תשא (ל"א), לדעת כי אני ה' מקדשכם, אמר לו הקב"ה למשה **מתנה טובה** יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתן להם לישראל לך והודיעם, פירש"י רוצה אני שתודיע אותם מה **מתנה חשובה** אני מבקש ליתן להם.

וכן מדוייק בתפילת שמונה עשרה של שחרית דשבת, ולא נתתו לגויי הארצות.

הביאור הוא: דשבת הוא יומו של הקב"ה ששמח בעולמו ואין לאחר שייכות בו, ומ"מ נתנוהו לנו במתנה כאב הנותן מתנה לבנו, ולפיכך אין לעכו"ם חלק בו, ונכרי ששבת חייב מיתה.

ע"ד עבודה: המקבל מתנה מחבירו וכ"ש מאיש חשוב, מן הנימוס הוא עכ"פ בשעה שמקבלו להתייחם אליו בחשיבות ובהוקרה, להבין חשיבת המתנה בכמות ובאיכות ואיזה מתנה נפלאה זיכה אותו חבירו. לענינינו כשאנו מקבלים בכל סוף שבוע את יום השבת **עבודתינו להתבונן שוב ושוב איזה מתנה חשובה הוא השבת**, וכן רואים בהדיא בדברי חז"ל דכן הוא רצון השי"ת במה שאמר למשה לך והודיעם שידעו חשיבות השבת, ולא שסתם שישמרו מל"ט מלאכות ולא יותר.

ועי' בחידושי הרי"ם שכתוב: לך והודיעם לשון עתיד דהוא ציווי נצחיות שציווה השי"ת משה להודיע בכל ער"ש ושבת לכלל ישראל את מעלת השבת [ומה"ט מקבלים השבת במזמורים של משה רבינו הן לכו נרננה, והן אח"כ מזמור שיר ליום השבת (ר"ת למש"ה), וה' מלך].

אמירת מזמור שיר ליום השבת בעת קבלת שבת. ומקורו.

בשו"ע או"ח סימן רס"א ג' כתוב המחבר (אף שלא הביא שאר מזמורים ופיוטים שאנו נוהגים בו בעת קבלת שבת מ"מ) שמנהגם הי' לומר מזמור זה לפני מעריב בליל שבת, ובשעת אמירתה מקבלים שבת, ובדרכי משה כ' דאין מנהגינו לומר שום מזמור אלא מתחילין בברכו ואז מקבלים שבת, ובמ"א כתב דעכשיו מנהגינו כבר לומר מזמור שיר ליום השבת.

סיבת אמירתה בעת קבלת שבת.

(א) עפ"י פשט: מקבלים שבת במזמור תהלים שנאמרה במיוחד לכבודה של שבת, וכלשון הפסוק מזמור שיר ליום השבת.

(ב) ביתר עומק: יש ענין מיוחד לקבל השבת מתוך שירה, וכדלהלן (ג' סיבות שונים בהקשר שבין אמירת שירה דייקא בזמן של קבלת שבת).

הגדר של שירה, והחילוק שבין שירות לתשבחות:

'שירה' הוא על מאורע או על פעולותיו של אחר, ושבח הוא שבחו של הזולת ממש (לדוגמא בעלמא: דרך הבדחנים במצוה טאנץ, מתחילים החרוזים מתחילה תוך תיאור ביופי' של החתונה איך כולם באו להשתתף בשמחת ב' משפחות חשובות וכו', זהו נקרא שיר על המאורע, ואח"כ הם מתחילים לקרוא הנכבדים למצוה טאנץ ובתוך כך הם משבחים מציאתם זהו הנקרא שבח).

ואף שבודאי מצינו באמצע השירה שמשבח את הקב"ה כגון בשירת הים מי כמוכה באלים ה', וכדומה, מ"מ עיקר

המכוון הוא לתאר המאורע ובתוך הדברים משבח הבורא שעשה המאורע, לאידך גיסא פסוקי דזימרא אינו על מאורע רק מדבר בנפלאותיו כדי לסדר שבחו של מקום מקודם ואח"כ יתפלל.

בתרגום על פסוק ראשון דשיר השירים מונה עשרה שירים ששרו ישראל במשך הדורות, שירת הים, שירת הבאר, שירת האזינו, שירת יהושע, שירת חנה, שירת ברק, שיר השירים, והשיר הראשון הוא מזמור זה ששר אדם הראשון ביום שנברא, וכולם היו על מאורע שאירע עם כלל ישראל.

שירה רק על דבר שנגמר:

בירושלמי (ערבי פסחים) מיישב למה אמרו שירה רק על הים ולא בשעת יציאת מצרים, מכיון דלא נגמר גאולתן עד קריעת י"ס, כי שירה לעולם לא יאמר רק על דבר שנגמר עד הסוף, דרק לאחר שנגמר המאורע יכולים לשיר עליו, וידוע המימרא של הגר"א: ואני בחסדך בטחתי, ואעפ"י שיש לי בטחון, מ"מ אשירה לה' כי גמל עלי, שירה הוא רק כשגמל עלי, כשנגמר הישועה בשלימות.

ולפי"ז מובן שפיר למה מקבלים שבת מתוך שירה, דבשבת נגמר הבריאה, כידוע מאוה"ח הק' (בראשית תשא) והאלשיך הק', דאף שהחיצונית של הבריאה כבר נגמרה ביום ו' מ"מ הנשמה של הבריאה נגמרה ביום שבת דאז נכנסה הנשמה בכל הבריאה, נמצא דאדם הראשון שר על יופי של הבריאה ביום השבת, שאז נגמרה.

ועל דרך זה אנו עושים בכל שבת ושבת, אחר שמקבלים התוספות נשמה של שבת זו נגמר כעת הבריאה של כל ימות השבוע וכיון שנגמר אז הוא הזמן לשיר.

יש לציין לגמ' מס' ר"ה (לא.) דבבית המקדש היו שרים הלויים אחר כל קרבן מזמור אחר, כשירה על הקרבן, וזהו המשנה דסוף מס' תמיד שאנו אומרים בשבת אחר מוסף השיר שהלויים אנו אומרים בביהמ"ק, והנה ביומא דפגרא הי' שיר מיוחד אחר תמיד של שחר, ואחר תמיד של בין הערבים, ואחר תפילת מוסף, ומבואר שם דביום השבת אחר תמיד של שחר היו שרים מזמור של יום השבת, אחר מוסף היו שרים שירת האזינו, אחר תמיד של בין הערבים היו שרים שירת הים, כלומר ס"ה היו שרים ביום השבת בבית המקדש שלשה שירים מעשרה שירים המוזכר בתרגום שיר השירים הנ"ל, ועפ"י הנ"ל מובן שפיר דשבת הוא יום של שירה.

(ג) עפ"י פנימיות: שירה באה מצד השתוקקות המשורר למי שמשוררים לו.

בחרדים פ"ט מובא: דרך החושק לשורר, וכיון שאהבת יוצרנו נפלאה, האוהב אותו בלב שלם ישיר לפניו יתברך כאשר שרו משה ובני ישראל ומרים ודבורה ויהושע ובני קרח ודוד ושלמה ברוח הקדש, עכ"ל.

ועי' בגבורות השם פמ"ז: כי ענין השירה כי העלול אשר נמצא מן העלה משתוקק אל עלתו אשר הוא בא ונמצא ממנו, ומבאר שם עפי"ז הדעות בגמ' סוטה (ל:) מי שר שירת הים משה או ישראל.

לפיכך בכניסת השבת שהוא זמן של העלאת עולמות התחתונים למעלה, מתעוררים בשירה.

וז"ל הרמח"ל באוצרות רמח"ל: הכרתת הקליפות אינו אלא ביום שבת, וכיון שנכרתו הקליפות השכינה עולה אל המלך, **וזאת העליה היא על ידי שיר כמו שכל העליות הם על ידי שיר**, ולכך שיר ליום השבת להעלות השכינה, בסוד שבת צריך השיר, ולכך אנו אומרים שירים בקבלת שבת ובפרט מזמור שיר ליום השבת להעלות השכינה בסוד שבת.

ביתר עומק: הפשטות והפנימיות אחד משלים את השני. דשירה באה אחר שנשלם המאורע לשיר על יופי המלאכה, ובשירה הזאת מחזירים המאורע לשורש של מי שעשאו ומקבל כוחותיו בהזרה, מלה"ד מי שטרח הרבה במלאכה והכנים כל כוחו במלאכה והוא עיף הרבה, ע"י שמשבחים את פעולותיו הוא מקבל כוחותיו בהזרה, כמשל הזה מצינו בס' יושר דברי אמת לגבי שבת, שהוא זמן ההזרת הענפים לשרשו, ונעשה ע"י שירה להשי"ת איך כל הבריאה הוא נאה וכולו שלימות ומלא חכמה.

אגב יתבאר לפי"ז: מה שמצינו בפרשת חקת ששרו ישראל על הבאר ולא על המן והעננים הכבוד בקו' האוהחה"ק, דכתב המהר"ל בספר בנצח ישראל פנ"ד, אחר שמבאר שם **מן חי' בזכות משה**, דראוי שהי' פרנסתם בזכות פרנס הדור שהוא משה, **ועננ הכבוד בזכות אהרן**, דעננ הכבוד מורה על חיבור שבין ישראל להקב"ה ואהרן רודף שלום דהיינו שעושה חיבור, אח"כ

כתב בזה"ל: אמנם **על ידי מרים היה הבאר**, כי היה בישראל שהיו משתוקקים אל העלה, והשתוקקות הזה הוא השתוקקות התחתונים אל העליונים כמו השתוקקות הנקבה אל הזכר, לכך נתן להם הבאר כי הבאר נובע ועולה מלמטה למעלה וכדכתיב עלי באר ענו לה', כי הבאר הוא התעלות התחתונים שהם המים אשר למטה מן הארץ נובעים למעלה, ולכך בזכות מרים שעל ידה היה השתוקקות והתעלות אל העלה היה הבאר שהוא מקור מתעלה ומשתוקק למעלה, עכ"ל,

ובזה מובן למה אמרו שירה דייקא על הבאר ולא על המן וענני הכבוד, דבאר ענינה השתוקקות וכן הוא ענין שירה.

ויש לציין לדברי הרע"ב על מתני' דאבות עשרה דברים נבראו ערב שבת בין השמשות, ואחד מהם 'פי הבאר', ומפרש דהכוונה דהבאר עצמה אמרה שירה, וזהו עלי באר ענו לה, ופי זה נברא ער"ש בין השמשות, ומובן עפ"י הנ"ל דה'באר הכוונה למים שיוצאה מן הארץ המרמז להשתוקקות מלמטה למעלה, וכח זה מקבלים ער"ש בין השמשות.

(ד) שירה באה ע"י אתרעותא דלעילא.

המושג של שירה מצינו בעיקר בזמנים ומאורעות מיוחדים, זמנים של גילוים, ובשבת הוא ג"כ זמן של השגה שמשיגים בו בהירות של אמונה וידיעת השם, ולפיכך בו נאה לשיר להשי"ת, ובפרט בעת תיכף אחר אמירת בואי כלה שאז קיבלנו התוספת נשמה, תיכף אח"כ מתחילים לשיר בכוח זו של תוספת השגה שקיבלנו בתוספת נשמה.

בגמ' מס' כתובות (ח:) לגבי אמירת שבע ברכות דצריך פנים חדשות, מחדש תוס' דבשבת אין צריך פנים חדשות, ומביא בשם מדרש אגדה: מזמור שיר ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות באו לכאן **נאמר שירה**, ע"כ, כלומר הכח של פנים חדשות של שבת, דהיינו התוספת נשמה שכל אחד מקבל, נותן כח לכל אחד לשיר בו ביום להשי"ת, וכן לברך מחדש שבע ברכות.

ויש להעיר דבשני זמנים במשך השבת רואים בחוש איך שמורגש בביהמ"ד מצב של שירה להשי"ת וכ"א נמצא במצב שהוא למעלה ממדריגתו, והשני זמנים הם, אחד בשעת אמירת מזמור שיר ליום השבת, והשני בשעת אמירת נשמת, והצד השוה שבהם הוא דמקבלים מלפניו תוספת נפש של שבת [בלילה מקבלים תוספת נפש בעת בואי כלה, וביום מקבלים תוספת נפש לפני נשמת] ומצד זה נמצא כ"א מישראל במצב של שירה וזמרה דזהו מהותו של השבת.

[נשמת כל חי נקרא בסוף מס' פסחים ברכת השיר, דהוא ג"כ שירה על כל מאורעות הטובים שמתנהג השי"ת עמנו, ואנו אומרים אותו בכל שבת אחר שירת הים, דבכל יום אנו אומרים שירה במדריגה אחת והוא שירת הים, והוא על מאורע שאירע בעבר, ויש לנו קצת שייכות בו בכל יום, אולם בשבת הוא מדריגה עליונה למעלה ממנו, דאחר שירת הים מקבלים תוספות נשמה ומוסיפים שירה אחרת, והוא שירה מיוחדת במינה דהוא שירה על מאורעות שנעשה עמנו בפרטיות במשך ימי חיינו].

בזוה"ק פ' תרומה (קלו.) מאריך בשבח אמירת ברכו בליל שב"ק, דכשישראל מברכים ברכו בליל שבת יוצא קול בכל הרקיעים, זכאין אתון עמא קדישא דאתון מברכו ומקדשי לתתא בגין דיתברכין ויתקדשין לעילא, כמה משריין (מחנות מלאכים) עילאין קדישין, זכאין אינון בהאי עלמא, זכאין אינון בעלמא דאתי, ומסיק שם שאין ישראל ראוין לברך את ה' בברכו, רק אחר שניתוסף עליהם כתרים דהיינו תוספת נשמה דשבת, וז"ל: ולא מברכו ישראל ברכה דא עד דמתעטרן בעטרין דנשמתין קדישין, ומבאר באור יקר להרמ"ק שם דהכוונה דרק ע"י שניתוסף בישראל קדושה עליונה נשמה דאצילות עי"ז ביכלתם להמשיך הברכה ממקור העליון בשעת אמירת ברכו, **ולזה מתחילים במזמור שיר ליום השבת**, היוצא מדבריו הק' דאמירת מזמור זו הוא כדי לקבל תוספת נשמה דשבת כבר לפני אמירת ברכו.

וכ"ה בזוה"ק בנוסח 'בגונא', וכולהון מתעטרין בנשמתין חדתין כדין שירותא דצלותא לברכה לה בחדוה, דרק אחר שמקבלים נשמה יתירה זוכים לברכה לה.

אולם לענינינו ניתן ליאמר, דאותו בחינה שכתב הזוה"ק דע"י קבלת תוספת נשמה זוכים לברך בברכו, אותו בחינה מועיל לנו לשיר להשי"ת במזמור שיר ליום השבת בליל שבת, ובנשמת כל חי ביום השבת, דאחר שאנו כבר קיבלו תוספת שבת בעת בואי כלה כמבואר באריז"ל, לכן יש לנו הכח לברך ולשיר כבר בעת אמירת מזמור שיר ליום השבת.

המשך המאמר בגליון שבוע הבא בס"ד

מאמר המשך:

ביאור מקיף אודות שמות בני אדם (א)

חיות האדם תלוי בשמו

בס' אור תורה להמגיד איתא: כל שמות של בני אדם, למעלה הם שמות הקדושים, כגון שם ראובן למעלה הוא שם קדוש, וראובן התחתון מה שנקרא שמו בצירוף זה, **<u>מפני ששורש נשמתו הוא מצירוף זה של מעלה</u>**, ואפי' שמות עכו"ם כמו עשו ופרעה, למעלה הם בקדושה.

ובס' פרי הארץ פ' ויגש מצינו: כל שם למעלה הוא קודש ונשתלשל למטה ליתן חיות לאדם ששם זה עליו, וכל שם יש לו שורש אחר למעלה והצדיק הראשון הוא המשיך השורש למטה, וכל אח"כ נקראים אפי' אלף אנשים אברהם או ראובן על שם זקינו אפי' עד אלף דור כל אלו נקראו מפני חבל השתשלות שנתפשטו משם, ולפיכך הרשע שוכח שמו כיון שאינו ממשיך העבודה של הצדיק הראשון שהי' עליו שם זה, וממשיך עליו שם אחר מעולמות התמורה, ונהפך שמו לשם אחר.

ובזרע קודש פ' תצוה (ד"ה ששה משמותם) כתוב: כל שם שורשו באותיות התורה, אלא לפעמים אינם מאותן אותיות עצמם שנמצא בתורה, אלא ע"י חילופי אותיות כא"ת ב"ש או א"ל ב"ם וכדומה ככל כללי חילופי אותיות שם שורש שם האדם, [ודבריו הק' הם מהלך לשמות בני אדם שאינם מוזכרים בתנ"ך].

ועי' בס' מעבר יבק (ג' ב"ג) שכת' בזה"ל: מה"ט שאל המלאך שמו של יעקב **<u>יען כי עיקר החיים והמות תלוי בשם האיש</u>**.

ענין קריאת שמות של אדה"ר לכל בע"ח

מצינו בפרשת בראשית דהתפקיד הראשון של האדם עלי אדמות הי' קריאת שמות לכל הבעלי חיים [וגם לרבות אשתו, שלאחר התרדימה והחטא של עץ הדעת קראה בשם חוה שהיא היתה אם כל חי].

תוכן המאמר:

א. **מקורות בספרי חסידות במעלת שמו של אדם.**

ב. **ענינים בעבודת השם היוצא מזה.**

ג. **תכונת הנפש תלוי בשם האדם.**

ד. **ענין הזכרת השם בסוף שמונ"ע.**

ה. **הנהגות שכתבו בספה"ק לעשות מחמת שמו של האדם הוא שורש נשמתו.**

ו. **איך הזכרת השם גורם התקשרות עם בעל השם.**

ז. **ענין מה ששואלים למת את שמו בעת חיבוט הקבר, ועוד.**

והעומק בזה, דשם הוא חיותו של דבר הן אצל אדם וגם אצל כל דומם צומח חי, ואחר שברא השי"ת את עולמו רצה שהנהגת הבריאה יהי' ע"י התעוררות מעשה תחתונים, וכדכתב רש"י בפ' בראשית דלא המטיר הקב"ה גשם על הארץ כל עוד שלא הי' אדם שיתפלל ויודה על המטר, כמו"כ בזה אחר שברא השי"ת החיצונית של כל הבריאה רצה שפנימיות חיותו יהי' ע"י התעוררות מעשה בני אדם, וזה ע"י שהאדם יקרא לו שם ובזה ימשיך עליו חיות מאותיות התורה, נמצא דע"י שהטיל אדם הראשון עליהם שמותם נעשה שותף בכל מעשה בראשית.

הרחבת הדברים למה השם הוא חיות האדם, דשורש כל הבריאה בכלליות ובפרטיות הוא באותיות התורה, וכמו"כ שם של מין בכלליות כגון כבש, שורש מין זה נמצא בנ' אותיות אלו של כב"ש, (ובספרים קדמונים מצינו ביאורים לבאר הקשר שבין מין כבש לנ' אותיות אלו, אולם רובן נעלם מאתנו).

ועד"ז כתבו תלמידי בעש"ט דמילת 'אות' הוא מלשון 'אתא' דהכוונה בארמי שהוא מביא השפע, דהשפע מלמעלה באה בכח הכ"ב אותיות (או"ת הוא א' ת' ואות וי"ו שהוא המחבר באמצע, ברית כהונת עולם הסתר אסתיר פל"ט) ואדה"ר השיג בכל נברא באיזה אותיות נברא ושם זה נתן עליו, וזהו ביאור הפסוק וכל אשר יקרא עליו נפש חיה הוא שמו (של"ה הק' תולדות אדם אות קנ"ב, מוגיד דבריו ליעקב אות רנ"ז, וברוח חיים לר' חיים מוואלאזין על פרקי אבות א' א').

ומה"ט ניעור אדם כשקורין בשמו

כ"ה בספה"ק תולדות יעקב יוסף פ' שמות בשם מרן הבעש"ט, וכ"ה בנועם אלימלך פ' שמות (ד"ה או יאמר הנ'), ובזרע קודש (תצוה ד"ה ששה משמותם) וכ' שם דהשם הוא לנשמה ולא לגוף, וכשהאדם ישן אז נשמתו עולה למעלה ולכן בקושי יכולין להקיצו משנתו ע"י דחיפת הגוף משא"כ

אם קורין אותו בשמו, ושניהם פי' שם עפי"ז **דאלה שמות בני ישראל** הכוונה לנשמות בני ישראל הבאים מצרימה.

ובס' במגיד דבריו ליעקב כ' כעי"ז: לגבי היאך לנתק אדם אחר ממחשבותיו שהוא שקוע בו, הוא רק ע"י קריאה בשמו דהאדם מושרש בשמו מאד מאד.

עם אותיות של שמו הוא עובד את השי"ת

בספה"ק מאור עינים פ' ויקהל מובא: כי השם שקוראים את האדם **(א)** האותיות הם חיותו. **(ב)** וכן קוראים אותו בשמים, **(ג)** ועם חיות וקדושת האותיות שבשמו הוא יכול לעבוד את השם כל ימיו אחר שיבחר בטוב. ולכן הרשעים אינם יודעים לאחר מיתה את שמם היינו כי לא עבדו את ה' ית' עם האותיות הקדושים, ושואלין אותם מה עשית עם האותיות הקדושים שבשמך.

ועי' שם תחילת פ' במדבר: כי שמו של אדם הוא נשמתו, כי **האותיות של שמו הם שורשו וחיותו ובהם הוא עובד ה' ולומד ומתפלל,** ולכן <u>הרשעים אינם יודעים שמם דאינם יודעים למה נתנו לו כל אלו האותיות של שמו</u>, שהצדיק הוא עובד בהם השי"ת משא"כ הרשעים.

צדיקים בדורות הקודמים מצינו שהי' להם כמה שמות במשך חייהם

כ' הגר"א: (יהל אור פר' פקודי באור היכלות היכל ד' דף רנ"ד ע"א חלק ב דף ל ע"ד) כל שהאדם מוסיף מעשים טובים מתחדש לו נשמה אחרת וכל הראשונים בטלים עליו, וזהו סוד שהראשונים היו להם שמות הרבה בכל פעם שם אחר, כי כל נשמה יש לה שם אחר כידוע.

וכ"ה ג"כ בשיחות הר"ן (שיחה צ"ה): דצדיקים הולכים מתפקיד לתפקיד ועפי"ז ישתנה שמם.

בדרך הלצה: גם בזה"ז מצינו אנשים שמקבלים שם כשנולדו, ובמשך הזמן מקבל שם נוסף 'הרב', ואח"כ אינם נקראים על שמם כלל, והוא המחשה למדריגה שיש להם בפנימיות...

מי שזוכה נתמלא שמו עם מילואים

בספה"ק ערבי נחל (פ' פנחס דרוש ב' ועוד) מחדש, דכמו שידוע בשמות הק' ענין של מילואי שמות, לדוגמא, שם הוי' במילוי ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, שם אדנ"י נעשה תרע"א, שם אהי' קמ"ג קס"א קנ"א, כמו"כ כל שם של איש הישראלי כשזוכה במעשיו שמו נתמלא יותר במילוי ומילוי דמילוי, וכשח"ו אינו זוכה וחוטא נאבד ממנו המילואים ולפעמים נאבד ממנו גם אותיות של עצם השם, ונעשה חיותו מצומצם מאד, כי מקור חיותו הוא מאותיות שמו, וכיון שרשעים אפי' על פתחו של גיהנום סוברים שהם צדיקים, שואלים אותו על שמו בחיבוט הקבר, וכשאינו יודע לענות זהו הוכחה לו שהרשיע מעשיו עד שנאבד כל אותיות של שמו.

וזהו כוונת הקרא בקהלת, דאלקים יביא במשפט על כל נעלם, דאותיות המילוי נקראים נעלם, והרשע יתבעו ממנו על אותיות אלו שנעלם ממנו.

וכ"ה ביערות דבש ח"ב (דרוש י"ב): דכשהאדם חוטא אותיות של שמו נשברים ונמחקים.

ובשער הפסוקים לרח"ו פ' שמות מצינו שכתב בזה"ל: וסוד הענין הוא, כי אותיות שבשמות בני האדם, מורות על בחינת הניצוצות של הנשמות הנתונות בו. **ומי שהוא מגולגל, יש בו אותיות המורות על הניצוצות שנתקנו בו, והשאר חסרות ממנו**, להורות, כי עדיין הם מעורבות בקליפה הנקרא רע.

ועי' בספה"ק תולדות יעקב יוסף פ' שמות ובזרע קודש ד"ה ואלה שמות: דשמותם של בני ישראל במצרים הי' בגלות ועי"ז גם חיותם הי' בגלות.

הפייטנים הכניסו את שמם בתוך הפיוט.

כדי להכניס <u>נשמתם</u> בתוך הפיוט (אמרי פנחס ראש השנה ת"צ) [ואגב, ע"ע בקב הישר (פפ"ט) דטוב לכוון שם המחבר הפיוט בעת אמרו כדי שיעמוד לנו זכותו].

קפידת חסידים לקרוא עצמם בשמם המלא

ולא כמנהג הליטאים שקורין הראש ישיבה בשם רב פלוני לפי שם משפחתם.

ומן הראוי לציין מה ששמעתי מאיש מהימן מחשובי בני קהלתינו שיחי' שהי' לו שתי שמות, ובדרך כלל קראו לו עפי"ר רק בשם א' דרך חיבה כנהוג, ופ"א בעת שנכנס לקו"פ אצל רבינו בעל ברך משה ז"ל להתברך, שאל אותו האם קוראים אותן על שמך המלא, והשיב בשלילות כי כן נהיגי עלמא, אז אמר לו בזה"ל: "תאמר לכל הידידים שלך ובני משפחתך שיקראו אותך בשמך המלא, וזה יהי' לטובתך ולהנאתך!".

המשך המאמר בגליון שבוע הבא בס"ד

יענקי בקו"ל

מכתבים הערות והארות שנתקבלו על שולחן המערכת

שלום ברכה, מאלוקי המערכה, על ראש ידידינו היקרים חברי מערכת הגליון העשירה 'קול התאחדותינו' בקרב קהלתינו הק' בני ברק יצ"ו

אחר הקרבת התודה על עבודתכם הנפלאה מדי שבוע בשבוע ב'קול' ה' בהדר, ובפרט במדור המפורסם 'משולחן מלכים', שבחו מי ימלל ואין גומרין עליו את ההלל, אבוא היום רק בקוצר אמרים להאיר על מה שהעליתם בגליון שבוע העל"ט פ' חק"ב, מתוך שיחה אצל 'מסיבת וואך נאכט' של נכד רבינו שליט"א עם הגה"צ רבי אברהם הלברשטאם שליט"א מטארטיקוב, ואעתיקו כלשונו:

רבינו: ביידע, רבי אייזיק'ל זידיטשוי'בער און רבי אייזיק'ל קאמארנער, ביידע זענען געווען ביים עטרת צבי.

רבי אייזיק'ל קאמארנער איז קודם געווארן א רבי.

הרד"א: שפעטער האט ער שוין געהאט א קלענערן עולם חסידים.

רב דביהמ"ד אבני צדק: דער עולם איז געגאנגען צו רבי אייזיק'ל זידיטשוי'בער.

א' הנוכחים: ער האט שפעטער געזאגט אז ער האט געוואלט בלייבן מיט עפעס, ער האט מדהה געווען די חסידים, ער האט זיי נישט אויפגענומען געהעריג.

רב דקהל מנחת חינוך: מ'האט געזאגט אז ער עס געטוהן ווייל ער האט געוואלט זיך אפגעבן מיטן דרוקן זיינע ספרים.

רבינו: דער ייטב לב פלעגט דאך זאגן אז אין היטל גלייבט מען די ספרים פונעם היכל הברכה, דער רבי ז"ל (בעל דברי יואל) פלעגט דאס נאכצוזאגן, וויל והא ראיה אז אין אונגארין אין זיינע אינגע יארן האט ער געהאט א גרויסן עולם, האט ער נישט געקענט שרייבן, און אינדערהיים שפעטער אין קאמארנא איז געווען א קלענערע געפארעכטט האט ער געקענט האבן א רוהיגן קאפ צו די ספרים.

<u>ולזה אמרתי לנכון לפרסם על ידכם מה שמובא בספר עבודת עבודה מכ"ק אדמו"ר מטאהש זצ"ל שמעתיק לשו"ק של רביה"ק מסאטמאר זצ"ל מה ששמע בעצמו מפ"ק ענין הנ"ל, וז"ל שם:</u>

וסיפר לי הרה"ק מסאטמאר זי"ע, כי זקינו הייטב לב אמר טעם, על מה שידוע, כי בשנות נעוריו של רבי אייזיק'ל הסתופפו חסידים רבים מאוד בצלו, ואחר כמה שנים נשתנה הדבר ולא נסעו אליו כי אם חסידים מועטים, רק כאשר נסע מביתו לערוך שבתות שקורין פראוזען, באו אליו חסידים רבים, אבל בביתו בקאמארנא, היו לו רק אנשים מתי מספר, ואמר הייטב לב כי סיבבו כך מן השמים, כדי שיהא לו זמן פנוי לעסוק בכתיבת ספריו הק', ובזה"ל אמר: "אין היטל גלייבט מען זייער זיין שרייבן", על כן מנעו מן השמים שלא יבואו חסידים להטרידו בצרכיהם, שלא יפריעוהו מלעסוק בכתיבת ספריו הק', ע"כ לשונו הזהב.

תשואות חן לכם על זיכוי הרבים ועל ריבוי עסק וידיעת התורה שנתרבה על ידכם בכל קצוי תבל מדי שבוע בשבוע, ויתקיים בכם הבטחתם: וכל העוסקים בצרכי ציבור באמונה הקב"ה ישלם שכרם וכו'

ידידכם מוקירכם, מריחוק מקום וקירוב לב

ש. מ. קאהן

מאנטרעאל, קאנאדא יצ"ו

בס"ד

לכבוד המערכת הגליון הנפלא 'קול התאחדותינו',
הדולה ומשקה לעדרים מתורת רבותינו.

בשיחת קודש שנתפרסם בשבוע ההעל"ט, עלה מדובר על שולחנ"א דמלכ"א בענין זמנים שונים שגילו אותם הצדיקים כעת פקודה ומסוגל לגאולה. בין הדברים סיפר **כ"ק מרן רבינו שליט"א** ממה שמונח בזכרונו, שבימים הנוראים שנת תשכ"ב, פירש **מרן רביה"ק זי"ע** את דברי הפסוק (משלי ג, כד) 'אם **תשכ"ב** לא תפחד', בדרך רמז והתעוררות על זמן גאולה לשנה זו.

הנה, דרשה זו דרש מרן זי"ע בליל כל נדרי, והיא ל"ו נדפסה בספר **דברי יואל** על המועדים (ליל יוה"כ, עמוד שמ"ח), ובין הדברים אמר בקול חוצב: **"ובעוה"ר כבר נכנסנו לשנת תשכ"ב וכו' ועדיין לא נושענו ועדיין בן דוד לא בא וכו', וזה יש לרמז בפסוק** (משלי ג) **"אם תשכב לא תפחד", שהפסוק תמה עלינו, איך לא יתמלאו עצמותינו פחד ורעדה על שהגענו כבר לשנת תשכ"ב ועדיין לא נושענו, והוא בלשון בתמיה אם תשכ"ב לא תפחד, והבורא יתברך יעזור שיהיה פירוש הפסוק בניחותא, אם תשכ"ב לא תפחד, שלא נצרך לפחוד עוד, כי כבר רבת שבעה נפשינו פחדים ובהלות, ויעזרינו בשנה זו לגאולה שלימה ונצחית"**, עכלה"ק.

ומן הנכון לציין ע"ז דבר נפלא, דהנה בספה"ק **אור לשמים** להרה"ק **ר' מאיר מאפטא** זי"ע פירש (בפרשת בלק, ד"ה מה טובו) את דברי הפסוק (במדבר כד, כמ) 'כי אם יהיה לבער קין עד מה אשור תשבך' - בדרך רמז על עולם התיקון, ובסיום התורה כתוב שם בסוגריים בזה"ל: **"ידוע להוי שכאן נכתב פירוש אחר על תיבת 'תשבך', אך נשתנה על פי ציווי צדיקי הדור נ"י מטעם הכמוס"**, ע"כ.

וכ"כ חתן המחבר הרה"ק **ר' מנחם מענדיל מגלאגוב** זי"ע בסוף נוסח הסכמתו על הספר בזה"ל: "וזאת להוי ידוע, שבפרשת בלק בהפירוש על פסוק 'כי אם יהיה לבער קין עד מה אשור תשבך', על תיבת **תשבך** נכתב בהכתיבות יד פירוש אחר לא כמו שנדפס כעת, והגם שלא הגהתי שום ענין בדבריו הק' הגם שאינם מובנים, כי יראתי לשלוח יד באמרות הקדושות, **אך על תיבת תשבך הוכרחתי להעלים הפירוש שפירש כבוד חותני ז"ל מטעם הכמוס**, ופירשתי בפירוש פשוט כדי לסיים הפסוק", ע"כ.

ושמעתי בענין זה מאא"ז כ"ק **אדמו"ר מחוסט** שליט"א, ששמע מפי הגה"צ **ר' ישכר בער ראטנבערג** זצוק"ל אבד"ק וואוידיסלאוו (שהיה נכד בא"ב להרה"ק בעל אור לשמים זי"ע) **שהעיד שיש אצלו בקבלה שעל תיבת 'תשבך' פירש זקינו הק' זי"ע שהגאולה העתידה יהיה בשנת תשב"ך** (ואז יהיה זמן תיקון השלם), אך כשהביא הרה"ק **מגלאגוב** זי"ע את החיבור -טרם הדפסתו- אל הרה"ק **מצאנז** זי"ע כדי שיתן הסכמתו ע"ז, הורה לו להשמיט הפירוש על תיבת תשב"ך, באמרו: **"אוא זאך טאר מען נישט דריקן, אידן קענען ווערן צובראכן אז ס'איז נאך דא אזויפיל צייט צו די גאולה"...**, וכן עשה, וסיים על תיבת תשבך פירוש אחר כדי לסיים התורה, וזהו מ"ש 'שנשתנה עפ"י ציווי צדיקי הדור מטעם הכמוס'.

ומה מאוד נפלא הדבר, שגם מרן רביה"ק זי"ע כיוון מדעתו הק' בשנת תשב"ך שהיא עת פקידה, ועורר ע"ז בתחנונים לפני הבוכ"ע באמרו בקול חוצב "אם **תשכב** לא תפחד".

ועתה כבר כלו כל הקיצין ואין לנו אלא להישען על אבינו שבשמים ובזכות זה נזכה בהאי שתא לגאולת עולמים, להשיב לב אבות על בנים, אכי"ר.

באעה"ח בברכת כהנים, ידידכם מוקיר פעלתכם

משולם שרגא הכהן כ"ץ

בן הרב הגאון אב"ד ריסקעווע שליט"א

פעיה"ק ***ירושלים*** *תוכב"א*

דיני ימי בין המצרים

שירה בכלי זמר

אסור לשיר בכלי זמר, ורק לצורך פרנסה מותר עד ר"ח, כגון מותר לנגן בסעודת מצוה אצל הנוהגים לנגן בכלי שיר.

פמ"ג א"א סק"י, דרק לצורך פרנסה כתב שם דהיינו ישראל שפרנסתו לזמר בכלי שיר אצל בית המשתה של אינו יהודים דמותר, ובכה"ח העתיקו וכתב דמשמע דאינו מתיר אלא עד ר"ח.

שירה בפה

יש המחמירים שאין לשיר אפי' בפה לחוד ובלא כלי שיר

בס' יוסף אומץ (ראש הדיינים ובני הישיבה בפרקנפורט בזמן השל"ה בשנת ש"ע, עמ' קס"ח) כתב דבסעודת שבת ליל שבת שהתחילו מבעו"י דכתב להאריך בזמירות עד הלילה, והוסיף דבבין המצרים יש לומר הזמירות בקול נמוך קצת או בניגון שאינו משמח, ובס' לקט יושר (עמ' ק"ו) העיד על רבו בעל התרומת הדשן שלא אמר זמירות בכלל בבין המצרים, ומבואר מהם דאפי' בשבת החמירו, ובס' שדי חמד (פאת השדה בהמ"צ סי' א' אות י') הביא מס' משא חיים דכתב דאין לנגן בשום ניגון זולת בברית מילה, אלא דהוא מסתפק שם מהו הגדרת ניגון אי דוקא בכלי שיר או אפי' בלא כלי שיר, ובמקור חיים (להחות יאיר) כתב לאסור שירה בפה מר"ח, ובעובדא המובא לקמן מרבינו זי"ע בענין שירת בר יוחאי, מבואר דדעתו ג"כ לאסור סתם שירה בפה.

ולשיר בשעת לימוד התורה או בשעת התפילה, פשוט דמותר דאין זה בגדר שמחה, אלא חלק בהתעוררות בכוונת התפילה.

ומובא שאחד למד בניגון בבית מדרשו של החזו"א בתשעת הימים, וכשסיפרו לחזו"א על זה, אמר שלא להפריע לו ולתת לו ללמוד.

וכן מותרים שירי התעוררות לצורך התחזקות כגון היושבים יחד בחבורה לצורך חיזוק, וכן שירי ציפיה לגאולה, אולם ריקודים ומחולות אין לעשות.

ניגון "בר יוחאי במירון" - מותר לשיר שיר בר יוחאי במירון.

טעמי המנהגים מאמר יומא דריגלא על ל"ג בעומר בשם רבינו הקוה"ט זי"ע שענה כן להגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל ששאלו על כך, בעת שרבינו שהה במירון בימי בין המצרים, וטעמו כיון ששיר הקודש הזה מיוחד בשבחיו של רשב"י, ובאתרא דמר מותר לשיר בשבחיו הקדושים.

שמיעת ניגונים בטייפ

אין לשמוע ניגונים המוקלטים בטייפ וכדו', ואפילו שירי החורבן ושירי הגאולה אסורים בכלי.

שו"ת שבה"ל (ח"ח סי' קכ"ז ב) דטייפ נחשב ככלי שיר ממש דאסור, ואפי' אם הטייפ נעשה משירה בפה לחוד הרי זה נהפך לכלי שיר ואסור, ובקושי מלמד זכות על המקילים כל השנה לצורך ע"י בשו"ת ח"ו סי' ס"ט.

פועלים נכרים המפעילים כלי שיר בבית ישראל

פועלים נכרים המפעילים כלי שיר בבית ישראל, אין לאסור בזה עד ערב ט"ב בחצות, ואם הם מפעילים ניגונים המביאים לשמחה יש לאסור.

א"א בוטשאטש סוס"י תקנ"ג, דרוב כלי זמר של הערלים הם רק מטרידים ואינם מעוררים שום שמחה ולכן אין לאסור, ואם הם מביאים לשמחה יהא אסור.

ללמוד וללמד ניגונים

אין ללמוד וללמד ניגונים, ולצורך פרנסה ויהא לו הפסד אם לא ילמד, מותר, וכן אין לשיר לצורך הכנת ניגונים או מקהלה וכדו'.

בקובץ מבית לוי מובא בשם בעל שבה"ל דאסור ללמוד וללמד, ובכף החיים (סי' תקנ"א אות פא) כתב דהמלמדים שירות ותשבחות לתלמידיהם באלו הימים לא ילמדו כי אם מהניגונים של אלו השבתות ששוברים הלב, וטוב יותר שלא ילמדו כל עיקר עד שיעברו ויתמו ימי הבכי על חורבן ביהמ"ק, ומשמע מיניה דאפי' שירה בפה לחוד אין ללמד, ואינו ברור האם הכה"ח מלמיר אף לצורך פרנסה, דהבאנו לעיל בשם הפמ"ג דלצורך פרנסה אף בכלי שיר מותר. וזהו רק לצורך פרנסה אבל התלמידים בינם לבין עצמם אסורים

ריקודים ומחולות

אסור לעשות ריקודים ומחולות.

סי' תקנ"א משנ"ב סקט"ו בשם הא"ר, והחילוק בין ריקודים למחולות מובא בשם הגרשז"א זצ"ל דריקודים היינו אפי' אדם אחד, ומחולות היינו מחול של אנשים רבים המסתובבים בעיגול.

סעודת מצוה

אף בסעודת מצוה [כגון שבע ברכות, בר מצוה] נוהגין לאסור שלא לשיר בכלי שיר, ורק ניגונים בפה מותר לצורך מצוה, וכן אין לעשות ריקודים.

דנחלקו הפוסקים אי מותר להביא כלי שיר בסעודת מצוה, דבשכנה"ג (סקל"ג) ועוד אחרונים כתבו להתיר, אולם בא"ר (סקכ"ו) וביעב"ץ כתבו דאין ליקח מנגנים אפי' בסעודת מצוה, ובכה"ח (אות מ) כתב דזה תלוי במחלוקת אי מותר שמחה בסעודת מצוה, ומסיק כדעת הא"ר דאסור, ומסיק דבמקום שנוהגין היתר יש להם על מה לסמוך, ובשו"ת שבה"ל (בח"ג סי' קנ"ז, וח"י סי' פ"א) כתב לאיסור, וכתב שם "על משמרתי אעמודה שאסור לעשות רקודין וכלי זמר בשבע ברכות אחרי י"ז בתמוז, ורק שירי פה שירי מצוה", וכן המנהג.

ומתאמרא משמיה דבעל שבה"ל זצ"ל שאמר בסעודת שבע ברכות שיעשו מחול פעם אחת לאחר ברכהמ"ז.

פרי חדש

טוב ליזהר שלא לאכול פרי חדש, דאין לברך שהחיינו בימי בין המצרים.

שו"ע סעי' י"ז, וכתב המ"א (סקמ"ב) דאין הטעם משום אבילות, דהרי אבל מברך שהחיינו, אלא הטעם משום דבימים אלו כיון שהם ימי פרעוניות אין כדאי לומר שהחיינו לזמן הזה, והט"ז מפקפק בזה, וכן הגר"א כתב שהוא חומרא יתירה, אולם משמע במשנ"ב ובאחרונים דנוהגים להחמיר.

פרי חדש בשבת

המנהג דגם בשבתות שבימי בין המצרים מחמירים בזה.

במ"א הביא דבמטה משה כתב להיתר בשבת, אולם בכתבי האר"י אסר אפי' בשבת, ובמשנ"ב (סקצ"ח) ובעוד אחרונים הקילו למעשה בשבת, ובקובץ מבית לוי הביא ששמע מבעל שבה"ל דבחו"ל נהגו להקל לברך בשבתות, ובא"י המנהג להחמיר.

פרי שלא יהא מצוי לאחר בין המצרים

פרי שלא יהא מצוי לאחר בין המצרים, אם יכול לשמרו עד שבת, צריך לשמרו לשבת ויאכלנו בשבת, ואם יתקלקל עד שבת, יכול לאכלו בחול ולברך שהחיינו.

רמ"א סעי' י"ז, ומ"א והאחרונים, ועי' בהערה הבאה מ"ש מחולה שאינו מברך שהחיינו.

חולה ומעוברת

חולה או מעוברת שזקוקים לאכול פירות חדשים, מותרים לאוכלם.

בשע"ת וכן במשנ"ב (סקצ"ט) הביאו כן בשם הברכ"י לגבי מעוברת, והטעם כיון דחיישי' שמא תתאוה ויגרום נזק לה ולולד ולכן התירו, אולם כתב דלא יברך שהחיינו, כיון דכמה פוסקים ס"ל דברכת שהחיינו הוא רשות, ובכה"ח חולק בזה ודעתו שתברך שהחיינו, ולגבי חולה הביאו בשם המהר"י צמח שחולה ג"כ מותר כיון שהפירות פותחין לו תאותו לאכול דברים טובים ובמקום חולי לא גזרי', אלא דלא כתב מהו הדין לגבי שהחיינו, ובתורת משה (חת"ס פר' האזינו בפסוק ובדבר הזה), וכן בשו"ת התעוררות תשובה (הנדמ"ח סי' שמ"ז) הביאו מס' נגיד ומצוה (דהוא המהר"י צמח תלמיד להרח"ו) שהביא בשם רבו שחולה האוכל אינו מברך שהחיינו, והם מבארים טעמו דלכאו' קשה מ"ש ממי שיש לו פרי שמצוי רק עתה דמברך שהחיינו, ותירצו כיון דטעם ברכת שהחיינו הוא משום השמחה שיש בשעת אכילת הפרי, לכן מברכים רק כשיש שמחה, אבל חולה האוכל בזמן שכל העולם אינן אוכלים, יש לו עגמת נפש שהוא צריך לאכול מחמת חוליו, ואין לו שמחה בזה, (הערת המעתיק, ולכאו' לאחר העיון בס' נגיד ומצוה איני מובא שם להדיא לגבי חולה לברך שהחיינו), ובשו"ת שלמת חיים (סי' שז) כתב ג"כ טעם זה, והוא כתב להדיא דזהו גם בחולה, והוא כתב עוד חילוק, כיון דאם לא יהיה הפרי מצוי יתבטל מהברכה מכל וכל, אבל במעוברת [וה"ה בחולה] הלא תוכל אם תרצה לשמוע ברכת שהחיינו אח"כ וגם החולה. ועי' במשנ"ב שלגבי מעוברת כתב שלא תברך שהחיינו ולגבי חולה לא כתב כלום לגבי שהחיינו, ויש לפרשו לכאן ולכאן).

קטן

קטן שיש לו ידיעה קצת, אבל אינו יודע להבחין בין ימים אלו לשאר ימים, והוא מתאוה לפרי חדש, מותר ליתן לו ויברך שהחיינו.

ברכ"י ט' והטעם שיברך כדי שלא יטעה ולא יברך שהחיינו בשאר הימים.

בירך בטעות על פרי חדש

בירך בטעות על פרי חדש את ברכת הפרי, יברך שהחיינו ויאכל הפרי.

שע"ת בשם ברכ"י שכתב כן בשם מהר"י נעים וכנה"ג וכן דקדק מס' הכוונות.

בגד חדש

המנהג שאין לובשים בגד חדש בימי בין המצרים ואפילו שאין מברכים שהחיינו, ודוקא בגדים חשובים אבל בגדים שאינם חשובים הבגדים הצמודים לגוף, אפשר ללבוש חדשים.

בשו"ע (שם) איתא דאין לברך שהחיינו על מלבוש חדש, וממילא לא ילבש מלבוש חדש, והנה כהיום המנהג שאין מברכים שהחיינו על מלבוש חדש, ועכ"ז נוהגין שאין לובשים בגדים חדשים בבין המצרים, כיון דיש שמחה בזה, וכעי"ז מבואר בא"ר החולק על המ"א ומובא בשעה"צ (סקמ"ח) דדעתו דאף להמתירין לברך שהחיינו על פרי בשבת, עכ"ז על בגד לא יברכו כיון דיש בזה שמחה גדולה.

וכ"ז בבגדים חשובים אבל בגדים שאינם חשובים ואף מעיקר הדין לא היו מברכים שהחיינו עליהם, מותר ללבשם כדמובא במשנ"ב סקמ"ה.

מי שאין לו טלית או ציצית של מצוה, יכול ללבוש טלית חדש.

שו"ת רב פעלים (חלק ד סימן כט), וטעמו דודאי לא גזרו כהאי גוונא, דמילתא דלא שכיחי היא, ועדיף ממי שאין לו אלא כתונת אחד שהקילו לו לצורך הגוף כ"ש לצורך מלבוש הנשמר וכיון שכל הקורא ק"ש ומתפלל בלא ציצית כאילו מעיד עדות שקר, מוטב שיעשה לו בגד חדש לקיים המצוה, והביא שם דעת אחד הגדולים דאם מצוי לו בעת התפלה לא ילבישנו, אעפ"י שהולך כל היום בלי ציצית והרי הוא כמנודה לשמים, דזהו דוקא במזיד, וזהו אנוס ע"פ תקנת חכמים, וטוב שלא לבטל גזרתם כיון דלא ענשי אעשה וכה"ג ליכא למיחש למידי ומאחר שאינו חובת גברא מדוע לא תהיה תקנת חז"ל במקומה עומדת עכ"ל. אולם הוא חולק עליו וסברתו כי באמת כל כהאי גוונא שהוא דבר מצוה לא תקנו בזה חכמים איסורא כלל, וכאשר מצינו בכמה דברים שאסורים בימים שאחר התענית ומורים היתר במקום מצוה וכ"ש במצוה כזו שהוא מתבטל ממצות ציצית שהולך כל אותם הימים בלא ציצית שהרי זו לא מעלה ארוכה על כן הדבר ברור ופשוט שגם בנידון הרב שאלת יעב"ץ ז"ל הנז' שהוא בגד חדש אשר בלעדי זה מוכרח לילך בלא ציצית יש להורות היתר גמור ללבוש טלית חדש.

קניית בגדים חדשים

קניית בגדים מותר בבין המצרים.

דהרי אף להנוהגין לברך שהחיינו אינם מברכים אלא בשעת לבישה ולא בשעת הקניה, דבעצם הקניה ליכא שמחה כל כך, וכן שמעתי מהגאון ר' שלמה זלמן אולמאן שליט"א, דהרי כל האיסור ללבוש כשאין מברכים שהחיינו הוא רק מצד המנהג, ובלקנות אין מנהג, ועי' מרא דמעתתא מש"כ שם.

ויש הנוהגים לעצמם להחמיר שלא לקנות בגדים חשובים המביאים לידי שמחה, או כלים חשובים המביאים לידי שמחה, כגון "קאר" או ארונות הבית וכדו', אולם דברים הנצרכים לצורך תשמישי היום יום של הבית, כגון כלי לכבס הבגדים, פריזידע'ר, ערקאענדיש"ן, אין להחמיר לקנותם.

זהירות ממקום סכנה

יש ליזהר שלא לילך במקומות סכנה

בשו"ע סוס"י תקנ"א מובא כמה דברים שיש ליזהר משום סכנה, ועפ"ז כתב במקור חיים סי"ד דיש נמנעין מלרחוץ בנהרות מפני הסכנה והעת מסוגל לרעה, אולם הפוסקים נקטו דאין איסור להתרחץ בנהרות, אולם יש ליזהר שלא ללכת למקומות סכנה, ובתשוה"נ (ח"ב סי' רס"ג) כתב דעכ"פ ההולכים לשוט יזהרו שלא לשוט עמוק עד קרוב לקומת איש, דיש לחוש בימים אלו לסכנה רחוקה.

ובס' שער המלך (חודש אב) התמרמר על ההולכים לרחוץ ומרבים בתענוג ושיחה וקלות ראש בימים הנמוכים אלו, ואינם זוכרים נהרות בבל ששם ישבנו גם בכינו וכו'.

לילך למקומות רחיצה

שגור בפי העולם שרק מי שהלך לשוט לפני בין המצרים, יכול ללכת גם בבין המצרים, ובקובץ מבית לוי מובא מבעל שבה"ל דאין למנהג זה מקור, ומותר לילך לימים אפי' כשלא הלכו לפני בין המצרים.

ואפשר דמקור מנהג העולם עפ"י מש"כ בשו"ת רב פעלים (ח"ד סי' כט) דכתב נראה לומר מי שהוא ירד לשוט בנהר כדי להתלמד והוא כבר התחיל מקודם בין המצרים ועדיין לא השלים למודו שמותר לו ללכת לשוט בנהר גם אחר ר"ח חוץ מן ט"ב כי זה במלאכתו הוא עוסק ואין כוונתו לתענוג וזה פשוט, אך ודאי נכון להחמיר בזה אבל אין למחות ביד המיקל ע"כ, אולם שם איירי בכדי להתיר אף בט' הימים ובכדי להתלמד משא"כ בימי בין המצרים לא מצינו לאסור.

טיול

במקומות שהילדים נוסעים לטייל בין המצרים עד ר"ח אב, יש למעט קצת בטיול, כדי שיהא הכרה דהשינוי הוא מחמת אבל ימים האלה, וגם אם ילכו יהיה דרך מצוה דהיינו לדבר אתם על כל הדרך בדברי תורה וחיזוק.

לשון שבה"ל ח"י סי' כ"ו. ובשדי חמד מערכת ביהמ"צ סי' א' אות י' הביא מס' משא חיים שלא ללכת כלל לטיול בגנות ופרדסים בימים אלו.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

כ"ב תמוז

הרה"ק ר' שלמה מקארלין הי"ד זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק רבי שלמה מקארלין זללה"ה, נולד בטולטשין בשנת ת"ק ויש אומרים בשנת תצ"ח לאביו רבי מאיר סג"ל שהיה גאון גדול בתורה והשאיר אחריו הרבה חידושי תורה בכתב ידו, ולאמו הצדקנית מרת יוטא. כבר בצעירותו יצא שמו לתהלה כבקי בכל מכמני תורה, ונלקח כחתן לבתו לאחד מגבירי העיר קארלין, עם הגיעו אחד נישואיו להתגורר על יד חותנו יצא שמו לתהלה ונקרא בפי כל 'רבי שלמה חריף', כך במקום מגוריו הכיר את רבו המובהק הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין ודבק בו בכל נימי נפשו (אף שהיה גדול ממנו רק ד' שנים) שאף לקחו עמו לרבו המגיד הקדוש ממעזריטש, וכן לאחר הסתלקות רבו הרה"ק מקארלין (בן ל"ו שנה – י"ט ניסן תקל"ב) המשיך בגפו בנסיעות להמגיד הק' ממעזריטש, לאחר הסתלקות המגיד הק' ממעזריטש נסע לזלאטשוב שם לא הסכים לקבלו המגיד הק' לתלמיד אלא ציוה עליו לכהן כאלוף לראשם של תלמידיו של רבו מקארלין וכן לקח על עצמו לגדל את הרה"ק רבי אשר מסטאלין בנו של רבו שהתייתם בילדותו, וכן גידל את יתומיו של נכדי רבו הרה"ק ממעזריטש בני הרה"ק רבי אברהם המלאך, ולבסוף לקח את בתו לכלה עבור בנו הרה"ק רבי ישראל חיים מלאדמיר. במשך כעשר שנים התגורר בקארלין על מקום רבו, וכאשר גברו הרדיפות מצד המתנגדים, העתיק מושבו ללאדמיר. דבק בדרך רבו ש'רבים השיב מעוון', והוא אהב את תלמידיו אהבה אין קץ אשר ברבות הימים נתפרסמו בכל רחבי המדינה כצדיקים קדושי עליון, מגדולי תלמידיו המה הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ל. הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש ז"ל. והרה"ק רבי אורי השרף מסטרעליסק ז"ל. ולפני הסתלקותו חילק לכל אחד את מקום השפעתו ובכח תלמידיו הגדולים שככה גם ההתנגדות לדרך החסידות, מאחד שכולם הודו ושבחו את שגב גדולת תלמידיו שמשם נראה גדולת רבם. עשה רבות למען צדקת רמבעה"נ לעניי ארץ ישראל, ופיזר את כל הונו לצדקה כשאומר כי זה כל חיותו. בשנת תקנ"ב בעת שניהלו פולין מלחמה עם רוסלאנד, וגברו ידם של רוסלאנד אולם קבוצה קטנה של הפולניים שהו בלאדמיר מקום מגורי רבינו, ולאחר שנפלו אף הם בשבי, ניתן רשות ע"י מפקדם לשדוד בכל העיר מכל הבא ליד, וכמובן שהיהודים היו המטרה הראשונה, וברחו כולם לבית מדרשו של רבינו שעמד אחוז דביקות בתפלתו, וראשו בתוך הארון קודש, בתוך כך נכנס חייל וירה ברבינו, הדבר השרה פחד גדול על הסובבים, וכאשר היה נראה שרבינו לא חש למה שנעשה משך בכנף בגדו אחד מנכדיו, ובזה הפסיקו מדביקותו, ומיד ירה החייל ברבינו, הדבר היה בשבת קודש ורבינו לא הסכים שיטופל בשבת קודש, כך שכב על ערש דוי עד להסתלקותו וספר פתוח לפניו, ויצאה נשמתו בעת קוראו הפסוק (ישעי' ס"ג) 'וינטלם וינשאם כל ימי

ימי ההילולא

י"ט תמוז

- **רבי אהרן שמואל קיידנובער ב"ר ישראל** (תפארת שמואל על גפ"ת ורא"ש) -**תל"ט**
- **רבי מאיר תאומים ב"ר יוסף** (אבי הפרמ"ג) - **תקל"ג**
- **רבי יהושע מטאמאשוב ב"ר יוסף - תרס"ו**

כ' תמוז

- **רבי מנחם מענדל אויערבאך (עטרת זקנים) ב"ר משולם זלמן - תמ"ט**
- **רבי נתן נטע האנוער ב"ר משה (שערי ציון – תפלות) - תמ"ג**
- **רבי יחיאל רובין מקאלבסוב ב"ר אשר ישעי' מראפשיץ - תר"כ**
- **רבי משה יהודה לייב מהלם ב"ר מנחם נחם מטריסק (אמרי פי) - תרצ"ז**

כ"א תמוז

- **רבי אליהו ב"ר משה לואנץ (בע"ש מווירמייזא) - שצ"ו**
- **רבי אברהם מתתיהו משטעפינעשט ב"ר מנחם נחום - תרצ"ג**
- **רבי אברהם הלברשטאם מרודניק ב"ר צבי הירש - תש"ב**

כ"ב תמוז

- **רבי שבתי משורר מפראג ב"ר יוסף (שפתי חכמים) - תע"ח**
- **רבי שלמה מקארלין ב"ר מאיר - תקנ"ב**
- **רבי אורי שרגא פייביל מדובענקא ב"ר אהרן (אור החכמה) - תקע"א**
- **רבי דוד מקאצק ב"ר מנחם מענדל - תרל"ב**
- **רבי ישראל יוסף פינקלער מראדושיץ ב"ר אליעזר דוד - תרצ"ז**
- **רבי נחמי' אלטר ב"ר יהודה ארי' לייב מגור - תש"ב**
- **רבי יחיאל מקאלבסוב ב"ר אברהם אהרן - תש"ב**

עולם', צדיקים אמרו עליו שהיה משיח בן יוסף שדינו ליהרג על קדושת שמו יתברך. מנו"כ בעיר לאדמיר. מדברי תורתו וקורות חייו קובצו בספר 'שמע שלמה'.

יראה עילאה

הרה"ק בעל ה'תניא' זללה"ה שלח פעם תלמידים אל הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, הם שבתו אצלו כל השבת והסתיר מדריגותיו הקדושים מהם עד שלא ראו מאומה, רק שבסעודה שלישית שמעוהו אומר 'כל מעיני בך' – "רבונו של עולם, אלע מיינע קוילען זענען אין דיר", מזה התפעלו מאוד והבינו שזה התכלית שרבם שלחם לשם. ובחזירתם הסביר הבעל ה'תניא' לתלמידיו, שהרה"ק מקארלין דרגת יראתו היא כיראה של אדם ההולך יחידי בלילה בינות עצי היער, ובא שודד ויורה עליו חיציו, היראה שיש לאדם זה בהרף עין מאז יציאת החץ ועד לפגיעה בו, זוהי אצלו יראה תתאה.

השפעות פרנסה בעת עריכת הזייגער

אמר על הרה"ק רש"ק זללה"ה שעסק בתיקון הפרנסה בעת עריכת הזייגער, ובתיקון הנשמות בפסוק ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה. (בית אהרן לקוטים, דף קנ"ט)

[הרה"ק בעל בית אהרן זללה"ה נולד לאביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זללה"ה בן הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זללה"ה – בכ"ש אייר תקס"ב – כ' שנים אחד פטירת הרה"ק רבי שלמה קארלינער ז"ל. וכאמור נתגדל הרה"ק רבי אשר על ברכי הרה"ק רבי שלמה ז"ל מעת פטירת אביו הק' בילדותו בשנת תקל"ב וכל המאמרים בשם הרה"ק ר' שלמה מקארלין ז"ל שהובאו בס' בית אהרן הוא מה ששמע מפי אביו – תלמידו כבנו]

הענישׁ עצמו במסי"נ על הפסקה קלה

בספר 'דברי אלימלך' פר' שופטים, כתב וזל"ק: וכמו ששמעתי מאאמו"ר ז"ל (הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל זללה"ה ממאגלינצא) שסיפר מהצדיק הקדוש רבי שלמה מקארלין ז"ל, שפעם אחת נסע בדרך משיפוע ההר הגדול, ומפחד הסוסים אשר נסים רצים ומבוהלים ודחופים באין מעצור נפסק מדביקות ד' לשעה מועטת, והתמרמר מאוד על זה, וקיבל על עצמו מסירות נפש ממש לתקן זאת לפי תשובת המשקל, והיינו כי היה צריך לעבור דרך הספר וגבול, ובמכוון עבר הגבול אשר לפי הנימוס

ימי ההילולא

כ"ג תמוז

- רבי משה קורדבירו ב"ר יעקב (הרמ"ק) - ש"ל
- רבי משה בן רבינו יצחק לוריא- האריז"ל - ש"ל
- רבי יחזקאל קאצינעלנבויגן (אב"ד אה"ו כנסת יחזקאל) ב"ר אברהם -תק"ט
- רבי ארי' יהודה ליב הלוי מוואלטשיסק ב"ר שלום (תלמיד המגיד)- תקע"ג
- רבי יעקב יוסף ב"ר פנחס (בן הייב"י)

כ"ד תמוז

- רבי אלכסנדר ב"ר אלעזר [בן השר שלום מבעלזא] - תרי"ג
- רבי יצחק יואל מקנטיקוזיבא ב"ר גדלי' אהרן מלינץ - תרמ"ה
- רבי יעקב יוסף ב"ר דוב (רב הכולל בניו יארק) - תרס"ב

כ"ה תמוז

- רבי מאיר מאפטא ב"ר שמואל (אור לשמים) - תקצ"א
- רבי ישראל יהושע טרונק אב"ד קוטנא ב"ר דוד (ישועות מלכו) - תרנ"ג
- רבי שמעון שלמה מאליק ב"ר מרדכי - תרנ"ה
- רבי פנחס מדאלינא ב"ר משה רוקח מקארוב - תרע"ח
- רבי ישעי' זילבערשטיין אב"ד ווייצען ב"ר דוד לייב (מעשי למלך) - תר"צ

רשאים לירות אחריו בקנה השריפה, ואם כן היה ביראה מסכנת מוות, ומכל מקום היה מחזיק עצמו לבל להיות נפסק מדביקות ה', ואח"כ כשעבר הגבול צוה לעמוד לבל להבריח המכס כמנהג המדינה. מכאן תראה גודל מעלת הצדיקים הגדולים אשר יראים ועושים תשובה במסירות הנפש אף על ביטול רגע אחת מדביקות ה', לאשר כי אז היה נמנע מלשמח הקב"ה.

מסי"נ על דין בשולחן ערוך

כידוע שהרה"ק זללה"ה הי"ד ירו בו האויבים חץ מכותם, ונפגע מחיצי המוות באמצע תפילתו ביום שבת קודש, באותו זמן בזזו הקאזאקין את כל העיר ולא היה בנמצא יין כשר לקידוש וסירב הרה"ק לטעום קודם קידוש, ושדלוהו אנשיו שבמצבו בהיותו מסוכן יטעם דבר מה וענה להם, היינטיגע יונגעלייט, צוליב א קליניקיט, איז רעכט בי זיי צו מבטל זיין איסורים.

בראיה בעלמא קני

אמרו עליו על הרה"ק ר' שלמה קארלינער, שהיה יכול להביש על איש "אין אים פארברענען מיט די אויגען". דהיינו שהיה מבעיר בו הרהורי תשובה שלימה. (כתבי ר"י שו"ב דף רפ"ח)

סיפור מגודל מדריגת בטחונו בהש"י

מעשה מהרב הקדוש רבי שלמה מקרלין זי"ע, אשר בצעירותו לפני שהנהיג עדה, היה איש אחד עוקב אחרי מעשיו, וראהו שיושב בבית ה' כל ימיו ולילותיו, וביתו ריקם, האשה והילדים שואלים לחם ואין, בא עליו בעקיפין והרהיב לשאול, פרנסתו של מר מהיכן היא, השיבו הצדיק, אני מתפרנס משני 'קוהען', (ב' פרות) היה השומע סבור שיש לו בבית שתי פרות חולבות, וברצותו לתמכו דרש איה מקום מגוריו, וביקש מזוגתו שתלך לקנות שם חלב. עשתה האשה כבקשתו ותפן אל מעוט של הצדיק, ותשאל מעקרת הבית למכור לה חלב, אך עניה מרודה זו השיבה לה במרירות וכי ללעוג לרשים באת הרי אין לנו פרה ולא חלב ולא כלום, כי ביתינו מנוגב מכל טוב, חזרה איפוא לביתה בידים ריקות כיון ששמע מפיה שלא היו דברים מעולם, השתומם בעלה עד מאוד, כלום סתם כך שיטה בו אותו צדיק מיהר אליו

לבית המדרש כשהוא מתפלא נענה רבי שלמה הקדוש והסביר לו, לא ירדת לסוף דעתי, התכוונתי לפירוש אחד לגמרי אנכי מתפרנס וחי מב' פעמים 'כי' שנזכרו בכתובים מ'כי בו ישמח לבנו 'כי' בשם קדשו בטחנו.

הבושה בעוה"ב הוא מהעונשים הקשים

פעם בשבת קודש בסעודה שלישית סיפר: שעכשיו היה אצלו נשמה מעולם העליון, שבחייו היה איש פשוט עם מעשים רעים, אך דבר טוב אחת היה לו שהיה נוסע אלי בקביעות. ולפעמים היה עוזב את עסקיו במסירות נפש ונוסע בזמן הקבוע, אחר שמת דנו אותו שיהיה בעולם התהו וכו' וטען שיעשו דין וחשבון על מעשיו ורוצה שרבו שאליו היה נוסע הוא יהיה מהבית דין ואמרו שהצדק אתו, וסיים רבי שלמה עכשיו היה אצלי לא נתתי לו גיהנם או גלגול רק שיפרט את מעשיו במסיבה של צדיקים, אתם חושבים שהיא עונש קל הוא היה מוכן לקבל כל העונשים ולא הבושה הזאת, אך עונש זה לא יאריך זמן רב.

אף מחרב על צוארו איני מפחד

פעם אחת בימי המלחמה בימים האלו שאז היה החוק, שבכל מקום שהחיילים נכנסים יש להם זכות קדימה הן בישיבה באיזה קרעטשמע וכדו' והן לישן בכל מקום הם קודמים לכל אחד, ופעם אחת ישב רבינו הק' רבי שלמה מקארלין בקרעטשמע, ונכנסו קאזאקין וציוו אותו לעמוד מפניהם ועשה עצמו כלא שומע, והיה להם רשות להרוג אותו על המקום בלי משפט כך היה החוק בזמן המלחמה, וכשלא רצה מהר"ש לעמוד, הוציא חרבו מנרתיקו והפחיד את הרה"ק מהר"ש שיכול להרוג אותו ולא התפעל כלום ממנו, ונתן חרבו על לבו ואמר שאם לא עומד מיד דוקרו בלבו, ומהר"ש עשה עצמו כלא שומע, ותיכף אמרו החיילים שזה האיש חסר דעה ועזבו אותו. ואח"כ אמר הק' מהר"ש שלא היה לו אפילו פחד כל שהוא, שאם היה לו פחד כל שהוא ממנו, היה יכול לשלוט עליו ח"ו, ואחר כך אמר מהר"ש, איך האב נישט מורא פאר חרב על צווארו (איני מפחד לא מחרב על צווארו), ולא מחץ פתאום ולא משום דבר, רק מיצר הרע אני מתיירא שהוא מלאך ואני אדם הוא אינו צריך לאכול ולישן ואני צריך, הוא אין לו כאבי הראש ואני יש לי.

טרם כל תפילה הכין עצמו למסי"נ ממש

ב'בית אהרן' מובא שפעם קראוהו [להרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א] לברית מילה שאלם הרה"ק האיך אפשר להזמינני, הרי קוראים בלילה קריאת שמע שהוא מסירות נפש ואולי יתרצה ה' שיוכלו למסור לו הנפש ואם לא בלילה הזה הרי שיך גם למחר בעת התפילה שיש גם קריאת שמע ומסירות נפש ושמא נזכה אז בחסדי ה' למסור הנפש ולהתדבק אליו יתברך. אלא שאם אחר התפילה אשאר בחיים תזמינני אז, ורואים שכל ימיו היה בהשתוקקות למסירות נפש, השתוקק לגווע לה', כל קריאת שמע ייחל וציפה אולי יעזור ה' שבקריאת שמע זו נזכה למסור הנפש ולהתדבק בחי החיים בהוב"ש.

הבריח את החיצונים בקדושתו

איש אחד היה לו בית אשר החזיקו בו החיצונים ר"ל, ולא ידע לשית עצות בנפשו, ופעם עבר הרה"ק מקארלין דרך שם, ויבקש האיש מהרה"ק מקארלין שיסור אל ביתו, ויעתר לו ויסר אל הבית, ונתן האיש פתקא ופדיון להרה"ק מקארלין, ויבך לפניו, היות שבבית החזיקו בו החיצונים, ובכל לילה באים וחוגגים ורוקדים שם עד אור הבוקר, וכבר עשינו כל הפעולות ולא הועיל, וכבר הכנסנו שם ספר התורה ולא הועיל, ויאמר הרה"ק מקארלין למשמש שלו, קח מקלי ותעמיד אותו אצל החלון אשר בהבית, ועשו כן. והנה בלילה נשמע קול מהרבה מחנות וחיל גדול, וכאשר באו אל החלון להכנס דרך שם, לא יכלו לקרב שמה, ונשמע קול, אשר אחד שואל, מדוע אין נכנסים פנימה, ויען רעהו, אי אפשר לקרב אל החלון, כי מטה הקארלינער עומד שמה, והנה נשמע קול רעש, אשר המלך שלהם בעצמו נתקרב אל החלון, וניסה כוחו להכנס, אמנם גם הוא הוסג אחור, ושמעו כי אחד מהם היה מתמה, מה זאת, הלא כבר הכניסו שמה ספר תורה ובכל זאת נכנסו, ועתה מפני מקלו של הרה"ק מקארלין אין לנו רשות, ויען רעהו ואמר, ומה התמיה, ומה הדמיון ספר תורה שכתבה סופר הבליעל הזה, למטה של הרה"ק מקארלין, ובבוקר אמר הרה"ק מקארלין, מעתה לא תפחד, כי לא יהיה עוד פה שום רע ח"ו, וכך הוה, כי מאז והלאה לא נשמע מהם.

ירגיש שאין לו בעולם אלא תפילה זו

היה אומר, לו יצוייר שאדם מת השוכב כבר שמונים שנה בקבר וביום אחד דופק לו מלאך על קברו ומודיעו שקיבל רשות מן השמים לקום לשעה אחת לתחיה, לאמירת שבח והודיה להשי"ת, האם אפשר לתאר באיזה שמחה והתרגשות והתבוננות יאמר הנפטר את פסוקי שבח להשי"ת, הרי עכשיו שהוא כבר יודע את גדול מעלתה בודאי לא יבזבז זמנו לאומרו בלא כוונה, אף אנו בבואנו להתפלל תפילה להשי"ת צריכים אנו להרגיש כאילו שזהו תפילה אחת ויחידה הנאמרת לאחר שמונים שנה בקבר ושוב לא יוכל לאמרה.

הפלגותיו במעלות לימוד הגמרא

רבינו הרבה להוכיח על החוב ללמוד גמרא באמרו "שהקדושה של הגמרא גדול מאוד, והוא מלשון גומרא דאשא", פירוש גחלת, והוא שורף כל הקליפות המבדילים בינו לבין קונו ית"ש" (בית אהרן", סדר היום).

בהזדמנות אחרת אמר "אין צריכים ספר מוסר יותר מן מעט גמרא בעיון" (שם במאמרים לשבת שובה).

עוד מובא בשמו "כי החידושים בגפ"ת מטהר את המחשבה לעבודת השי"ת" (דרכי צדק)

אמר הרה"ק זיע"א, שהלומד גמרא בעיון מביאו לידי יראת שמים והסביר את הענין משום שהאדם מתחילתו נברא עם השכל הישר, כמו שנאמר (קהלת ז' כ"ט) 'אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים', פי' שבאמת אלקים עשה את האדם בתחילת בריאתו בשכל הישר, אין דער אמת'ן וואלט דער מענטש געדארפט זיין אין ארדענונג, אך 'והמה בקשו חשבונות רבים', ועל ידי זה נסתבכה שכלו הישר ועל ידי שהאדם לומד גמרא בעיון מחזירתו את השכל הישר שעל ידי שמתייגע עם שכלו בתורה להשיג לאמתה של תורה על ידי זה חוזר אצלו השכל הישר ובא לו יראת שמים על ידי זה ('עבודת בנימין' עמ' תכ"ב, הובא בבית אהרן לפסח)

על יסוד דברים אלו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ל הזהיר תמיד הרה"ק בעל בית אהרן ז"ל ללמוד גמרא עם תוס' לפני התפילה בעיון, באמרו שכשלומד בעיון קודם התפלה נתיישר השכל אצלו, ואז תפלתו עולה כראוי, ואמר כי לפי דעתו הוא תיקון גדול לכמה ענינים. (בית אהרן במאמרים לפסח).

לא להשבר כשאינו רואה אור בעבודתו

ביאר את הפסוק (קהלת ז' י') 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה', דהיינו שלא יאמר האדם כי 'הימים הראשונים' שבהם הרגיש נועם העבודה 'היו טובים מאלה' הימים ששוב אינו מרגיש בהם כלום, ועל זה אמר שלמה המלך 'כי לא מחכמה' היינו כי הרגשת המתיקות בימי הראשונים לא היה לגודל החכמה והיגיעה שבך, אלא רק 'שאלת על זה', היינו שקבלת זאת בהשאלה ובאתערותא דלעילא לימים מועטים, כדי שאחר שתטעם מנועם העבודה תתאווה מאליך לעמול ולהתייגע באתערותא דלתתא להשיג שוב המדריגות הללו כדאי' בספה"ק.

הש"י מושיעינו מהיצר הרע

אברך א' התאונן מחשבות לפניו על המטרידות אותו. בשבת בעת התפלה נגש אליו רבינו בעת שאמר ויפרקנו מצרינו ואמר: מאמין אתה שהש"ת יכול להושיעך מזה, והשיב: אני מאמין. ומיד הרגיש כאילו לקח המחשבות בידים. וסיים רבי שלמה: ויפרקנו מצרינו לא נאמר ממה מתי, פון די נידריגסטע, פון די ערגסטע און אין אלע צייטען כי לעולם חסדו, דער אייבערשטער איז אייביג, זיין חסד איז אייביג, זיין אמונה איז אייביג. (בית אברהם עמ' רל"ג).

קירור מתאות האכילה כגלגול שלג

אי' בספה"ק בית אהרן, (בליקוטים) בשם הרה"ק רש"ק זללה"ה "שהמקרר עצמו מתאות האכילה נחשב כגלגול שלג".

היצה"ר הגדול ששוכח שהוא בן מלך

חלקי ד' אמרתי כו' אמר (הרה"ק בעל בית אהרן ז"ל) ע"י שחלקי ד' אמרתי – ע"י לשמור דבריך, דהרה"ק ר' שלמה קארלינער אמר "דער גרעסטער יצה"ר איז אז מיפארגעסט אז מיאיז אבן מלך".

[וכעין זה י"א עוד משמו ז"ל על הפסוק (משלי ג' י"א) מוסר ה' בני אל תמאס וגו'. והיינו כי עיקר המוסר שאבינו שבשמים אומר לנו, מוסר ה', הוא, בני, ביזט דאך מיין קינד, איך בעט דיר, נא, אל תמאס, פארפאטשקע זיך נישט].

רחימותא דקודשא בריך הוא לישראל

אי' בספה"ק בית אהרן, [ליקוטים דף קמ"ז טור א'] לשון נורא בשם הרב הקדוש ר' שלמה קארלינער ז"ל : "איך וואלט זיך געווינטשען, ליב האבן דעם גרעסטן צדיק שבישראל. וויי השם יתברך האט ליב דעם גרעסטן רשע שבישראל" עכל"ק. [וכדאי' בתיקוני זה"ק (תיקון כ') עה"פ אהבתי אתכם אמר ה' וגו', "רחימא דמארי כמו שנאמר ואוהב את יעקב אהבה בלא טעם" וכו']

כ"ה תמוז

הגה"ק רבי ארי' לייב ממיץ זי"ע
בעל "שאגת אריה"

אלה תולדות

נולד לאביו ר' אשר בערך בשנת תנ"ה בפלח מינסק ומסופר כי בהיותו ילד קטן הלך לשאול גמרא מאלמנה אחת שהיתה לה ש"ס וביום שלאחריו חזר אלי' לשאול גמרא אחר כי גמר כבר כל המסכתא ביום אחד בגודל חריפותו, והאלמנה לא רצה להשאיל לו כי בזמן מועט יקרע את כל הגמרות והחליט כי ילמוד בעיון ויחזור על כל מסכת בפני עצמו היטב לתקופת מה ואח"כ ישאול עוד גמ' מהאלמנה וככה התגדל לגאון מופלג בעודו בנערותו.

רבנותו בעיר וואלאזשין

מקודם הי' ראש ישיבה בעיר מינסק ואח"כ נתקבל לרב אב"ד בעיר וואלאזשין והי' חי שם חיי צער ודוחק כי משכורתו הי' רק ג' זהובים לשבוע ואשתו הרבנית היתה נאלצת לעזור בפרנסת הבית והיתה עוזרת בבתי האופים ללוש בצק, והי' לו רק בגד אחד לחול ולשבת, ואז הדפיס ספרו שאגת ארי' והוא מלא ר"ת על פני כולו כי לא הספיק לו די כסף לקנות נייר והוכרח לכתוב בר"ת וכך נדפס בדפוס ראשון כשביקש מאלופי הקהל דשם דיוסיפו לו על משכורתו ולא יכלו למצוא מקור מוצא להוספה זו החליט לעזוב רבנותו והתחיל לערוך גלות.

השאגת ארי' הלך שנים הרבה בגלות והלך נע ונד ממדינה למדינה לבוש בבגדי עניים והי' לן בהקדישות ביחד עם האורחי ופרחי ובלילה הי' לומד לאור הלבנה, פעם בדרך נידודיו הגיע לעיר לעמבערג שכיהן בעת ההוא שם ברבנות רבי חיים הכהן ראפאפורט ושבת שם על שבת שובה ולעת הצהרים כשדרש הרב דמתא את דרשתו והי' השאגת ארי' בין הבאים לשמוע דבריו לבוש בבגדי עניים ובמשך הדרשה הי' מחייך כמה פעמים ואחר שסיים הרב את דרשתו קרא ואמר דאף דדברי הרב נאים הם אבל אין להם יסוד כי בכמה קושיות יכול לסתור את כל הבנין, ונעשה רעש בביהמ"ד על הקבצן המחוצף וישימו אותו ראשי הקהילה בצינוק, למחרתו כשהביאו אותו לפני הבי"ד ושאלו האם נכון מה שאמר על דברי הרב אמר להם דאמת הוא והוא יכול לומר לפניהם קושיותיו וכן עשה והקשה כמה קושיות לסתור הדרשה של הרב, כשמוע הרב הגאון רבי חיים את דבריו הודה לו ואמר שנזכר שקושיות האלו מובא בס' שאגת ארי' ונשכח ממנו בעת דרשתו, מיד הכריז העני ואמר אני הוא השאגת ארי' ומיד הושיבו הרב על ידו ופייס אותו על שהושיבו בצינוק והזמין אותו לביתו להיות סמוך על שולחנו אבל עוד באותו היום חמק מן העיר והמשיך בנידודו.

רבנותו בעיר מיץ

שנים רבות הי' השאגת ארי' נע ונד עד שנעשה כבן שבעים בערך והגיע לעיר קעניגסבערג ופגש שם רב העיר רב ארי' לייב עפשטיין בעל ספר הפרדס והתחיל לדבר איתו בד"ת והי' שניהם מתווכחים בדבר וכל אחד תקיף בדעתו והרב הנזכר קרא ואמר דגם השאגת ארי' סובר כמוהו, ונענה השאגת ארי' כי הוא מכיר

היטב את המחבר של השאגת ארי' ולא לכך התכוון, והרגיש הרב שבן שיחו הינו הוא השאגת ארי' בעצמו והזמין אותו לביתו והוא נענה להזמנתו לימים בא להרב בעמח"ס הפרדס הזמנה לכהן ברבנות בעיר מיץ ומסרו להשאגת ארי' שקיבלו ואכן נתמנה לרב ואב"ד בעיר מיץ שכיהן בה ברבנות רבי אליעזר תלמידו של ר"ת.

כשנתקבל לרב בעיר מיץ כבר היה לעת זקנתו והגיע לשם בשבוע של פרשת ויגש ובבואו אל העיר הגיע אליו שמועה שיש בין בעלי הבתים שאין דעתם נוחה ממנו והם מרננים על מינוי זה של רב בא בימים, ביום השבת בעמדו לדרוש בבית הכנסת את דרשתו הראשונה, פתח השאגת ארי' ואמר: בפרשתן אנו מוצאים שבשעה שבא יעקב אבינו למצרים שאלו פרעה "כמה ימי שני חייך" והשיב לו יעקב "ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חיי" ולכאורה הלא בעצם הדבר מוקשה ראשית מה לו לפרעה לדעת בן כמה הוא, שנית מפני מה השיב לו יעקב על שאלה שלא נשאל כלל, ומה ראה להוסיף ולומר "מעט ורעים היו ימי שני חיי, אלא משראה פרעה שעם בואו של יעקב למצרים נתברכה הארץ, הנילוס עלה והרעב פסק, היה חושש שמא אין אושר זה שמור לאורך ימים דהלא יעקב זקן ובא בימים, לפיכך שאל למספר שנות חייו, אך יעקב ירד לסוף כוונתה של השאלה, ולפיכך השיב "ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה מעט ורעים" אני נראה זקן מכפי שאני באמת, בסך הכל אני בן מאה ושלושים שנה ומעט הוא "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי" שהאריכו ימים ממני, ומראה פני זקנים כל כך מפני ש"רעים היו ימי שני חיי" וקפצה עלי הזקנה בלא עת, כן הדבר עמדי – סיים השאגת ארי' – אין אני זקן כפי שאני נראה בעיניכם, הזקנה קפצה עלי מחמת החיים הקשים מאוד שידעתי, שסבלתי דחקות ורדיפות ומחלוקת אין קץ, אבל אני מבטיח לכם שעוד אוסיף לישב על כס הרבנות למעלה מעשרים שנה, וכך היה.

גדלותו בתורה

חריפותו וגאונותו של השאגת ארי' הי' לשבח בפי כל גדולי הדורות הגר"א העיד עליו שחזר על הרי"ף אלף פעמים ומסופר שבסוף ימיו עשה סיום הש"ס לפעם האלף, והשואל ומשיב דיבר בשבחו כי הוא גדול כאחד מבעלי התוס' ואמרו עליו כי יכול לעשות סיכום מכל הש"ס בשעה אחת, כשנתקבל לרב בעיר מיץ שאלו הלומדים דשם מראי מקומות של דרשתו הראשונה והשיב להם שברצונו שהם יתנו לו מראי מקומות באיזה סוגיא ידרוש, והם רצו לתהות אותו על קנקנו ובחרו בסוגיא שאין מה לפלפל בה והוא בחריפותו אמר בזו הסוגיא פלפול עמוק לתמיהתם ולמרבה פליאתם.

הלכה כמותו

בוואלוזשין הי' אחד מתושבי המקום שסבל ממחלת הריאה ורצה לצאת מן העיר ולהתיישב במקום אחר ונתראה אליו אביו בחלום והזהיר אותו כי הוא סבל מסרכה שעל הריאה במכה הסמוכה לדופן והיות שבוואלוזין נוהגים כהוראת השאגת ארי' שמכשיר סיכרה כזו בבהמה וכל זמן שהוא דר כאן יש לו הזכות לחיות במחלה, משא"כ כאשר יצא למקום אחר ששם מטריפין ריעותא זו אין לו מקום לחיות דטריפה אינה חיה.

ויראו ממך

מסופר כי פעם אחת נסע בדרך בעגלה סגורה והיא ישב בתוך העגלה מעוטף בטלית ותפילין ועוסק בתורה והתנפלו שודדים על הבעל עגלה ולשמע קול צעקתו הוציא השאגת ארי' את ראשו לראות מה נעשה שם והשודדים בראותם את פניו נבהלו ממנו וברחו לנפשם, ולשאלת הבעל עגלה מדוע נבהלו מפניו ענהו כי הוא הי' לבוש בתפילין של ראש שדרשו חז"ל על זה הפסוק וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך ויראו ממך ועל כן בראותם התפלין ברחו לנפשם.

הסתלקותו לחיי עוה"ב

בסוף ימיו כבו מאור עיניו כאשר כותב בהקדמה לספרו טורי אבן, וז"ל תלמידו בהסמכתה לספר גבורת ארי: ואחר זה שכהה מאור עיניו של בעל השאגת אריה זצ"ל זכיתי עוד לשמש אותו וקריתי לפניו ממש כל חודש כל הש"ס מידי יום ביומו הגמ' בלי רש"י ותוס' ואך לאדכורי בעלמא כי מיד שפתחתי במאמר א' לדבר הוא הי' אומר להלן בע"פ, וכן בקרותי לפניו בספר אלפסי ורמב"ם וראש וטור ושו"ע אך לשון המחבר, וכן ספרי הראשונים שאילתות דרב אחאי והלכות גדולות וסדר קדשים הי' ממש אצלו כמונח בקופסא.. ונפטר זקן ושבע ימים כבן תשעים שנה ביום כ"ה תמוז תקנ"ה.

גדולים צדיקים במיתתם

במיץ הי' שם איש עני שהי' משמש את השאגת ארי' שלא ע"מ לקבל פרס וכשבא קיצו של העני למות מסר בנו להשאגת ארי' שיגדלו ויחנכו לתורה וכן עשה השאגת ארי' והי' לומד עם הילד היתום שיעורים כסדרן, ויהי' היום והנה נעלם הילד ולא מצאו עקבותיו והי' לו להשאגת ארי' צער גדול מזה והרבה והפציר בתפלה ונתגלה לו בחזיון דהילד הוא בבית תפלתם של הכומרים והוא עומד ליד חלון השמאלית והוא לומד ומתפלל, ושלח השאגת ארי' אחד החייט שהי' תופר את בגדי הנזירות של הכורמים וביקש ממני שיציל את הילד ויוציאו משם ויקחהו לעיר אחר והבטיח אותו השאגת ארי' שאם יציל את הילד יזכה שיקבר סמוך לו ובתנאי שלא יספר את זה לשום איש עד אשר יהי' קרוב למות, וכן עשה החייט והציל את הילד במס"נ, כשבא קיצו של החייט סיפר כל הנ"ל לאנשי החי"ק והם לא האמינו לדבריו, והחייט נפטר לעולמו והיום ערב שבת היתה והנה פתאום נתקדרו השמים בעבים וירד גשם עז והחי"ק קברו בקבר הראשון שמצאו ולא בדקו מרוב מהירות ובהילות, וביום ראשון הבא המה ראו כן תמהו כי נקבר אצל השאגת ארי' סמוך לו ונתקיים הבטחתו.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו לברכה חיבורו הידוע ספר שאגת ארי' ק"ח תשובות באו"ח, בשם הגדולים כותב על ספרו בזה"ל: "מופת דורינו אשר בספרו שאגת ארי' הראה את עושר כבוד חכמתו ובקיאתו להפליא", גם השאיר אחריו ס' טורי אבן על מסכתות ר"ה חגיגה ומגילה שכתבן תלמידו מפיו, וס' גבורת ארי על מסכתות תענית יומא ומכות, והרבה שנים אחר פטירתו נדפס שו"ת שאגת ארי' החדשות.

דבר בעתו

קורין פר' פנחס ביפי בין המצרים

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, בעניני קדושת היום ומועדיו

אלו הכ"א יום הם מקוריים ושרשיים לכל מועדות השנה

למה קורין פרשת פנחס בשבת בין המצרים ברוב השנים. אשר כל עיקרי המועדים המועדים כתובים בפרשה זו ועל כן לא דבר ריק הוא. אך בכוונה מכוונת עשו חכמינו ז"ל זה ברוח קדשם.

אמנם יש לומר בהעיר לב ושום שכל, **דאלו הכ"א יום שבין י"ז בתמוז לט' באב** הם מקוריים ושרשיים לכל המועדות של השנה שהם בכללן גם כן כ"א יום. היינו שבת וראש חודש, ז' ימי הפסח, יום חג השבועות, ב' ימים של ראש השנה, יום הכיפורים, ח' ימי חג הסוכות. וסימנך **'אך' טוב לישראל** (תהלים עג, א).

ואלו הכ"א יום שבין המצרים הם מקורים שרשיים להם. דהנה כתיב (תהלים לא, כ) **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך**. ואיהו הרב טוב הצפון לצדיקים לעתיד לבא. כי ראה שאין העולם כדאי לו ולכך גנזו לעתיד לבוא. וזה הרב טוב בא מסטרא דצפון דאיהו בחינת **זהב** ואיהו בחשיבות יותר **מהכסף**.

אך זוהם הזהב הוא קשה מאוד, רצה לומר דאינון דינין קשיין. אבל טוביה גנזו בגוויה ולעתיד לבוא יהיו ראויים לכל הטובות והברכות והישועות מצד הדין ולכך גנזו לעתיד לבא וכו', וחורבן הבית היו בט' באב. ואות ט' בכתיבה אשורית ראשו כפול לתוכו לרמז כי טוביה גניז בגוויה.

ועל פי הנ"ל מבואר **שאלו הכ"א יום** הם ימים טובים גדולים מאוד אך בעונותינו הרבים עדיין אין אנו ראויים להם וטובייהו גניז בגוויהו. ואי"ה כשנזכה במהרה בימינו לעשות תשובה ומעשים טובים לזכך החומר ולהעביר זוהם הזהב אז יתגלה רב טוב הצפון כי אז נהיה ראויים לכל הברכות וישועות טובות מצד הדין, ואז יהיו **הכ"א ימים**, ימים טובים גדולים ונוראים אשר אין להעריך והם מקוריים שרשיים **לכל הכ"א ימים טובים** שאנו עושים בזמן הזה, ועל כולם יהיה ט' באב למועד יותר גדול.

ולזה אנו קורין פרשת פינחס אשר כל המועדות כתובים בו בימים האלו כי מהם נמשכים כל המועדות והמשכיל יבין כל זה.

(אוהב ישראל)

◆◆◆

הקב"ה מקדים רפואה למכה, ובכך הכין 'אליהו' לבשר גאולתינו במהרה

עוד יש לומר **בטעם** שקורין **פרשת פנחס בשבתות בין המצרים**, דהנה נודע מה כתב המהר"ל **מפראג** בהגדה של פסח בטעם שפותחין הדלת לאמירת **"שפך חמתך"**, דכיון שבא לעורר אז רחמים על הגאולה לפיכך חייבים לפרסם מה שקבלה בידינו מן הנביאים, שטרם בוא הגואל יקדים אליהו הנביא לבשר הגאולה, וזה האות שהוא הגואל, והרי זה יסוד אמת למען לא נפול ברשת איזה משיח שקר.

ולפיכך נוהגים לפתוח הדלת לכבודו של אליהו הנביא, וגם למזוג לכבודו כוס מיוחד כוס ישועה כדי לפרסם לבני ביתו ולהודיעם שהגאולה תלויה בביאת אליהו הנביא מקודם לבשר הגאולה, עד כאן דבריו הקדושים, עיין שם שהאריך.

ולזאת קורין בימי בין המצרים פרשת פנחס, שרמוז בה **פנחס הוא אליהו** דעתיד לאשתלחא בסוף יומיא להראות שהקב"ה מקדים רפואה למכה, ובימי צאתנו ממצרים כבר הכין את המבשר לעתיד, והוא מוכן ומזומן לבא ולבשר גאולתן של ישראל במהרה, כמאמר הכתוב (מלאכי ג, כג) **הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום וגו'**, השי"ת יזכנו לביאתו ועל ידי אליהו הנביא זכור לטוב יתהפכו הימים האלה לששון ולשמחה

(מרן רביה"ק זי"ע - ס"ג תשט"ז)

◆◆◆

פרשיות 'פנחס מטות מסעי דברים' מגינים על ישראל

עוד יאמר **דלכן קורין בימי בין המצרים** [פרשת] **פנחס** ומטות מסעי ודברים, משום דהם מגינים על ישראל. [בפרשת פנחס] **קורין פרשת המועדות, ושבת בכללם, וכל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים** (שבת קיח.).

(אך פרי תבואה)

◆◆◆

קוראין פרשיות 'חלוקת הארץ' בימי בין המצרים

ונראה לי משום דמהדרינן כל מה דאפשר לקרות **הפרשיות שמבואר בהם חלוקת הארץ בימי בין המצרים**, דהנה פרשיות מטות, מסעי, ודברים (הדברים) יש בהן חלוקת הארץ, **לזה קורין אלו הפרשיות תמיד בימי בין המצרים להורות הבטחה לישראל' לאלה תחלק הארץ** (במדבר כו, נג) גם כן. והנה גם בפרשת פנחס מבואר חלוקת הארץ, **על כן מהדרינן כל מה דאפשר שיקראו גם פרשת פנחס בימים האלה, וגם בפר' פנחס נאמרים כל המועדים, הנה יתנחמו ישראל בהוסיף להם מועדים במהרה בימינו** שעתידין הימים האלה להיות לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

(בני יששכר מאמרי חדשי תמוז אב מאמר ב אות ב)

ה' ישמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום!

שמירה

• לימי הקיץ ולכל ימות השנה •

Yossi Goldberger | 917.549.4378

פארגעסט נישט:

רבי מאיר בעל הנס
איז די וויכטיגסטע זאך
מיטצונעמען סיי וואו איר
פארט, אין די קאנטרי
אדער אויף וואקאציע!

צו באקומען אדער אויסצולייגן פושקעס אדער
צו מנדב זיין געלט פאר רבי מאיר בעל הנס רופט 24 שעה א טאג:

1888-REB-MEIR

(1888-732-6347)

פנימי התמים בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

המשך השיחה אצל שמחת הוואך נאכט של נכד כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל הולדת הבן אצל נכדו הרה"ג ר' **דוד אלימלך האלבערשטאם** שליט"א

בן הגאון הצדיק רבי **אברהם האלבערשטאם** שליט"א
רב דקהל מנחת חינוך וראש הכולל טארטיקוב בבארא פארק יע"א

וחתן הרב"נ הגה"צ רבי **חנוך העניך אשכנזי** שליט"א
רב ביהמ"ד אבני צדק בשכונת עצי התמרים בקרית יואל יע"א

יום ד' פרשת בהר בחוקותי תשפ"ה לפ"ק

הר"ר דוד אלימלך הלבערשטאם שליט"א: דער רבי ז"ל פלעגט גיין קלאפן מזוזות ביי אידן אינדערהיים, וועלן מ'האט זיך געצויגן אין א נייע דירה?

רבינו: וועלן?

הרד"א: כ'רעד דאהי אין אמעריקא.

רבינו: ניין, קיינמאל נישט.

הרד"א: איך פרעג, כ'האב געוואלט וויסן וויזוי ער האט געטוהן, ווייל ס'איז א שאלה וועגן די ברכה געווענטליך.

רבינו: דער טאטע ז"ל האט פארציילט, אז ער איז געווען אמאל ביים פעטער ז"ל אין שטוב – איך רעד יעצט א מעשה פון זיבעציג יאר צוריק – איז אריין געקומען א איד, און האט פארציילט אז ס'איז אים געבוירן געווארן א קינד, און ער וויל א נאמען געבן, וואספארא נאמען זאל ער געבן, דער פעטער ז"ל הערט אים אויס, און פרעגט אים דער טאטע, די מאמע, דער זיידע, די באבע... דעם נאמען... יענעם נאמען...

דער טאטע ז"ל איז געשטאנען דארט און האט אזוי געקוקט, ער האט זיך געוואונדערט, דאס איז נישט געווען אין סאטמאר פאר די קריג, עמיצער איז אריינגעקומען צום רבי'ן פרעגן וועגן א נאמען? ער איז געשטאנען אזוי אין געקוקט ווי דער פעטער שמועסט אוים יעדן פרט, נאכדעם וועלן דער איד איז ארוים געגאנגען, דרייט ער זיך אוים צום טאטן און זאגט אים: 'וואס זאל איך טוהן? זיי האבן נישט קיין טאטן, זיי האבן נישט קיין מאמען, איך מוז מיך אפגעבן מיט זיי, איך מוז זיין אנשטאט א טאטע און א מאמע...'.

רב דקהל מנחת חינוך: מ'האט ניטאמאל געוופן לייגן א מזוזה...

רבינו: ער איז נישט געגאנגען צו קיין חופה אויך נישט. איך רעד אינדערהיים פאר די קריג. מיין זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) איז געגאנגען צו א חופה?

רב ביהמ"ד אבני צדק: מ'איז נישט געגאנגן צו קיין חופות?

רבינו: ער האט געשיקט דעם שוחט...

רב ביהמ"ד אבני צדק: דער שוחט איז געגאנגן מסדר קידושין זיין?

רבינו: יא. אפילו דעם דיין האט ער נישט געשיקט עפי"ר, נאר דעם שוחט.

א' הנוכחים: אזוי איז געווען אינדערהיים פאר די קריג?

רבינו: יא.

רב ביהמ"ד אבני צדק: מ'איז דאך געקומען צום רב, דער רב האט געדארפט באשטעטיגן די אלע זאכן.

רבינו: יא, מ'איז געקומען מכבד זיין ער איז געווען באחריות אויף די אלע זאכן, איז מען געקומען צום רב און מ'האט באצאלט רח"ש,[1] און ער האט אנגעוואונטשן צו די שמחה.

---

1 בשנים קדמוניות כשהיו הקהילות כתיקונן עם רביהם הי' נהוג שהמחותנים הלכו להרב דמתא ומזמינים אותו בכיבוד סידור קידושין ומסלקין לו שכרו הרח"ש [ראשי תיבות ר' ב ח'זן ש'וחט], שהיו רגילים לשלם להרב על הסידור קידושין, ולהחזן והשוחט שהיו עורכין את

איך דערמאן מיך ס׳איז דא א מעשה, דער מונקאטשער רב (הגה״ק בעל מנחת אלעזר ז״ל) איז אמאל געווען אין סיגוט, דאם איז געווען ווען ר׳ חיים שלמה דער סטריזשוב׳ער רבי האט התונה געהאט,[2] און דער מונקאטשער רב איז געקומען צו די התונה, די התונה איז געווען אין סיגוט,[3] דעמאלטם אין יענע תקופה האט דער זיידע (מרן העצי חיים ז״ל) געהאט צוטוהן מיט קהל, סיגוט איז געווען אביסל א שווערע שטאט און דער זיידע האט געהאט עגמת נפש מיט קהל.

ס׳איז געווען אזוי, ביז דעמאלטם האט מען געגעבן רח״ש געלט, ווען אינער אין שטאט האט התונה געמאכט האט ער געגעבן רח״ש, איז ער אריין געגאנגען צום רב פערזענדליך און געטראגן רח״ש,[4] דעמאלטם האט קהל געוואלט איינפירן אז ווען איינער מאכט התונה זאל ער קומען אין קהל׳ם אפים, דארט זאל ער אריין געבן רח״ש אן זיי וועלן עם איבער געבן פארן רב. דער זיידע איז אבער געווען שטרענג דערקעגן, ער האט געוואלט ס׳זאל זיין וויטער אזוי ווי פריער, מ׳זאל עם אריינברענגן דוקא צו אים.

למעשה האט קהל נישט געפאלגט און זיי האבן ארויס געלייגט א צעטל מיט א נייעם סדר אזוי מטעם הקהלה, אז ווען אינער מאכט התונה זאל ער קומען איינצאלן רח״ש אין קהל׳ם קאנצעלי, אזוי האט מען גערופן אן אפים. דעם זיידן האט עם נישט געשמעקט, ער האט געזאגט א טעם, ער האט געזאגט ווי אזוי האט א רב קאנטראל אויף די שטאט, ווען א איד מאכט א שמחה קומט ער אריין צום רב, נישט יעדער דאווענט דאך מיטן רב אין ביהמ״ד, ס׳איז געווען מערערע בתי מדרשים, אזוי אז ער קומט אריין

החופה, ורמז לזה בבעל הטורים פ׳ שופטים וז״ל כברכת ה׳ אלקיך אשר נתן לך שופטים (דברים טז, יז), כלומר ליתן לשופטים כעין שנאמר לתת מנות למחזיקים בתורת ה׳, ע״כ. ועי׳ בשולחן העזר סי׳ ו׳ סעי׳ ז׳ סק״ג בשם ספרים הכוונה דבכל עת שמברכין השי״ת בכל מיני שמחה בחתונה וברית מילה ומקבל ברכה מאת ה׳ צריך ליתן להם. וגם רמז לזה עפי״מ שנאמר (תהלים מה, ב) רח״ש לבי דבר טוב וגו׳ דבאלשיך הקדוש מפרש כל המזמור הזה על שמחת חתן וכלה.

וכס׳ נחמד מזהב בהקדמה כתב בשם הרה״ק מקאזמיר זי״ע טעם על שנותנים רח״ש, כי אחז״ל (אבות פ״א מ״ב) על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים... והנה נישואין נקרא בנין כמו שאנו אומרים והתקין לו ממנו בנין עדי עד, ולכן צריך להיות נוסד על ג׳ עמודים, ולכן נותנים רח״ש, הרב הוא תורה, והחזן הוא הש״ץ הוא עבודה זו תפלה, והשמש הוא בחי׳ גמ״ח שגומל חסד ומשמש את ישראל, וכאשר נוסד על ג׳ עמודים אלו בתחלת הבנין אז עזר לו השי״ת שיהיה בנין עדי עד.

ובהערות לס׳ שולחן העזר ע׳ קל״ג כתב וז״ל, ואנכי שמעתי בשם גדול א׳ שלא היה לו בנים ל״ע זמן מרובה והתנצל לפני הגה״צ משינאווא זצ״ל, והשיב לו כי לא שילם הרח״ש כראוי, ומיד הלך ושילם הרח״ש ונפקד בזש״ק, ואמר כי רח״ש הם ראשי תיבות ר׳חל ח׳נה ש׳רה אשר שלשתן עקרות היו ונפקדו, ועל כן תשלומי רח״ש מסוגל לזה, ע״כ.

ובענין נתינת רח״ש בזמנינו עי׳ ביו״ד סי׳ רמ״ה סכ״ב, ובשו״ת חתם סופר חיו״ד סי׳ ר״ל, שו״ת מהר״ם שיק יו״ד סי׳ רצ״ו, שו״ת תשורת ש״י תנינא סי׳ ק״ח, שולחן העזר הנ״ל באריכות, שו״ת מנחת יצחק ח״ז סי׳ ק״ב, ועוד הרבה ספרי אחרונים שדנו בזה.

2 כ״ק הגה״צ ר׳ חיים שלמה הורוויץ ז״ל מסטריזוב, בנו של כ״ק הגה״צ רבי אלטר אליעזר ז״ל מבייטש, בן כ״ק הגה״ק רבי אהרן ז״ל מבייטש, שהי׳ בנו של כ״ק הגה״ק האמרי נועם ז״ל מדושיקוב וחתן מרן הגה״ק הדברי חיים ז״ל.

3 הכלה היתה בת הגה״צ רבי רפאל גראס ז״ל אבדק״ק בערבעשט - הסמוכה לעיר סיגוט יצ״ו, חתנו של הגה״ק רבי ישראל יעקב יוקל ז״ל אב״ד וואלאווע ומח״ס היטב איטיב, ושם התקיימה שמחת החתונה בר״ח תמוז שנת תר״פ לפ״ק.

4 בשנים קדמוניות כשהיו הקהילות כתיקונן עם רבניהם הי׳ נהוג שהמחותנים הלכו להרב דמתא להזמין אותו בכיבוד סידור קידושין ומסלקין לו שכרו הרח״ש [ראשי תיבות ר׳ב ח׳ז ש׳מש], שהיו רגילים לשלם להרב על הסידור קידושין, ולהחזן והשמש שהיו עורכין את החופה, ורמז לזה בבעל הטורים פ׳ שופטים וז״ל כברכת ה׳ אלקיך אשר נתן לך שופטים (דברים טז, יז), כלומר ליתן לשופטים כעין שנאמר לתת מנות למחזיקים בתורת ה׳, ע״כ. ועי׳ בשולחן העזר סי׳ ו׳ סעי׳ ז׳ סק״ג בשם ספרים הכוונה דבכל עת שמברכין השי״ת בכל מיני שמחה בחתונה וברית מילה ומקבל ברכה מאת ה׳ צריך ליתן להם. וגם רמז לזה עפי״מ שנאמר (תהלים מה, ב) רח״ש לבי דבר טוב וגו׳ דבאלשיך הקדוש מפרש כל המזמור הזה על שמחת חתן וכלה.

וכס׳ נחמד מזהב בהקדמה כתב בשם הרה״ק מקאזמיר ז״ל טעם על שנותנים רח״ש, כי אחז״ל (אבות פ״א מ״ב) על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים... והנה נישואין נקרא בנין כמו שאנו אומרים והתקין לו ממנו בנין עדי עד, ולכן צריך להיות נוסד על ג׳ עמודים, ולכן נותנים רח״ש, הרב הוא תורה, והחזן הוא הש״ץ הוא עבודה זו תפלה, והשמש הוא בחי׳ גמ״ח שגומל חסד ומשמש את ישראל, וכאשר נוסד על ג׳ עמודים אלו בתחלת הבנין אז עזר לו השי״ת שיהיה בנין עדי עד.

ובהערות לס׳ שולחן העזר ע׳ קל״ג כתב וז״ל, ואנכי שמעתי בשם גדול א׳ שלא היה לו בנים ל״ע זמן מרובה והתנצל לפני הגה״צ משינאווא ז״ל, והשיב לו כי לא שילם הרח״ש כראוי, ומיד הלך ושילם הרח״ש ונפקד בזש״ק, ואמר כי רח״ש הם ראשי תיבות ר׳חל ח׳נה ש׳רה אשר שלשתן עקרות היו ונפקדו, ועל כן תשלומי רח״ש מסוגל לזה, ע״כ.

ובענין נתינת רח״ש בזמנינו עי׳ ביו״ד סי׳ רמ״ה סכ״ב, ובשו״ת חתם סופר חיו״ד סי׳ ר״ל, שו״ת מהר״ם שיק יו״ד סי׳ רצ״ו, שו״ת תשורת ש״י תנינא סי׳ ק״ח, שולחן העזר הנ״ל באריכות, שו״ת מנחת יצחק ח״ז סי׳ ק״ב, ועוד הרבה ספרי אחרונים שדנו בזה.

במילא קען ער אים פרעגן וואס טוסטו, ווי אזוי גייסטו, ווי אזוי איז מיט אידישקייט, קען ער האלטן חשבון אויף די בעלי בתים, אזוי האט ער שייכות מיט די אידן אין שטאט, אבער אויב וועט ער דעמאלט'ס גיין אין קהל'ס קאנצעלייי, פארלירט ער דאך די שייכות מיט די שטאט'ס לייט, און ער האט נישט קיין קשר מיט זיי.[5]

דער מונקאטשער רב איז דעמאלטס געווען דארט אין סיגוט, און ער האט געזעהן דאס צעטל אויף די וואנט, ער האט פארשטאנען וואס דאס מיינט, ער איז דאך אויך געווען א רב, ער האט עס גוט פארשטאנען, און ער האט אראפ געריסן דאס צעטל פון די וואנט...!

עכ"פ אזוי איז געווען איינגעפירט אז מ'איז געקומען צום רב מכבד זיין און געבן רח"ש, און דער רב האט געזארגט אז איינער זאל מסדר זיין די כתובה און מסדר קידושין זיין, אזוי איז געווען אמאל, עכ"פ אין די גרויסע שטעט איז אזוי געווען.

הרד"א: וועלכע איז געווארן אז ס'איז א גאנצע זאך די סידור קידושין ביי די רבנים?

רבינו: דאס איז געווארן אין אמעריקא.

אין אמעריקא איז אסאך זאכן אנדערש געווארן, ס'האט אויסגעפעלט לפי המצב.

אבער אינדערהיים? דער פעטער ז"ל איז געגאנגען מסדר קידושין זיין אין סאטמאר? לא עלתה על דעתו.

רב דקהל מנחת חינוך: אויף סנדקאות איז מען יא געגאנגען.

רבינו: דאס יא, סנדקאות איז מען יא געגאנגען.

הרד"א: אין שולחן ערוך אליין שטייט גרויסע זאכן אויף סנדקאות.

רבינו: וועלכער זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) איז געווען סנדק איז ער געגאנגען מיט א שטריימל.[6]

דער פעטער ז"ל אויך, איך רעד פאר די קריוג, ביי א ברית איז ער געגאנגען מיט א שטריימל.

א' הנוכחים: נישט נאר ביי די קינדער.

רבינו: דער פעטער האט דאך נישט געהאט קיין ברית ביי די קינדער. אבער דער זיידע איז אויך געגאנגען אלעמאל, ביי יעדן ברית.

הרד"א: דער עצי חיים איז געווען מוהל אויך?

רבינו: דער זיידע איז געווען מוהל, און דער זיידע איז געווען סנדק. אמאל איז ער געווען מוהל אהן סנדק, און אמאל איז ער געווען סנדק אהן מוהל. און וועלכער איז געווען נאר מוהל איז ער אויך געגאנגען מיט א שטריימל.

כ'ווייל זאגן נאך מער, אין סיגוט איז געווען אזא חבורה, ס'האט געהייסן 'חברה סנדקאות',[7] ס'איז געווען אין סיגוט אסאך ארימע לייט, און א שמחה האט געקאסט געלט, איז געווען אזא חברה סנדקאות אז וועלכער ס'האט זיך געמאכט א ברית אין שטאט, האט די חברה סנדקאות צוגעשטעלט דעם ברית, די סעודה, און אויך פאר די יולדת זי זאל עפעס האבן צו די שמחה, און זיי האבן געהאט די כיבודים, איינער פון די חברה [סנדקאות] איז געווען קוואטער, איינער איז געווען סנדק, און איינער האט געהאט מוהלות. דאס מוהלות אליינס איז אויך געווען צוטיילט, איינער איז געווען חיתוך, און איינער איז געווען פריעה,[8] און איינער איז געווען מציצה.[9]

---

5 ועי' בשולחן העזר (סי' ר' סעי' ז) שכתב דהסידור קידושין צריך להיות ע"י הרב האב"ד דייקא וכן נתינת הרח"ש, כי ע"י יהיה להרב עינא פקיחא על כל התתנות שבעיר שיהיו כדת משה וישראל ולבל יפרצו פרצות בעניני יוחסין ושאר ענינים וכדו'. ובזה יובן הדבר שהקפידו כל הני צדיקים כ"כ על ענין הרח"ש.

6 עיין בס' תולדות ערוגת הבושם (עמ' קפ"ה) שהגה"ק רבי משה יוסף ט"ב ז"ל אב"ד אוהעל הגיע לעיר חוסט ולבש בגדי שבת עם שטריימל, כי נתכבד שם בסנדקאות, ע"ש.

7 'חברה סנדקאות' היינו חברה שהונהג מקדמות דנא בקהילות ישראל בכדי להושיט יד ועזרה לעניים שאין להם מעות לצרכי הסעודת ברית מילה, או לשאר צרכי היולד ויולדת, והם היה להם זכות לכבד את התורמים עם מצות מילה או עם סנדקאות וכדומה.

ועיי' בס' זכרון יעקב להג"ר יעקב ליפשיץ ז"ל (עמ' ס"ו) שמתאר חברה סנדקאות כזה: ...במעט בכל הערים היתה 'חברה סנדקאות', היינו לתמוך ידי יולדת העניה על משך ימי הלידה כשבועים בתרנגולת ובשר, ולפעמים גם בעד הרופא והמילדת, ולסעודת ברית מילה של בעל ברית עני, ובגלל זה זכו החברים להיכבד בסנדק לפי הגורל ע"פ תקנות החברה.... עיי"ש.

8 ויש לציין שבס' סופרי המלך מפורסם 'פנקס מוהל' של המוהל רבי מנחם מענדל מעיר לבוב משנת תקל"ה - תקצ"א אשר עשה בריתות עם מרן החת"ס, מתוכם החת"ס נתכבד בהחיתוך 20 פעמים, ורמ"מ הנ"ל נתכבד לעשות את הפריעה, וארבע בריתות רמ"מ נתכבד בהחיתוך, ומרן החת"ס נתכבד בהפריעה.

וראוי להעיר שרק משנת תקפ"ז התחיל מרן החת"ס לציין בפנקסו עם מי ערך הברית ב'פנקס המוהל' הידוע של מרן החת"ס.

9 עיין בש"ך (יו"ד סי' רס"ח סק"ד) שאם אחד מוהל ואחד פורע מברך הפורע, ויש שהביאו ראיה שמותר לכבד עם מצות מילה לשנים מהמדרש (מדרש רבה שיר השירים פרשה א פנ"ח) עשה לך חרבות צורים וגו' מי מלן, ר' ברכיה אמר משה היה מוהל, ואהרן פורע, ויהושע משקה, וי"א יהושע היה

דער זיידע ז"ל איז אויך געווען אהנגעשלאסן אין די חברה סנדקאות. און אז ס'איז געווען א ברית האט ער אויך באקומען א כיבוד פון די חברה סנדקאות, אמאל היתוך, אן אמאל פריעה, וויזוי ס'איז געווען איינגעטיילט, ווי אזוי ס'האט זיך אויסגעארבעט אזוי איז עס געווען.

א' הנוכחים: אפילו ווען ער איז שוין געווען רב?

רבינו: יא, אפילו שפעטער ווען ער איז שוין געווען א גרויסער רבי.

ס'איז געווען נאך פלעצער אמאל אזוי,[10] כ'האב אמאל געהערט אז אין פרעשבורג ביימי החתם סופר איז אויך געווען אזא חברה, נישט לאנג צוריק האט מיר איינער געווויזן א באשרייבונג פון יענע תקופה,[11] שרייבן זיי אויך אזוי, און דארט האט עס געארבעט מיט א גורל.[12]

א' הנוכחים: אין סיגוט איז עס אויך געווען מיט א גורל?.[13]

רבינו: ווייס איך נישט, דאם האב איך נישט געהערט. אבער דער זיידע איז געווען אהנגעשלאסן אין די חברה סנדקאות.[14]

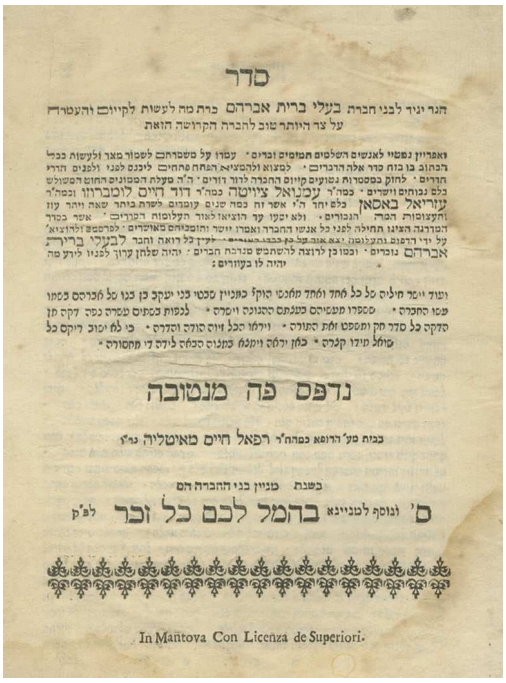
צי דער חתם סופר איז אויך געווען אין די חברה דארט אין פרעשבורג בין איך נישט זיכער, דאם האב איך נישט געהערט, אבער אזוי זעהט אויס אז ס'איז געווען אזא זאך.

רב ביהמ"ד אבני צדק: מ'זעהט אין די בריוון פונעם ישמח משה, וואו ער שרייבט וואו ער האט מסדר קידושין געווען און וואו נישט. דאם מיינט אז ער נאר מיטגעהאלטן די סידור קידושין, אבער ער נישט בפועל געגאנגען?

מוהל, ואהרן פורע, ומשה היה משקה, הה"ד (יהושע ה') בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים ושוב מול את בני ישראל שנית, ולמה שנית, מכאן שמלן בראשונה, מיד ויעש לו יהושע חרבות צורים וימל את בני ישראל.

10 להלן תמונה מקונטרס 'בעלי ברית אברהם' ותקנות חברת סנדקאות בעיר מאנטובא בשנת תק"ד:

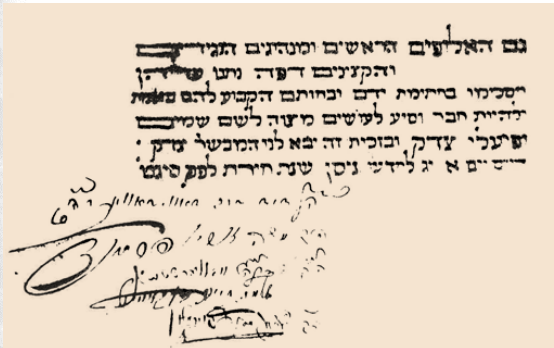

11 באחת הבריתות אשר בהם השתתף מרן החתם סופר מוזכר בפנקס המוהלות הידוע ממרן החתם סופר, 'כי הסנדק היה מתוך החברה'. מתברר כי בקהילת פרעשבורג התקיימה לה חברה מיוחדת ו'חברת סנדקאות'. במאמר על קהילת פרעשבורג שהתפרסם בכתב עת בשנת ת"ר זמן קצר לאחר פטירת החתם סופר מוזכרת אותה חברה, הפותחת בפנינו צוהר לתקופות עתיקות וכך נכתב עליה: "חברה זו יש לה שני צדדים יפים ועדינים כידוע שכיבוד זה הוא אחד מן העניינים החשובים במקורותינו אבל הוא קשור בהוצאות גלוות, בין השאר תשלום לשמש בית הכנסת ולחזן, מתנות, סנדק, וכדומה. ולכן רק עשירים יכולים לקבל על עצמם את הכיבוד הזה ומי שאין לו אמצעים אינו יכול להתכבד בזה, כתוצאה מכך עני המתגורר בקהילה גדולה בה שרר עומס תמידי על העשירים לקבל על עצמם סנדקאות, התקשה מאוד למצוא עשיר שיאות לשמש סנדק לבנו הנולד, ועל ידי חברה זו נעזרים שני הצדדים בצורה מכובדת האב העני פונה אל ראש החברה ואחד מחברי החברה שעלה בגורלו מקבל את הכיבוד להיות סנדק, והחברה משלמת מתוך הקופה את הוצאות השלום זכר, סעודת הברית, ושאר ההוצאות.

12 עיין בתשו' חת"ס (סי' רמ"ו) בשאלה הנוגעת לחברה סנדקאות, וע"ע בשו"ת מהנה חיים (או"ח סי' ט) שדן לגבי ה'חברה סנדקאות', ע"ש.

13 עיי' בשו"ת בית ישראל (הורוויץ ממת דינו של מהר היש"ט) שנשאל ב'חברה סנדקאות' שהיה להם מנהג דכל מי שעלה בגורל מן הקלפי היה סנדק, ועלה הגורל על אחד מהם, וקודם הברית מת התינוק, אם אימד זכותו שלא יכנס שוב לקלפי לגורל, כי אמרו החברה נסתפחה שדך, וגם יש מנהג ביניהם שכל מי שעלה בגורל להיות סנדק, יתן דבר קצוב להחברה, אם חייב ליתן בכה"ג ואם נתן תייבים להחזירו או לא.

14 להלן העתק מהתקנות של חברת סנדקאות 'פועלי צדק' בעיר סיגוט משנת תרי"ח אשר חתום עליה מרן הייטב לב ז"ל וראשי הקהילה ובראשם החסיד הראה"ק ר' משה ארי' פריינד ע"ה:

רבינו: יא, אז ס׳איז געגאנגן אדורך אים, ער איז נישט בפועל געווען דארט.

רב ביהמ״ד אבני צדק: אבער ער האט געמוזט וויסן די פרטים פון יעדע חופה.

רבינו: יא א וודאי, מ׳האט געמוזט אריין קומען צום רב אן ער האט אלעס מסדר געווען. אבער דער שוחט איז געגאנגן מסדר קידושין זיין. דער מסדר קידושין איז נישט געגאנגען נאר אויב דער רב האט אים געהייסן. ער איז געווען א שליח פונעם רב.

רב דקהל מנחת חינוך: דער ישמח משה האט דאך געהאט זיינע קפידות אז ער האט נישט געוואלט מסדר קידושין זיין טאמער ס׳איז געווען א חתן מאהל.[15]

רבינו: יא, אבער וואס האט דאס מיט מסדר קידושין זיין, אזא פאל האט ער נישט געשיקט מסדר קידושין זיין, אבער דאס האט נישט מיט זיין גיין צו א חופה.

הרד״א: די כתובה האט דער רב יא איבער געקוקט?

רבינו: ניין, דער רב האט נישט איבער געקוקט.

מ׳דארף צו וויסן, אינדערהיים ווער האט געשריבן די כתובה? דער שוחט האט געשריבן די כתובה... דער רב האט אים אפשר געזאגט וויזוי צו שרייבן, אבער עפ״ר אינדערהיים זענען די שוחטים געווען געהויבענע אידן תלמידי חכמים און זיי האבן געוואוסט וויזוי צו שרייבן.

און ווער האט געליינט די כתובה...? דער שמש האט געליינט די כתובה.

א׳ הנוכחים: דער שמש איז נישט געווען קיין חשוב׳ער מענטש. ער איז געווען א איינגעשטעלטער.

רבינו: יא, דער שמש פון קהל.

א׳ הנוכחים: דאס אלעס האט זיך געטוישט דא אין אמעריקא?

רבינו: יא, אמעריקא איז אן אנדערער וועלט.

רב דקהל מנחת חינוך: וועז רבי שאול בראך דער קאשויער רב האט התונה געמאכט האט ער געפרעגט דעם סטראפקובער רב, וועלכע כיבוד וויל דער רב ענדערש, כתובה ליינען צי ברכה אחריתא, האט ער געזאגט אז ער וויל ענדערש כתובה ליינען. האט ער שפעטער געזאגט, וויל ס׳שטייט דארט ׳ומפרנסין לנשיהון בקושטא׳, אין שינאווא איז געווען ׳אמת׳.[16]

אינטערסאנט, דער נאסאדער רב וועז ס׳איז אמאל געווען שלום בית פראבלעמען אין א שטוב, האט ער די ערשטע זאך געהייסן בודק זיין די כתובה, צי ס׳איז נישטא קיין פסיל.[17]

א׳ הנוכחים: ער האט אמאל געזעהן ס׳שטייט ׳מתי שיתרצצו שני הצדדים׳.[18]

---

15 ידוע מש״כ מרן הישמח משה נגד המנהג הלז לעשות חתן מאהל בלילה שלפני הנישואין, וז״ל: ״היות שכבר הוכרז במקהלות מגודל וחומר האיסור והעון הגדול מנשוא של ריקוד בחורים ובתולות יחד וכו׳ לכן ראיתי שצריך לעשות לזה גדרים וסייגים גדולים וראיתי כי א״א להסיר זה מכל וכל רק באם שלא יעשו ריקודין ומחולות בלילה שלפני החופה שקורין התן מאהל שלא יעשו חתן מאהל כלל והעובר על זה לטר׳ חיוי דרבנן דלית לי׳ אסוותא, ואזהרה גדולה על כל מי שיסדר קידושין לחקור על זה אם עשו חתן מאהל ואם עשו כן אז איסור גמור על כל אחד מישראל לסדר קידושין בישובים הסרים למשמעתי עד שיבאו לפני ויקבלו דינם ומי שלא יחוש לדברי ויסדר קידושין הוא פורץ גדר וינשכנו נחש ולהשומע ינעם ויבא עליו ברכות טוב, עכ״ל.

16 אגב, עיין בס׳ אמרי קדוש - סטרעליסק (עמ׳ קנ״א) שהרה״ק רבי אורי מסטרעליסק ז״ל נסע לרבו הרה״ק רבי שלמה מקארלין ז״ל ושהה שם כשבע שנים בלי הפסק, במשך הזמן ששהה אצל רבו הקדוש הוכרחה אשתו הצדיקת להיות משרתת בבית הגאון הצדיק רבי נפתלי סוחיסטאוור ז״ל הנקרא ׳דער שווארצער מגיד׳, וכאשר בא רבינו (מסטרעליסק) על חג הפסח ללבוב לביתו, הוכרח גם הוא להסב אצל המגיד, וכראות הגאון הנ״ל גודל התלהבותו וקדושת הנהגתו של רבינו, שאל אותו הן בבודו הוא ירא שמים, וכתיב ותקם את דבריך כי צדיק אתה, והנה כתבת בכתובה ׳ואנא אפלה ואוקיר ואיזון ואפרנס וכו׳, ואיך עניה זו לשוא תשמור, השיב לו רבינו, שפיל לסיפא דכתיב ׳כהלכות גובראין יהודאין דמפרנסין לנשיהון בקושטא׳, לכן נסעתי מקודם להרבי לבקש את האמת.

17 עיין שו״ת אפרקסתא דעניא (סי׳ פ״א) שכתב בשם הגה״צ מנאסויד ז״ל שהיה מדקדק מאד בכתובות, כי קבלה היתה בידו שקלקול בכתובה, גורם קלקול השלום, עיי״ש.

והביא סמוכין לזה ממה דאמרינן מקיש הויה ליציאה, דיש לדקדק בהכתובה כמו בהגט, דכמו דבקלקול בהגט אין שם כריתות ופירוד גמור בין הדבקים, כמו כן בקלקול הכתובה אין חיבור בין הנפרדים, והביא מדברי הנחלת שבעה שכתב דיש לדקדק בכתובה בכל דבר כמו שמדקדקים בגט עיי״ש. ואמרו במליצת לשון חז״ל (שבת ק״ל ע״א) דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא, דהתיגרא ח״ו נמצא בתוך הכתובה.

ועיי׳ מה שכ׳ בספר פחד יצחק (אות כ׳ דף ק״ב טור ג׳) משמיה דהגאון רבי שמואל הלוי וואלי ז״ל שמקפידין בתיקון הכתובה שלא יהיה בה שום חסר או יתר, שאפשר שדבר זה גורם רעה לבנים ח״ו.

וזה לעומת זה כתב הגאון רבי מרדכי פארהאנד ז״ל מניטרא (בהקדמת הקונטרס שלו קנין הדשן): סגולה גדולה לכמה ענינים שתהא הכתובה המדוקדקת מונחת כדין, וכמה וכמה עקרות נפקדו על ידי זה.

18 וכה מסופר בספר גדולת יהושע (מערכת שיחות קודש אות ס״ה) שפעם אחת בא איש אחד להרה״ק מנאסויד ז״ל להתברך בשלום בית, ויען אותו

רבינו: דאם שטייט ביי די תנאים, אז דער זמן ההתונה וועט זיין 'מתי שיתרצו שני הצדדים'...[19]

רב דקהל מנחת חינוך: עם האט פארציילט א איד אין מאנסי, דער נאמאדער רב איז געווען זיין מסדר קידושין, ס'איז געווען זומער און דער נאסאדער רב איז אנגעקומען צו זיין מסדר קידושין, ס'איז געווען אכט אזייגער, און ער האט געהייסן ווארטן און ווארטן, אזוי האט ער געווארט ביז ס'איז געווארן נאכט, נאכדעם האט ער געזאגט אז דער רמ"א שרייבט מ'זאל מקדש זיין 'תחת השמים ס'זאל זיין ככוכבים',[20] האט ער געווארט ס'זאל טאקע זיין נאך תחת הכוכבים...

רבינו: די חופות איז טאקע געווען אין שוהל הויף.

רב דקהל מנחת חינוך: אין בודאפעסט שטייט נאך היינט די חופה אין שוהל הויף. דארט זעהט מען א דוגמא פון א שוהל הויף. אלעס שטייט נאך, די שטאנגען.

רבינו: וועז איך בין געווען אין אונגארין, כ'רעד נאך מיט אסאך יאר צוריק, האב איך נאך געזעהן אין אסאך שטעט די חופות, אין מישקאלץ האב איך נאך געזעהן די חופה שטאנגען.

ס'איז געווען דארט אין שוהל הויף, ווייל דארט האט געוואוינט דער רב, דער דיין. די כלי קודש האבן דארט געוואוינט.

א' הנוכחים: מיט יארן צוריק דא אין קרית יואל איז געווען די התונה זאל אין ביהמ"ד, איז אויך געווען די חופה אין שוהל הויף....

רבינו: ס'איז געווען אין הויף, נישט אין שוהל, אין שוהל האט מען נישט געמאכט קיין חופה.

א' הנוכחים: דוקא נישט אין שוהל?

רבינו: דאם איז געווען פון די תקנות אין מיהאלאוויטץ, נישט צו מאכן א חופה נאר תחת כיפת השמים, דער פעטער ז"ל דערמאנט דאם אין א תשובה (יו"ד סי' ס"ט).[21]

רב ביהמ"ד אבני צדק: אין אונגארין איז געווען א מורא'דיגע קפידא אויף דעם, ווייל דארט איז עס געווען זייער נפרץ.

רבינו: יא, ווייל מ'האט געוואלט נאכמאכן די גוים.[22] אלע חופות זענען געווען תחת כיפת השמים.

הרה"ק הנ"ל שיבדוק הכתובה שלו, וכן עשה, ומצא כתוב שם ומפרנסין לנשיהון בקשותא בתי"ו חילוף הנוסח ומפרנסין לנשיהון בקושטא.

וכדברים האלו כתב בספר סגולות ישראל (מערכת מ' אות כ"ח) אם יש ח"ו מחלוקת מריבה בין הזוג שמעתי שיש סגולה לחפש אחר הכתובה ולעיין בה אם לא נמצא איזה טעות ולתקן ואח"כ יהיה שלום ביניהם.

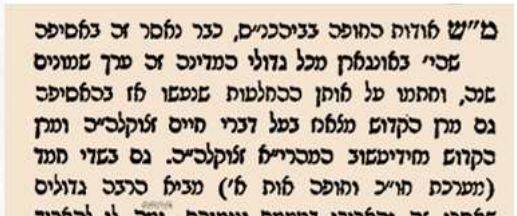
19 וכדאי להעיר שמסופר בין החסידים שהחסיד ר' שלמה גפן ע"ה סיפר פע"א למרן רביה"ק ז"ל שפעם הגיעו זוג א' להרה"ק מנאסויד והתאוננו על שאין שורה בביתם שלום בית והבעל מכה את אשתו במקלות, והרה"ק ביקש שיביאו לו את השטר כתובה, וראה שהוא נכתב עם שטרעכלע"ך של פסיק, אז נענה ואמר שהשטר כתובה הוא מלא במקלות [כי הפסיק נדמה כמקל] וע"כ אין ביניהם שלום בית.

נענה מרן רביה"ק, שגם אצלי היה סיפור באורשיווא שהגיעו שני מחותנים שאין יכולין להגיע לעמק השוה מתי לקבוע זמן ההתונה, וכשזה מציע זמן מסויים השני מתנגד לו, אז אמרתי להביא את השטר תנאים וראיתי שהיה כתוב שהזמן ההתונה יהי' מתי 'שיתרצו' שני הצדדים, וע"כ הם מריבים ביניהם.

וסיפר הרה"ח רבי יוסף פרענקל ע"ה מגענף שכל פעם שהיהודי הבעל המעשה מאורשיווא היה מגיע לקבל פני רבינו הוא היה מחייך, והיה נראה שהוא מחמת העובדא הנ"ל.

20 דהרמ"א (באה"ע סי' ס"א) כתב וז"ל: י"א לעשות החופה תחת השמים לסימן טוב שיהי' זרעם ככוכבי השמים עכ"ל.

21 להלן תצלום מתשובה הנ"ל:

22 דהיינו שהמתחדשים רצו להידמות להגוים רח"ל שהם הנהיגו שכל הנישואין ייעשו בבית תיפלתם, ואנוסי הדורות ראו בזה סכנה גדולה להנהיג חוקי הגוים בבתי ישראל, וע"כ אסרו את המנהג הקלוקל באיסור גמור וחמור, ויש הרבה עובדות אשר הרבנים הכשרים ממש מסרו נפשם על איסור זה עד שהיו נתונים למסירות והלשנות על שסרבו לסדר קידושין כשהחופה הוקם בתוככי הביהמ"ד, וכמה רבנים הוכרחו לעזוב את תפקידם בגלל שלחמו על מנהג זו, וכן פסק הכתב סופר לדינא בשו"ת (אהע"ז סי' מ"ו) שאסור לסדר קידושין בכהאי גוונא, עיי"ש באריכות.

והגם שאצל הספרדים הונהג מקדמת דנא לעשות החופה בתוככי הביכ"נ, עיין בשו"ת חת"ס (ח"א סי' צ"ח) שמברר את מנהג גדולי אשכנז להקפיד ולעשותו דייקא תחת כיפת השמים, ושהוא מנהג מימות רש"י ובעלי התוס', עיי"ש באורך דבריו, ושם הוא מסיים בהמליצה הידועה וכל בני ישראל יוצאים ביד רמ"א.

ובשו"ת שארית יעקב – ווילנא (סי' י"ח) מביא עוד ששה טעמים על המנהג לעשות החופה דייקא תחת כיפת השמים.

רבי יהודא אסאד ז"ל שרייבט (בתשו' מהרי"א או"ח סי' ל"ח) אין א תשובה, רעכענט ער אוים עלף טעמים וואם מ'זאל ענטפערן פאר די רעגירונג פארוואם מ'טאר נישט מאכן די חופות אין שוהל.

און ער שרייבט דארט אז אויב מ'מאכט די חופה אין שוהל איז ער חושש אויף א איסור דאורייתא פון ובחוקותיהם לא תלכו.

עכ"פ מ'האט נישט געמאכט קיין חופה אינעווייניג בכלל.[23] ס'האט געדארפט זיין אן ערנסטע סיבה אז ס'זאל נישט זיין אויף די גאס.

דעם זיידן'ס (מרן העצי חיים ז"ל) חופה איז יא געווען אין שטוב. ווייל דער שינאווער רב איז געקומען צופארן צו די חתונה,[24] ער איז שוין געווען א זקן דעמאלטם,[25] און ער איז געווען מסדר קידושין, און ס'איז געווען ממש אומעגליך ארויס צו גיין, ס'איז געווען סכנת נפשות, האט ער געהייסן מאכן די חופה אין שטוב.[26]

רב דקהל מנחת חינוך: דאכט'זיך אז אין גאליציע איז נישט געווען אזוי שטארק די קפידה.

רבינו: דער לבושי מרדכי (אהע"ז סי' מ"ז) שרייבט טאקע פאר די גאליציענע קהילות זיי זאלן זיך לערנען פון די אונגארישע קהילות וואם זענען שטארק מקפיד אויף דעם.[27]

---

23 ויש לציין מה שמספר הגאון רבי משה שטערן ז"ל מדעברעצין בשו"ת באר משה (ח"ה סי' קפ"ו): פעם אירע שכבדו אותי עם סידור חופה וקידושין, וכשהלכתי למקום החתונה ראיתי שהעמידו החופה בביהכ"נ, רק יש מקום פתוח כלפי שמיא, אמרתי שלא אסדר חו"ק בשום אופן בביהכ"נ, וטעמי ונימוקי עמי היה כי במדינתינו וכן אבותי הקדושים הקפידו ע"ז מאוד... וע"ז השיבו לי שבמדינת החתן ולא במקום הכלה היו מסדרין חו"ק בביהכ"נ, השבתי להם שאני אינני מחוייב לסדר, יכבדו רב אחר, השיבו לי שמבזה אני בזה משפחות החתן והכלה, השבתי, לפי דעתי אין זה בזיון, אם מנהגי שלא לסדר חו"ק בביהכ"נ, מאחר שידוע שאבותינו ורבותינו הק' נ"ע כן נהגו, והלכתי לביתי ולא סדרתי חו"ק.

ויום יום אחר המעשה צלצלו בנ"א איך לא יראתי לנפשי לבזות חתן וכלה ביום שמחת לבם, השבתי להם תשובתי הנ"ל, הלכתי אל אדמו"ר הגה"ק רשכבה"ג סאטמאר שליט"א, והשיבני בפה מלא, שיפה עשיתי וח"ו אל תהי' כזאת בישראל שרב יוצא מארץ הגר יסדר חו"ק בביהכ"נ בשום אופן שבעולם, עכ"ד.

24 הגה"ק משינאווא ז"ל היה ראש המשפחה מצד הכלה הרבנית הצדיקת מרת ברכה סימא ע"ה בת אחיו הרה"ק רבי שלום אליעזר"ל מראצפערט ז"ל, ונכדת גיסו ואחותו א"ח הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל ז"ל, ובא במיוחד לפאר את שמחת אחיו הרה"ק ז"ל שהי' דר אז בעיר טארנא שבגאליציע, וגם הי' המסדר קידושין.

25 החתונה הגדולה התקיימה בעיר טורנא בשנת תרנ"ו לפ"ק, והגה"ק משינאווא ז"ל כבר הי' אז בן שמונים, שנולד בשנת תקע"ה לפ"ק, ולכבודו נאספו ציבור גדול מאוד לקבל פני קדשו.

26 כן סיפר מרן שליט"א תוך א' השיחים כדלהלן: "...דעם פעטער'ס חופה, אזוי האב איך געהערט פון מיין מאטן, איז געווען אין הויף. דער קדושת יו"ט איז ארויסגעגאנגען און געזעצן אויף א בענקל, ער איז שוין געווען זייער שוואך אבער ס'איז אים בעסער געווארן. מ'האט געמיינט קודם אז מ'וועט מאכן אין שטוב, מ'האט ערעדט אז ס'וועט זיין אין שטוב, אבער ס'איז אים בעסער געווארן און מ'איז ארויס אין הויף און ער איז געזעצן אויף א בענקל.

אבער ביים עצי חיים, ס'איז געווען א געוואלדיגער עולם, ס'איז געווען געפאקט די גאסן און מ'האט נישט געקענט ארויסגיין, מ'האט פראבירט צו שטעלן אפאר חופות דא און דארט עטליכע פלעצער, אבער צום סוף איז עס געווען אין שטוב. ס'איז געווען א גרויסער עולם און מ'האט נישט געקענט דעם עולם ארויסשטופן, האט שינאווער רב געזאגט מ'זאל מאכן אין שטוב. פארדעם איז דעם זיידן'ס חופה איז געווען אין שטוב.

27 וז"ל: ע"ד המנהג גורע וגרוע באיזה מקומות של מדינת גאליציען אשר גם בביהכ"נ של קהל יראים עושים החופה בביהכ"נ, ועיניך שפיר חזו מ"ש בזה בתשו' אחרונים, כולם רבותינו אשר כל ישראל נשען עליהם תופסים לעיקר כמש"כ הרמ"א (אה"ע סי' ס"א) שנוהגים לעשות החופה תחת כיפת השמים...

...ומעתה בני גאליציען שהם ממקור הפוסקים הוראות בישראל רמ"א וש"ך וטו"ז וסמ"ע וחלקת מחוקק, ומק"ק קראקא הלא יצא הוראה לכל ישראל מקום משכן רבן של ישראל רבינו הרמ"א, מעתה חלילה שיתקיים בכם מקום המשפט שמה וגו', הלא תראו מ"ש הגאון תפארת ישראל בהקדמתו לסדר מועד על זה חדשים אשר עליהן אנו בושין, אשר כל מגמתם לדמות אותנו לצד שאין אנו יכולין להדמות.

ולמה תדמו בנפשכם להמלט ולהפרד מכל ישראל היראים, הלא עיניכם רואות כי כאן במדינת אונגארן בעהי"ת כבר אכשר דרא, ומזמן אשר ע"י מלכות יר"ה נתן חירות להבדל מכת החדשים, וכל ק"ק בפני עצמו שורר בבית מקדש מעט כבר סרו ובטלו מנהגי החדשים הנ"ל, אפי' באותן הקהילות אשר היה משתרבב מנהג גרוע הנ"ל, מאו והלאה בטל ומבוטל, ופשיטא דהחיוב לבטל מנהג איסור... על כן המצוה והחיוב על גדולי המדינה אשר ברוב תורתם וצדקתם מלאה פני תבל לעמוד בפרץ ולבטל מנהג הנ"ל בכל מאמצי כחם, וכנראה במדינה הנ"ל רובם יראים וחסידים, ופשיטא כי ישמעו לקול רבם... עכ"ל.

ויש לציין שהקפידא היה על ב' דברים, היינו לעשותו תחת כיפת השמים כמובא ברמ"א (אבהע"ז סי' ס"א ס"א), וכן קפידא נפרדת שלא לערוך את החופה בתוככי הביהכ"נ, כי בזה היה ענין מיוחד שלא לעבור על ובחוקותיהם לא תלכו כדמובא בראש הדברים, וכן משום צניעות שלא יבואו תערובות אנשים ונשים בתוך מקום קדוש.

ועיין בשו"ת מהר"י אסאד (או"ח סי' ל"ח) שמונה י"א טעמים למה אין לערוך החופה בתוככי הביהכ"נ, עיי"ש. וכן בביאור הגר"א (סי' נ"ה אות ט) מביא עוד טעם למה לערוך החופה דייקא בחצר הביהכ"נ, ועיין בשו"ת לבושי מרדכי (ח"א אהע"ז סי' מ"ח) שמבאר דברי הגר"א באריכות.

רבי מאיר אריק (אמרי יושר ח"ב סי' קע"ח) איז דאך אויך געווען אין גאליציע, ער שרייבט אויך זייער שארף קעגן דעם, ער שרייבט 'מצוה גדולה למחות'...[28]

דאם געדענק איך יא, כ'האב עם אליין מיטגעהאלטן, וועז דער עטשעדער רבי ר' נפתלי [טייטלבוים] האט התונה געמאכט זיין זוהן ר' יצחק (רב דביהמ"ד עטשעד בב"פ), און דעם חתן'ס מאמע איז זייער נישט געזונט געווען, איז די חופה געווען אין שטוב ביי איר בעט דארט, נעבן פענסטער, און דער פעטער ז"ל האט מסדר קידושין געווען. איך בין דארט געווען.

רב דקהל מנחת חינוך: ער איז דאך געווען א קרוב.

רבינו: יא, א ודאי, ער איז געווען דעם ייטב לב'ס אן אייניקל.[29]

דארט איז געווען אז די מוטער פון דעם חתן איז זייער נישט געזונט געווען, זי האט זיך טאקע געזעגנט פון דעם עולם אביסל נאך די התונה. דער אבי החתן ר' נפתלי, ער איז געווען עטשעדער רב, ער האט געוואוינט אין די איסט סייד, דער פעטער ז"ל איז דעמאלטם געפארן קיין איסט סייד צו די חופה, דער טאטע ז"ל איז אויך געפארן, בין איך אויך מיטגענגען. כ'געדענק דער קבלת פנים איז געווען דארט אין די דירה אין דיינונג רום, דער פעטער ז"ל איז געזעצן אזוי ביים טיש, און דער טאטע ז"ל איז געזעצן נעבן אים.

דארט איז אויך געווען רבי איתמר'ל דער נאדבורנער רבי, ער איז אויך געזעצן דארט נעבן פעטער ז"ל,[30] ווייל די כלה איז געווען א נאדבורנער אייניקל, א בישטינער אייניקל (בת הגה"צ ר' מרדכי ליפער ז"ל אדמו"ר מבישטינא), און ביים טיש זענען געזעצן די קינדער פון רבי איתמר'ל, דער סטראזשניצער רבי האדמו"ר רבי ישכר בער ז"ל), און דער זוטשקער רבי (האדמו"ר רבי יצחק אייזיק ז"ל), זיי זענען געזיצן ביים טיש, און ארום דעם טיש זענען געשטאנען די יונגעלייט, די אייניקלעך, דער קליוולאנדער רבי (הרה"צ רבי אשר מרדכי ז"ל), און דער מאשלויער רבי (הרה"צ רבי חיים מאיר ז"ל) און נאך עטליכע, זיי זענען נאך געווען יונגעלייט, זיי זענען געשטאנען ארום דעם טיש, ס'איז געווען ארום צוואנציג מענטשן, און זיי האבן געזונגען דארט א נאדבורנער ניגון,[31] זיי האבן זיך געשאקלט אזוי, דער פעטער ז"ל האט געקוקט אזוי און זיי באטראכט, נאכדעם האט מען געעפנט די טיהר און מ'איז אריין אין די אנדערע שטוב, דארט אין דעם שטוב איז געווען א בעט, די מאמע פונעם חתן איז געלעגן דארט, זי איז געווען שטארק נישט געזונט, און דארט אין שטוב נעבן פענסטער האט מען געשטעלט די חופה, אזוי איז געווען די חופה.

א' הנוכחים: וואם איז נעבן פענסטער מער?

רבינו: טאקע וועגן דעם רמ"א (אבהע"ז סי' ס"א ס"א) זאג ס'זאל זיין תחת כיפת השמים אלץ סימן טוב,[32] במילא זאל מען כאטש זעהן דעם הימל, בפשטות וועגן דעם.

א' הנוכחים: כ'האב געהערט נאכזאגן אז ס'איז געווען אייניער דארט וואם האט דארט מעורר געווען היתכן די חופה איז נישט תחת כיפת השמים, אבער דער רבי ז"ל האט עם אוועק געמאכט (מחמת חולשת אמו של החתן).

רבינו: יא, אזוי איז געווען, איך בין געווען דארט, דאם איז געווען ערגעץ תשכ"ד אדער כ"ה, איך בין נאך געווען א

---

28 להלן תצלום מתשובה הנ"ל:

סי' הע"ח.

לכ' הרב המאוה"ג וכוי מו"ה **אברהם ישכר הלוי פרדס** מבד"ק **דענכוב.**

לתשו' מכתבו הכבי בזה כי אין לענות עוד חדשות בביהכנ"ס ובפרט החופה לפני המה"ק בכפי הנמנע הוא בכל בתי כנסיות של הנעפאלמים ומקומות שוכח הדברים מנהגי תפילת של העמים מאד הנעפאלמים כל מנהגיהם להתדמות להם ודבר זה מיקור גמור שאסרה לנו תוה"ק ובחקותיהם לא תלכו ולית דין לריך נוסף כלל ובפרט בעניני ביהכנ"ס יש להחמיר ביותר לבל יבנו ממנהגי אבותיהו ומאז כאסר לחו לחנות אבותיהו מעולם דביהכנ"ס הוא מקדש מעט ודומיא דמקדש דכתיב בי' הכל בכתב מיד ד' עלי השכיל ועי' בקוכא כ"ל בויומר יש ליזהר בדבר בים חסד הליכה בניימוסיהם ומלוה גדולה לכל מי שים בידו לממוש שיממש:

29 הגה"צ ר' נפתלי טייטלבוים ז"ל אב"ד עטשעד, בן הגה"צ רבי דוד ז"ל אבד"ק עטשעד, בן הגה"ק רבי אברהם אהרן ז"ל אבד"ק קאלבסוב, בנו הגדול של מרן הייטב לב ז"ל.

30 כ"ק האדמו"ר רבי איתמר ראזנבוים ז"ל מנדבורנא היה בן בנו של הרה"ק רבי מרדכי'לע מנאדבורנא ז"ל, והי' זקן האדמורי"ם לבית נאדבורנא בארה"ב אחר המלחמה, ובשנת תשכ"ט עלה לאר"י ושם ניהל את חצרו עד יום פטירתו בחודש סיון שנת תשל"ג לפ"ק.

31 ניגון התעוררות רב שנהוג לזמר אצל נכדי נדבורנא קודם החופה, וכפי הנשמע יש מהם שנוהגים לזמר ניגון זה גם בזמירות למוצש"ק על הפיוט אליהו הנביא.

32 המנהג לעשות החופה תחת כיפת השמים מובא בד' הרמ"א (אהע"ז סי' ס"א) שהוא מנהג קדום והוא לסימן שיהיה זרעם ככוכבי השמים, והוא מובא כבר בהמנהגים לר' אייזיק מטירנא.

בחור, אבער כ׳האב געוואוסט אז דאס איז א אינטערעסאנטע זאך, דאס מאכט׳זיך נישט יעדן טאג און מ׳דארף דאס געדענקען.

ס׳איז דא אין לבושי מרדכי (אהע״ז סי׳ נ״ז) א אינטערעסאנטע תשובה, איינער פרעגט אים אהן צו מ׳קען מאכן א חופה אינטער א גלאזענעם דאך, דאהי הייסט דאס א סקוי–לייט, ווייל מ׳קען דאך א דורך זעהן דעם הימל, און דער רמ״א זאגט דאך אז ס׳איז פאר א סימן טוב שיהי׳ זרעם ככוכבי השמים, במילא פרעגט ער אים אהן צי מ׳קען אזוי מאכן.[33]

הרד״א: ס׳איז געווען א ענין די חופות זאל זיין אין שוהל–הויף אדער סתם איז עס דארט געווען.

רבינו: ס׳האט באלאנגט פאר די קהילה.

רב ביהמ״ד אבני צדק: זיי האבן געהאט די נכסי הקהלה, דאס איז געווען זייער געבוידע, האבן זיי געהאט א ביהמ״ד מיט א הויז, א דירה פאר׳ן רב, א דירה פאר׳ן שוחט.

הרד״א: אבער די חופה איז געווען דארט כדי ס׳זאל זיין ביים ביהמ״ד, אדער ווייל ס׳איז פשוט נישט געווען קיין אנדערע פלאץ?

רבינו: אזוי איז געווען אין דער אלטער היים, ס׳איז איז געווען א קהל׳ישע פלאץ, און אלעם איז דארט געווען, דארט איז מען זיך צוזאמגעקומען אויף יעדע זאך.

רב דקהל מנחת חינוך: כ׳האב געהערט אמאל א הלכה׳דיגן טעם אויך, ווייל צו מקדש זיין א אשה מוז עם זיין אינעם רשות פון חתן, אזוי האבן זיי געקענט מקנה זיין דאס פלאץ פאר׳ן חתן.

הרד״א: א אנדערע פלאץ קען מען נישט מקנה זיין?

רב דקהל מנחת חינוך: איבעראל אין די גאס איז דאך דאס פלאץ הפקר.

רבינו: דאס איז א גוטע סברא פון די היינטיגע חומרא–זוכער׳ס...

רב ביהמ״ד אבני צדק: כ׳בין געווען אמאל אויף א חופה וואו דער ראש ישיבה פון פילאדעלפיע איז געווען מסדר קידושין, און כ׳האב געזעהן וואו דער ראש ישיבה זאגט פאר די צוויי עדות, אז זיי דארפן זעהן די כלה...

רבינו: יא, זיי זעען הושש צום שיטת המבי״ט (ח״א סי׳ רכ״ז) אז די עדות דארפן זעהן, מ׳דארף פאר זיי אויפדעקן די כלה...[34]

רב דקהל מנחת חינוך: דער תולדות אהרן רבי האט מיר געזאגט אז ווען ער האט חתונה געהאט, איז רבי פנחס עפשטיין ז״ל (ראב״ד העדה״ח בעיה״ק ירושת״ו) געווען דער מסדר קידושין, ער האט געוואוסט אז דער חתן האט נישט געזעהן די כלה פריער, האט ער עהייסן אויפדעקן דעם פנים פון די כלה, כדי דער חתן זאל זעהן די כלה.

רבינו: אסור לאדם לקדש את האשה עד שיראנה... (קידושין מא.).

רב דקהל מנחת חינוך: אין סקווירא מאכט מען דאך א חתן–מאהל. דער בית שמואל ברענגט עם אראפ אין סימן ל״ה, אז מ׳מאכט א סעודה די נאכט פאר די חתונה, טאקע

---

33 עי׳ שם בשו״ת לבושי מרדכי (אהע״ז סי׳ נ״ז) שמשיב דאיה״נ שאפשר לראות הכוכבים, אבל כיון שלשאר דברים הוי מחיצה של זכוכית מחיצה, וכגון לגבי בדיקת חמץ שאוסר המג״א (בסי׳ תל״ג) לבדוק נגד החלון ולגבי עוד דברים, וגם דהוי שינוי ממנהג אבותינו נכון שלא לעשות חופה במקום בזה, וראה גם בשו״ת ברכת חיים (סי׳ מ״ו) שכותב דעיקר הסימן טוב הוא ע״י שעושה שינוי הניכר לילך לחופה תחת כיפת השמים אבל בבית תחת גג זכוכית שאין כאן שינוי הניכר אינו מועיל ע״ש.

וע״ע בשו״ת פרי השדה (ח״ד סי׳ צ״ו) לגבי חופה בביהכ״נ כשהגג עשוי מזכוכית, וכ׳ שהדבר הזה מביא לידי גיחוך, והמה למי שאוכל ראש כבש בליל ר״ה לסימנא טבא, ולבסוף נתברר שהכבש היא טריפה, כמו כן מה מועיל סימנא טבא של כוכבי השמים אם הוא מחלל מקום הקודש, עיי״ש.

34 היינו ד׳ המבי״ט (שם) באיש שנתן קידושין בפני עדים, ופני האשה היה מכוסה, והלכה ולא הכירוה העדים, ומסיק דאין כאן חשש קידושין אף לגבי האשה עצמה שיודעת שהמקדש נתן קידושין, מ״מ הוי כנתקדשה בלא עדים, כיון דהעדים אינם יכולים להעיד עליה לאחר זמן שהיא א״א, דהרי לא הכירה ולכן אין כאן חשש קידושין.

והובא דבריו בחי׳ המהרי״ט (פ״ב דקידושין), ובשו״ת בית יצחק (אה״ע ח״א סי׳ צ״ו) הוסיף ביאור דדעת המבי״ט דצריך עדות שכשרים בדיני נפשות, וכיון שבעדות כזו לא יהיו יכולים להרוג, דסימנים במקום דלא ראו פניה אלא תואר החיצון כגון אחר וגוף לא מהני בדיני נפשות, ולגבי קידושין צריכין עדים שכשרים בדיני נפשות, וכיון שאינם כשרים בד״נ לא מהני לגבי קידושין.

אמנם המנהג המקובל שמכסין פני הכלה בשעת הקידושין והחופה וכמפורש ברמ״א (אה״ע סי׳ ל״א סעיף י) גם נוהגין לכסות פני הכלות הצנועות ואינן מקפידות במה מקדש אותן, ועי׳ באבני מלואים (שם ס״ק ד) דהמנהג דפני הכלה מכוסה כל הזמן ואף העדים אין מסתכלין בה בשעת קידושין.

וכן העידו בס׳ נפש חיה (אה״ע ס׳ כ) דהמנהג בכל תפוצות ישראל דפני הכלה מכוסים ואין העדים רואים פניה כלל, וכ״כ בחלקת יואב (אה״ע סי׳ ז), ובשו״ת בית שלמה (סי׳ ט) הוסיף בזה דח״ו לשנות מנהג שמיוסד על דרכי הצניעות, והיה רב אחד שרצה לשנות בזה, ולעזו עליו כל בני העיר, והמנהג היה שלא גילו את פני הכלה גם לפני העדים.

וועגן דעם, ווייל דעמאלטם זעהט דער חתן די כלה.[35]

אבער דער ישמח משה איז אזוי שארף געווען דערקענען....[36]

רבינו: יא, דער טאטע ז"ל האט דערציילט אז די התונה פון זיין שוואגער רבי יוחנן, רבי פיניעלע"ס זוהן איז געווען אין סיגוט, און דער טאטע איז געווען ביי די התונה, ער איז נאך געווען א קינד, א גרעסערער יונגל איז ער געווען דעמאלט"ס, וועז זיי זענען אנגעקומען קיין סיגוט (משפחת החתן), איז מען מיט א וואגן ארום געפארן דעם מארק זיבן מאל, אזוי איז געווען ביי זיי א מנהג, און ער איז מיטגעפארן מיטן וואגן, וועז מ'איז אנגעקומען נאכדעם אין שטוב איז דעמאלטם געווארן א מדובר וועגן א חתן–מאהל, און פאר רבי פיניעלע איז נישט בייגעפאלן אז ס'איז א פראבלעם. ער האט געפרעגט צי מ'מאכט נישט קיין חתן–מאהל, האט מען געענטפערט אז מ'מאכט נישט, מ'האט געזעהן אז ער איז געווען זייער צוקאכט.

דעמאלטם איז דער פעטער ז"ל אויך אנגעקומען, און ער האט אויך געזאגט אז בשום אופן קען נישט זיין קיין חתן–מאהל (כבר היה אחר הסתלקותו של מרן הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל ורביה"ק ז"ל עמד בראש השמחה), האט ער געפרעגט, וואו דאם שטייט? האט דער פעטער זיך אנגערופן אז עס שטייט געדרוקט אין די דעעשער הגדה,[37] ס'איז דא א הגדה מעגלי צדק פון רבי מענדעלע דעעשער (ששם נדפס אזהרה החמורה מכורן הגה"ק הישמח משה ז"ל עבור ענין זה), דעמאלטם איז שוין געווען דער רב מיין טאטענ'ס ברודער (כ"ק הגה"צ רבי יקותיאל יהודא ט"ב אב"ד סיגוט ז"ל הי"ד), האט דער פעטער אים געפרעגט צי ער האט די הגדה, האט ער גזאגט אז ער האט עם נישט, בקיצור, מ'איז געגאנגען זוכן אין שטאט ווער ס'האט אזא הגדה, ביז מ'איז געגאנגען צו איינעם וואם האט געהאט אסאך ספרים, און ער האט געהאט די הגדה, און דארט איז אריינגעדרוקט די אזהרות פונעם ישמח משה.

א' הנוכחים: אין בעלזא איז געווען אזוי דער מנהג?

רבינו: אין בעלזא ארגינעל וויים איך נישט צו דאם איז געווען דער מנהג (ואכן רק מעת שהמהרי"ד מבעלזא נתחתן בחצר משערנאביל הקפידו על מנהג זה), אין טשערנאביל איז געווען אזוי דער מנהג אז מ'האט געמאכט א חתן מאהל.[38]

רב דקהל מנחת חינוך: אבער ס'איז אינטערסאנט אז דער גאנצער מקור פון די וואם האבן געהאלטן צו מאכן א חתן–מאהל איז געווען וועגן אסור לקדש עד שיראנה... ווייל מ'האט נישט געזעהן די כלה פארדעם.

רבינו: דער רבי פון לובלין איז געווען א חתן, ער האט אויך נישט געזעהן די כלה פריער, און ער איז געגאנגען צום באדעקן האט ער געזעהן די כלה, האט ער געזאגט אז ער וויל נישט גיין צו די חופה, האט מען אים געפרעגט פארוואם ער וויל נישט, האט ער גזאגט, אז ער זעהט אויף די כלה א שתי וערב, ביים באדעקן האט ער אזוי גזאגט, ער זעהט אויפן שטערן פון די כלה א שתי וערב.

האט אים דער פאטער גזאגט דו ביזסט דאך אבער א חתן מיט איר, אבער ער האט נישט געוואלט הערן פון גארנישט, איז געווארן אן איבערקרערעניש, און ער האט אים גזאגט ער זאל איהר מקדש זיין און נאכדעם זאל ער איר אפ'גטן'ן, האט ער אזוי געטוהן, ער האט איר מקדש געווען, און אויף דעם אנדערן טאג האט ער איר געגעבן א גט, און זי האט זיך מיט א צייט שפעטער גע'שמד'ט ר"ל.

---

35 ענין החתן מאה"ל מובא בבית שמואל (אה"ע סי ל"ה סק"ב ובית הלל שם) שעושין סעודה זו, משום שאין לקדש את האשה עד שיראנה, ומקור לעשות סעודה לחתן בלילה שקודם החתונה נזכר במאירי (כתובות דף ח) ע"ש שכתב שלא נהגו לומר שהשמחה במעונו בברהמ"ז אף בסעודת חתן הנעשית בלילה שמחתו כונס, וכ"כ בס' הכל בו (הל' אישות דף מ"ה ע"א) והובא בד"מ (סי' מ"ב סק"י"ז), ונזכר המנהג באמרי פנחס (אות תתקס"ב). וראה ביד אפרים (לשו"ע יו"ד ס" קצ"ו) וז"ל: ולפי מנהג מדינות אלו שבלילה שלפני החופה שעושין סעודה בבית הכלה שקורין חתן מאהל, ומביאין החתן ג"כ לשם עם הבחורים, לאחר הסעודה מייחדין החתן והכלה בחדר מיוחד... ע"ש וראה בויגד משה על עניני נשואין (עמוד י"ד).

ועיין בס' מאיר עיני חכמים (מתלמידיו של הה"ק האור הצואיר ז"ל) וזלש"ק: בעזהש"י אבאר מנהגו של ישראל הקדושים שעושין קודם החתונה 'חתן מאל' וקודם בוא החתן סמוך לעיר שהכלה שם, שולחת הכלה לנגדו אנשים וכו', כולם מלובשים בגדי שבת ויו"ט, לקבל פניו ולהביאו לעיר בכבוד גדול ובבואם בתוך העיר נוסעים ומסובבים עם החתן סביב השוק ובוודאי כל מנהגן של ישראל נתייסדו עפ"י סודות כמוסין.. עיי"ש.

וכן נהגו בבית צדיקי בית טשערנאביל, רויזין סקווירא וויזניץ, ועוד.

36 מחמת המכשולות רח"ל, עי' לעיל הערה 15 לשו"ק באריכות.

37 נדפס היום בס' אוצרות ישמח משה מכתב ט', יעיי"ש.

38 ויש לציין מה שמובא בס' עזר מקודש - בעלזא: בנוגע לעשות מצוה מאנין לסעודת 'חתן מאהל' בלילה שלפני החתונה, ידוע על הגה"ק מאהע"ל בעל הישמח משה ז"ל שהקפיד שלא לעשות כן, גם מהר"א מבעלזא ז"ל כשעסק בחתונת בנו-חורגו ציוה שלא יעשו סעודה זו, היות והחתן אינו נכד אדמור"י טשערנאביל, והמנהג מיועד רק לנכדיהם.

כאשר נשתרש בתקופה מסויימת בין תלמידי ישיבת בעלזא מנהג לקיים סעודה לחתנים ביום שלפני חתונתם, ורצו בזה לעשות זכר לסעודת חתן מאהל, אמר מהר"א ז"ל להגבאי שיורה לחתן לפני יום חתונתו שלא יעשה סעודה זו, כי אין זה מנהגינו, ע"ש.

ער איז געלאפן פון דארט צום רבי'ן ר' אלימלך, און ער האט אים געזאגט 'ברוך הבא יוסף הצדיק', ער האט געהאט אמאל א נסיון אויפן וועג.[39]

א' הנוכחים: ער האט געזאגט אז ער דארף ארויסגיין, און איז אנטלאפן.

רבינו: דאס איז געווען דארט ער האט געהאט א נסיון.

א' הנוכחים: דער ראפשיצער רב האט געהאט א אנדערע מעשה, ער האט געזעהן אז זי קוקט זיך אין שפיגל.

רבינו: דאס איז שוין געווען נאך די חתונה, האט ער געזעהן אז זיין רביצין קוקט זיך אין שפיגל.[40]

רב דקהל מנחת חינוך: ער האט זיך געג'גט, ווייל זי האט געזאגט אז איך דארף פאר אנדערע אויך געפעלן...

רבינו: דער ראפשיצער רב האט געווארט אויף א שידוך, און ער האט זיך מזכיר געווען ביים רבי'ן פון לובלין, אדער ביי רבי ר' מיכל זלאטשובער, איך געדענק נישט ביי וועם דאס איז געווען, עכ"פ ער האט אים אנגעוואונטשן און ס'האט געדויערט, האט ער געזאגט שפעטער פאר'ן רבי'ן, דעם רבי'נס ברכה וועט זיכער מקויים ווערן, כ'ווייס נאר נישט צי פאר די זיבעציג אדער נאך די זיבעציג...

אבער עכ"פ דער רבי פון לובלין איז געווען א גרוש תיכף נאך די חתונה.

הרד"א: דעם ראפשיצער רב'ס צווייטע רביצין איז אויך געווען א שוועכע רביצין.[41]

רבינו: יא, מ'האט געזאגט אויף אים אזוי... א טייערע פייגל טאר נישט פליהען צי הויעך.[42]

רב ביהמ"ד אבני צדק: דעם ראפשיצער רב'ס שוועכער איז געווען א גביר, ער האט אים פארגעהאלטן אז ער האט געצאלט געלט פאר אן איידעם א תלמיד חכם, און ער איז געווארן א בדחן, דער ראפשיצער רב. האט ער געשיקט א בריוו פאר [אביו] רבי מענדעלע לינסקער, און רבי מענדעלע לינסקער איז געקומען צו פאהרן, האט ער געזאגט אז ער האט אים געהערט בדחן'ען ביז אות י' נאכדעם איז ער שוין אהיים געגאנגען...

רבינו: ער האט געזאגט 'די ערשטע פאר מינוט ווען ער האט געזאגט האב איך מיטגענאלטן מיט אים, נאכדעם האב איך שוין נישט מיטגענאלטן מיט אים', ס'איז דאך אלעס געווען טמיר ונעלם הויכע ענינים, האט ער געזאגט דעם ערשטן חלק האט ער נאך מיטגענאלטן.[43]

---

39 עיין בספה"ק דברי יחזקאל (לקוטים ד"ה אמר): אמר בשם הגאה"ק רבי מלובלין ז"ל זי"ע על מ"ש רש"י ז"ל כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, היינו שבאמת כל המצות מקדשין כמו שאנו מברכין אשר קדשנו במצותיו, רק שאין מרגישין הקדושה בהרגשה ממש, משא"כ כשבא לידו נסיון בדבר ערוה אז מרגיש הקדושה, וזה כוונת רש"י ז"ל בפר' קדשים כ"מ שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה שמרגיש הקדושה.

וסיפר מעשה שהי' לרבינו הק' מלובלין נסיון גדול בילדותו, ועמד בנסיון, ואמר עליו רבינו הק' מליזענסק ברוך הבא יוסף הצדיק. גם אמר שבשעת הנסיון פחז עליו יצרו שהי' אז בסכנת נפשות, וברח לחוץ והקור הי' סכנת מות, ואמר רבינו הק' זי"ע הנ"ל הלא זה כמה פעמים קבלתי ע"ע, שמה שאינו יודע בבירור אם הוא רצון הבורא ית' לא אעשה, וברח לחוץ והקור הי' גדול, עד שריחם עליו ב"א אחד, והרגיש בעצמו הקדושה, עכ"ל.

40 עיין הסיפור בכתבי רבי יאשע שו"ב (אות כ"ג): הרב ר' נפתלי מראפשיץ תלמיד הלובלינער הי' מבני עלי', כשהי' אברך ראה לזוגתו שפ"א ראתה במראה שפיגל, וקשטה עצמה מאוד, א"ל מה את מתקשטת עצמך כ"כ, את תתישרי בעיני כן (דיא גיפעלסט מיר אזוי), וענתה מה לי בעיניך, אני רוצה שאתיישר בעיני אחרים ג"כ, והדיבור הזה לא נתיישר בעיניו, ונסע להלובלינער, ונתן לו שלום, וא"ל בפעם הראשון תיכף, מה אתם אומרים איך ואהל גט"ן דאס ווייב, השיב לו, דיא זאהלסט גט"ן, א"ל להרב למה, א"ל למה אין אני שואל אותך למה, וכן עשה.

41 עיין בס' זרעא קדישא - מעלין (עמ' צ"ה) שהרבנית מראפשיץ ע"ה היתה מקמצת בתבלינין ושומן לתוך מאכלי שב"ק, והיתה מתחננת ומכוונת שהמאכל יצליח, והרה"ק מראפשיץ כשלא ראתה הי' מוסיף שמאלין לתוך המאכלים לכבוד שב"ק, ואח"כ היתה אומרת 'זעהסטו מיינע כוונות האבן געראטן', אמר לה הרה"ק מראפשיץ, יא יא, דיינע כוונות און מיינע מעשים טובים.

עוד סיפר פע"א עמדה הרבנית מראפשיץ שמו"ע אצל דלת השאפע שהיו מונחים בו מזונות שנקרא 'קינדלעך', ניגש אליו בנה הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב ז"ל, והגביה אותה באמצע תפילתה, והניחה במקום אחר, והלכו החסידים להשביע נפשם מן המזונות, באתה בקובלנא לבעלה הק' מראפשיץ, והלא כיבוד אם היא, ושאל הרה"ק מראפשיץ את בנו הרה"ק מדזיקוב למה עשה כן, השיב בדרך צחות, הלא כן כתוב בתורה במצות שילוח הקן שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, מ'זאל אועזק שיקן די מאמע און נעמען די קינדלעך".

42 עיי' בס' חמדה גנוזה שהרה"ק מצאנז אמר על רבו הק' מראפשיץ, שכמו כשיש לבעה"ב עוף יקר מאוד, והוא חושש שלא יתרומם ויפרח באויר ויברח, ע"כ הוא מניח על רגלו ברזל כבד מאוד שלא יוכל לעוף למרחקים, כמו כן צדיקים כמו הרה"ק מראפשיץ שחששו בשמים שלא יפרח ויתדבק בקונו מרוב דביקות, ע"כ הניחו לו אשה קשה בכדי שישאר בעולם הגשמי.

43 ועיי' בהקדמת החקל יצחק להס' אמרי יוסף שמביא עובדא הנ"ל, ומוסיף שאביו של הרה"ק מראפשיץ אמר אח"כ "האם אתם יודעים מה הוא אומר, הלא הוא אומר מאמרים של הספר הק' עץ חיים".

אלע צדיקים האבן געהאט אזא הערצה אזא פחד פארן ראפשיצער רב, ער איז געווען עפעס עמוק עמוק.[44]

דער רבי פון לובלין האט אים אמאל געזאגט כ'וויל דו זאלסט מיר צוזאגן אז דו וועסט נישט זאגן קיין ווערטלעך א יאר צייט, און ער האט אים מבטיח געווען, איז געווען איינמאל אז דער רבי פון לובלין האט לאנג געדאוונט שמונה עשרה און ער האט אויסגעטרעטן שמונה עשרה האט ער געזעהן אז דער עולם שמייכלט, האט ער פארשטאנען אז דער ראפשיצער האט שוין עפעס גזאגט, האט ער אים געפרעגט 'מ'האט דאך גערעדט אז דו זאלסט נישט זאגן קיין ווערטלעך אויף א יאר צייט', האט ער געענטפערט, 'נו, דער רבי דאוועט דאך שמונה עשרה א יאר מיט א מיטוואך'....

דער רבי פון לובלין האט געזאגט אויפן ראפשיצער רב אז ער איז א גרויסער חכם, ער האט גזאגט אויף אים חכם עדיף מנביא. ער האט אים אויך אמאל גזאגט ס'שטייט אין פסוק תמים תהי' עם ה' אלקיך, ס'שטייט נישט חכם תהי' עם ה' אלקיך, אזוי האט דער רבי פון לובלין געזאגט פארן ראפשיצער רב, אז אין פסוק שטייט תמים נישט חכם.

האט דער ראפשיצער רב געענטפערט 'רבי, צו זיין א תמים מוז מען קודם זיין א חכם'...[45]

רב דקהל מנחת חינוך: ער שרייבט אליינ'ס (בספרו אילה שלוחה פר' וירא) אז ער האט געבדח'נט ביי התונות.

רבינו: בימי חרפי שרייבט ער.[46]

רב ביהמ"ד אבני צדק: דער רמז 'דער זיווג זאל עולה יפ"ה זיין' שטייט דארט.

רבינו: אין זרע קודש (פ' וירא) שרייבט ער דאס אויך.[47]

כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל, ער האט פארציילט אז ווען דער ייטב לב האט זיך משדך געווען מיטן דברי חיים, דער לאפושער רב (הגה"ק רבי משה הוד טייטלבוים ז"ל) איז געווען א איניקל פונעם ייטב לב (בהיותו בנו של חתנו הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים ז"ל אבד"ק וואלאווין), און ער האט חתונה געהאט קיין צאנז, מיט א אור איניקל פונעם צאנזער רב (עם בת הרה"צ רבי ארי' ליבוש מדוקלא בנו של הגה"ק רבי דוד מקשאנוב ז"ל בן הגה"ק מרן הדברי חיים ז"ל), די חתונה איז געווען אין צאנז און דער ייטב לב איז געפאהרן קיין צאנז צו די התונה.

אין סיגוט איז געווען א בדחן, ער האט געהייסן הערש לייב, מ'האט אים גערופן הערש לייב מארשעליק (כינוי לבדחן) – ער איז געווען א גרויסער מפורסם'דיגער בדחן – האט ער געטראכט ס'וועט דאך זיין א גרויסער עולם אויף די התונה אין צאנז, וועט ער פארן אהין צו די התונה און אזוי וועט ער מאכן גלעט.

איז ער געפאהרן קיין צאנז צו די חתונה, און האט זיך דארט אויפגעשטעלט ביי די התונה גראמען, דער דברי חיים האט אים אנגעקוקט אזוי, און ער זאגט אים 'דו ביזסט א בדחן...?!, דו ווייסט ווער ס'איז געווען א בדחן?, דער היליגער רב! (הרה"ק מראפשין ז"ל),ער איז געווען א בדחן...! וועז דער היליגער רב האט געזאגט בדחנות, האט ער זיך אויפגעשטעלט – דער ראפשיצער רב איז געווען א הויכער, משכמו ולמעלה – און געזאגט אזוי אויף זיך 'איך בין דער לאנגער והוא רחום' (שאומרים בשני וחמישי), איז גזווארן אזא התעוררות תשובה אין ביהמ"ד, דער גאנצער עולם איז צוגאנגען אין טרערן, אזוי האט דער היליגער רב געזאגט בדחנות! קענסטו אזוי זאגן בדחנות, זאג, אויב נישט, זאג נישטז', ער האט זיך דעשראקן און ער איז אזוי שטיק געבליבן... האט דער צאנזער רב אידם געזאגט, 'איך וויל דו זאלסט מיר צוזאגן אז מער זאלסטו קיין בדחנות נישט זאגן',... איז ער ווייטער אזוי שטיין געבליבן... ס'איז דאך זיין

---

44 עי' בחמדה גנוזה (מערכת ראפשיץ) שהרה"ק מראפשין הי' פע"א אצל הרה"ק הרבי ר' ברוכ'ל ממעזיבוש ז"ל, ובמוצ"ש עבר ליד בית חתנות שהי' מריבה בין המחותנים על ד' שאהן שהבטיח א' מהצדדים ולא רצה ליתן, ונענה הרב מראפשין שהוא יהי' בדחן חינם אין כסף במקום הסכום הנ"ל.

בנתיים התחיל הרבי ר' ברוכ'ל לערוך חצות ולא הי' יכול, עד שגילו לו מן השמים כי יש בעירו התונה שכל הפמליא של מעלה שמחים בה, ואז הלך הר"ר ברוכ'ל להשתתף בהתונה, ואז הפסיק הרב מראפשין לומר את התרווים, עד שהר"ר ברוכ'ל נטל ידיו לסעודה ורקד לפני הכלה, וציוה שהרב מראפשין יקרא אותו לרקידה, אח"כ אמר שהודיעו לו שכל הפמליא של מעלה רקדו עמו שם כל הלילה על התתונה, עיי"ש.

45 יש להוסיף שמרן רבינו שליט"א ביאר פעם בעובדא זו ד' הבעל הטורים (פר' נח) 'האלוקים התהלך נח' סופי תיבות תכ"ם, לרמז שאף שבפסוק כתיב איש צדיק תמים היה בדורותיו, אבל להיות תמים צריכין הרבה חכמה.

46 וולש"ק שם עה"פ והוא י'שב פ'תח ה'אהל ר"ת יפ"ה: וזה היה כוונתי בימי חורפי, כשהייתי בדחן על התונות, ואמרתי להחתן והכלה שיהא הזיווג עולה יפה, היה כוונתי שיאריכו ימים עד ביאת המשיח, שאז יהיה הזיווג של שני השמות הוי"ה אדנ"י עולה צ"ה כמנין יפה, ע"כ.

47 עי' שם לש"ק: ע"ד שאמרו ז"ל מאי האי דאמרי אינשי כשמזווגים ומתחתנים איש ואשה, אומרים שהזיווג יהיה עולה יפה, ולהבין לאיזה מקום יהיה עולה, ומאי הלשון הזה שיהיה עולה יפה. ופי' כי כלל העבדות לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה, בחינת יחוד שמות הוי"ה ואדנ"י, שהצדיקים מייחדין במעשיהם הטובים וכו' עיי"ש.

פרנסה... אבער דער דברי חיים וויל פון גארנישט וויסן, 'איך וויל פון דיר א הבטחה אז דו וועסט מער קיין בדחנות נישט זאגן', האט ער זיך אנגעהויבן צו דינגען, אבער ער האט איהם נישט אפגעלאזט, ביז ער האט איהם געזאגט אז פון היינט ביז א יאר טאר ער נישט זאגן קיין בדחנות. אבער למעשה ס'איז געקומען שפעטער האט ער זיך נישט געקענט איינהאלטן... האט דער טאטע ז"ל פארציילט אז ס'האט זיך נישט גוט געענדיגט... [רח"ל].

אבער עכ"פ דער דברי חיים האט אים געזאגט: 'אזוי האט דער הייליגער רב געזאגט בדחנות...'.

רב דקהל מנחת חינוך: דער ראפשיצער רב האט געהאט א מורא'דיגן כח לעורר לתשובה.[48]

רבינו: מ'זאגט אז דער קאלובער רב (הרב הקדוש ר' אייזיק'ל ז"ל) פאר ער איז נסתלק געווארן, האבן אים די תלמידים געפרעגט צי וועמען זיי זאלן פארן,[49] זיי האבן געזעהן אז דער רבי געזעגנט זיך פון דעם עולם, האט ער זיי געזאגט זיי זאלן פארן 'צו א רבי'ן וואם וואשט נשמות' און האט נישט געזאגט קיין נאמען.

נאך זיין הסתלקות האבן זיי אנגעהויבן צו פארן און צו זוכן א רבי'ן, ביז זיי זיינען אנגעקומען קיין ראפשיץ, זיי זיינען געשטאנען אין די רייע אריינצוגיין, און א איד איז געשטאנען פארנט פאר זיי, זיי זיינען געשטאנען אונטער יענעם איד און יענער איד איז נעבעט געווארן א בעל עבירה וואם האט געזוכט א תשובה, און איז געקומען צום ראפשיצער רב זיך בעטן א תיקון, דער איד שטייט אזוי, און דער ראפשיצער רב פרעגט דעם איד 'זאג נאר, וואם האט דיר דער רבונו של עולם אזאנם געטוהן אז דו האסט אים געקענט אזוי דערצערענען...?', דער איד איז אוועק געפאלן אין חלשות, דער ראפשיצער רב האט געהייסן מ'זאל ברענגען וואסער און מ'האט אים דערמינטערט, און ס'איז אים בעסער געווארן, ער איז צוריק געקומען צו זיך און דער ראפשיצער רב האט אנגעהויבן נאכאמאל די זעלבע שאלה 'וואם האט דיר דער רבונו של עולם אזאנם געטוהן אז דו האסט געקענט אזעלכע עבירות טוהן...?', און דער איד איז נאכאמאל אוועק געפאלן, אזוי איז עס געווען אפאר מאל, ווען ער האט געענדיגט האט ער אים אנגעוואונטשן 'עצט קענסטו אהיים גיין', דער איד האט שפעטער געזאגט אז ער האט געשפירט וואו ער וואשט אים אוים די נשמה.[50]

די קאלובער תלמידים וואם זיינען געשטאנען דארט זיינען צוגענאנגען צום ראפשיצער רב און געזאגט 'שלום עליכם, רבי, מיר זיינען געקומען מקבל מרות זיין פונעם רבי'ן'....[51]

ויקרא רבינו קרי"ש בנחת

ונפרד רבינו מהם ברב ברכות ושובע שמחות

---

48 אגב, עיין בספה"ק דברי חיים (פר' שופטים) וולש"ק: עיקר התשובה להפוך חשוכא לנהורא ויעשה מיצר הרע יצר טוב, אך מהיכן יבוא לזה, זה מודיע הכתוב "אשר ה' נותן לך" [שהש"י יתן לך סיוע] היינו שמהרצון העליון שנתעורר לכל אדם בכל יום, מזה הרצון יוכל לעשות תשובה, וכאשר שמעתי ממורי הקדוש [מראפשיץ] זצלה"ה דמה שלפעמים בא לאדם איזה ת' בלבו, ואומרים העולם שאיזה מרה שחורה בא לו, ויש מפכחין זה במשקה או באיזה דבר, ובאמת זה הוא מהתעוררות של מעלה על ידי כרוז בכל יום שובו בנים שובבים שיוצא בכל יום, וכל אדם מישראל נתפעל מזה באיזה התעוררות בנפשו, ולכן אמר ז"ל שבבוא לאדם איזה תוהא וכעין פחד ידע שהוא התעוררות תשובה ולכן יעשה תשובה, עד כאן דברי פי חכם זכרונו לברכה, עכלש"ק.

49 וביניהם הי' החסידים הנודעים רבי יוסף נאנאשער ז"ל ואחיו רבי מיכאל מאנאנש ז"ל ורבי מרדכי מטארצאל ז"ל ורבי אהרן מפאטיק ז"ל בנו חורגו של הרה"ק ז"ל, וכאשר לאחר מכן קבלו עליהם מרות מהרה"ק מראפשיץ אמרו לו שהרה"ק מראפשיץ הוא יהי' לרבם עד ביאת המשיח וזמן תחיית המתים שאז יחזרו לחסות בצל הרה"ק מקאלוב. (ע' עוד כמה פרטים בספר דברים ערבים ח"א פרק ו' אות ה').

50 עיין בס' שבת בית ראפשיץ שמביא בשם הרה"צ רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל שהיה פעם בשבת בציעשנוב בליל שב"ק כאשר שר מרן ז"ל מציעשנוב אשת חיל, והגיע להפסוק גמלתהו טוב ולא רע, פסק מלזמר ופניו נתחוורו כסיד, עמד וסיפר שלהרה"ק מראפשיץ ז"ל בא פעם איש אחד והתוודה שהוא הרבה לחטוא, ורצונו לקבל על עצמו תשובה, אמר לו הרה"ק נעביך נעביך, מה עשה לך הקב"ה כי עשית לו כה, לשמע הדברים נפל האיש בהתעלפות, אחרי שסיפר זאת חזר מרן ז"ל מציעשנוב פעמים אחדות על הפסוק גמלתהו טוב ולא רע, והבינו הנוכחים שכוונתו להעמיס ענין הנ"ל בהפסוק, כי אשת חיל קאי על השכינה הקדושה, והיא גמלתהו לו להאדם טוב וחסד תמיד ולא רע א"כ היתכן שהאדם נכשל ר"ל בעונות, והתעוררות עצומה נתהווה אז בין החסידים הנוכחים.

51 עי' בדברים ערבים (ח"ב פרק י"ב אות ה') שכאשר בא אליו הנ"ל הי' בידו מגילה עפה מכל החטאים שעשה רח"ל, ואמר להרב מראפשיץ שהי' אצל הרה"ק רבי אייזיק מקאלוב ז"ל ונתן לו תקוני תשובה, אבל היות שאין ביכלתו לעשות כל מה שציווה לו מחמת ריבוי הסיגופים, לכן בא להרה"ק מראפשיץ שיקל מעליו את דרכי התשובה, אמר לו הרה"ק מראפשיץ מה עשה לך אבינו שבשמים כל כך רע אשר הרבית לצער אותו ולחטוא כל כך נגדו, הרי תיקוני התשובה מהרב מקאלוב עוד מועטים המה נגד העונות והפשעים אשר מרית נגדו ית' וכו'.

ואז עמדו אצלו החסידים מאוגנארין כנ"ל, ושחקו בראותם זאת, שאל להם הרב מראפשיץ: אני הורג נפש ח"ו ואתם שוחקים ממני? אז השיבו לו שזהו האות אשר קיבלנו מרבינו מקאלוב 'את אשר נראה אותו לוקח נפש מישראל לקחת ממנו קרביו וכליותיו ולרחצם ולנקותם מכל סיג ופגם, ולהחזירם לו ולהחיותו', וכעת ראינו זאת.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

דברים חוצבים להבות אש
בעניינים העומדים על הפרק בארצינו הק'

יום ג' פ' פנחס תשפ"ו לפ"ק אחר תפילת שחרית

בהיכל המתיבתא הק' קרית יואל יצ"ו - סניף דברי יואל

די וואך וועט זיין דער תענית פון שבעה עשר בתמוז, א יום צום, א טאג פון תענית, ווייל אין דעם טאג הותקף העיר, עס האט זיך אנגעהויבן דער חורבן ירושלים. אין מסכת שבת (קיט:) זאגט די גמרא אז, חרבה ירושלים, ירושלים איז חרוב געווארן ווייל מ'האט מבזה געווען א תלמיד חכם. די גמרא זאגט או מ'האט מבזה געווען תלמידי חכמים. אין מדרש שטייט אביסל אנדערש, דער מדרש זאגט, ויתר הקדוש ברוך הוא, דער אייבערשטער האט מוותר געווען אויף די הארבסטע עבירות, ולא ויתר הקדוש ברוך הוא על ביטול תורה. אויף ביטול תורה האט דער אייבערשטער נישט מוותר געווען, ויאמר ה' על עזבם את תורתי. מ'זעהט אז ביטול תורה דאס איז זייער הארב, און אויף דעם האט דער אייבערשטער נישט מוותר געווען, אפילו ער האט יא מוותר געווען אויף אנדערע עבירות.

היינטיגע צייטן וואס בעוונותינו הרבים אין אונזער דור, בעוונותינו הרבים, איז דא בזיון תלמיד חכם, עלבון של תורה. אויף די גזירה פון ביטול תורה, וואס אין די שווערע גזירה פון גיוס בני הישיבות, א גזירה אויף לומדי תורה, בחורים צו אינגעלייט. עס איז זייער א ביטערע שווערע גזירה. ס'איז פארשווערט געווארן אין די לעצטע צייטן שווערער און שווערער, און ס'ווערט אלץ ארגער און ארגער דער מצב פאר לומדי תורה בארצינו הקדושה.

מען הערט וואס קומט פאר אין ארץ ישראל. ס'איז געווען פארשידענע מחאות אין פארשידענע קרייזן קעגן די ביטערע גזירה. מצדינו, אונו האב מיר שוין א צייט צוריק צוזאמגענומען יהדות החרדית אין ניו יארק, און ארויסגעגאנגן אין א מחאה קעגן די שוועדע ביטערע גזירה, קעגן די רשעים בארצינו הקדושה.

היינט צוטאגס ווען אין ארץ ישראל האבן שוין זייער אסאך אנערקענט דעם שווערן מצב, און זיי זענען ארויסגעגאנגן אין א מחאה, זאג מיר אונו פאר אונזערע ברידערס אין ארץ ישראל, אונו זענען זיך מצטרף אין ענקער צער, אונו זענען זיך משתתף מיט ענק אין די שווערע מלחמה מיט אלע אונזערע כוחות.

ס'איז דא א שטארקע קשיא, ס'איז דא וואס זיי רופן אן די מחאות חילול השם. ווילן מיר ארויסברענגען דעם היפוך, דאס איז א קידוש השם! חילול השם איז ווען מ'פארשווייגט! א קידוש השם איז ווען אידן נעמען זיך אן פאר עלבון התורה, ווען בני תורה זיצן אין תפיסה פארן לערנען תורה, און מ'פארשווייגט דאס, דאס איז א חילול השם!

אונו רופן מיר פאר אחינו בני ישראל אין ארץ ישראל, חזקו ואמצו, מ'זאל זיך שטארקן אין דעם מלחמת הקודש, נאר דורך א כח הרבים בעזר שמו יתברך, ווען מען מנצח זיין אין די מלחמה. אונו האף מיר עס זאל שוין זיין 'וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק'.

לשמרך בכל דרכך!

סגולה בדוקה!

איידער איר לאזט זיך ארויס אויפ'ן וועג,
געדענקט אריינצולייגן צדקה אין די פושקע פון

"רבי מאיר בעל הנס"

לטובת אונזער כולל, אין דעם זכות וועט רבי מאיר
בעל הנס מיטגיין מיט אייך און אייך באגלייטן
טריט ביי טריט לשמירה ולהצלחה!

צו באקומען אדער אויסצולייגן פושקעס אדער
צו מנדב זיין געלט פאר רבי מאיר בעל הנס רופט 24 שעה א טאג:

1888-REB-MEIR

(1888-732-6347)

קהל יטב לב דסאטמאר ומוסדותי' בארה"ק ת"ו

מזלא טבא וגדיא יאה

מריחוק מקום וקירוב לב, נשגר ברכת מזל טוב, קדם מע"כ ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת קהילתינו ומוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרותו העצומה למען כל קדשינו,

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר

יצחק שיפף

הי"ו

מנכבדי ופארי הנדיבים בקרב קהלתינו הק' בעי"ת מאנסי יצ"ו

יו"ר מרכז עזרא ויעוץ ברחבי ארה"ק ת"ו

לרגל שמחתו הגדולה באירוסי בנו בשעטו"מ

החתן החשוב והמצוין מופלג בתוי"ש

כמר **מרדכי אלעזר** הי"ו

ארי שבחבורה בהיכלי המותיבתא הק' קרית יואל יצ"ו

עב"ג הכלה החשובה והמהוללה שתחי' למזל טוב בת ידידינו היקר והנעלה הרבני הנכבד והמפואר כש"ת

מוה"ר **ברוך יודא פריעדמאן** הי"ו

מפארי קהלתינו הק' בעי"ת ווילליאמסבורג יצ"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכו לראות ולרווות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיכו לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברכו בכל ברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקדה והערכה, אסידי התודה והברכה

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים – בני ברק – בית שמש